

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
The Use of Social Welfare Cards and the Card Holders' Quality of Life
in Trang Province, Thailand

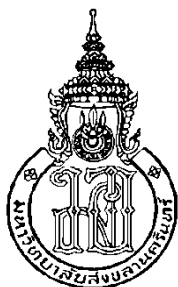
พลช อินทรเศรณี
Paloch Intarasaranee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
The Use of Social Welfare Cards and the Card Holders' Quality of Life
in Trang Province, Thailand

พลช อินทรเศรณี
Paloch Intarasaranee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์   การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
ผู้เขียน   นายพลช อินทรเศรษฐี
สาขาวิชา   รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา นกน้อย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา หลีกภัย)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้างู่งสูง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่าผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเองและได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....
(นายพลช อินทรเศรษฐี)
นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายพลช อินทรเศรษฐี)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
ผู้เขียน	นายพลช อินทรเศรษฐ์
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บัตรผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตร เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บัตร และท้ายที่สุดเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 440 ราย ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตรัง และอำเภอห้วยยอด ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ข้อมูลได้จากการใช้แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์หาสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยสถิติ F-test ทดสอบค่าความแตกต่างรายคู่ (Post hoc) ด้วยวิธี Scheffe และพิจารณาความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บัตร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บัตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำนวน 5,001-10,000 บาท มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน นับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่ที่อำเภอเมืองตรัง และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 2-4 คน ประชาชนผู้ถือบัตรมีภาพรวมการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีระดับการใช้บัตรเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านครอบครัว ภาพรวมของคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเมื่อจำแนกตามปัจจัย พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และศาสนาต่างกัน มีการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรเมื่อจำแนกตามปัจจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ ศาสนา ที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างก็มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตร อยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป คือ 1) ควรพิจารณาวางเงินเป็นหมวดเพื่อให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม สภาพ แวดล้อมที่แตกต่างกันของผู้ใช้บัตร 2) ควบคุมร้านค้าไม่ให้ขึ้นราคาสินค้าเกินกำหนด และ 3) ตรวจสอบผู้ขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันการสวมสิทธิ

คำสำคัญ: บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, คุณภาพชีวิต, จังหวัดตรัง

Thesis Title	The Use of Social Welfare Cards and the Card Holders' Quality of Life in Trang Province, Thailand
Author	Mr. Paloch Intarasarane
Major Program	Public Administration
Academic Year	2020

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate the level of the use of social welfare cards of people in the Trang Province, Thailand, the card holders' quality of life, the factors affecting the use of social welfare cards, the factors affecting their quality of life, and the relationship between the use of the welfare cards and the holders' quality of life. The samples, selected through Simple Random Sampling, were 440 social welfare card holders in two districts, namely Mueang Trang District and Huai Yot District. Questionnaires were used to collect data. Statistical tests for data analysis included frequency, percentage, means, standard deviation, T-test, F-test. The post hoc test of Scheffe was used for the differences between pairs, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient for the level of relationship.

The results of the study revealed that the majority of the subjects were females of 41- 50 years of age, with monthly salary of 5,001-10,000 baht in unskilled workforce. They were mostly Buddhists living in Mueang Trang District among 2 - 4 family members. The results revealed that the overall usage of social welfare cards was at medium level with the family aspect at the highest rank. As for the card holders' quality of life, the research showed the medium level with the social relationship aspect at the highest rank. Concerning the level of the use of social welfare cards when considered through individual factors, salary, job, areas of residency and number of family members had significant effects at 0.05 level. Concerning the card holders' quality of life, age, salary, and job had significant effects at 0.05 level while gender, religion, residency areas, and number of family members showed no significant difference. Finally, the use of social welfare cards had a positive relationship with the holders' quality of life at the medium level. Suggestions for further studies include 1) adjusting different allowances for card holders of different social contexts in various environments, 2) controlling more strictly the merchandise prices at blue flag stores, 3) screening carefully applicants' qualifications to prevent fraudulence in the social welfare scheme.

Keywords: social welfare cards, quality of life, Trang Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์นะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนวทางที่ถูกต้องอันเป็นประโยชน์ คอยสนับสนุน รวมถึงให้ข้อคิดเห็นในการแก้ไขข้อบกพร่องในการทำ วิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา นกน้อย กรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ และเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา หลีกภัย กรรมการสอบโครงร่าง วิทยานิพนธ์และเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์นะ ประธานสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์และเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้รู้ทั้งหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิดของท่านผ่านตำรา และเอกสารวิชาการในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาสละเวลาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย รวมถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ช่วยให้คำแนะนำในการแก้แบบฟอร์ม เอกสารต่างๆ รวมถึงช่วยเหลือในการส่งเอกสาร

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัว ที่ได้ให้กำลังใจ สนับสนุนใน ทุกด้าน รวมถึงเพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามในจังหวัดตรัง

สุดท้ายนี้คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่บุพพการี ครอบครัว ญาติพี่น้อง คณาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลช อินทรเศรษฐี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
ABSTRACT.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
สารบัญตาราง.....	(10)
สารบัญภาพ.....	(12)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว.....	36
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	75
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์.....	81
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
สรุปผลการวิจัย.....	117
อภิปรายผลการวิจัย.....	120
ปัญหา อุปสรรค.....	129

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก.....	136
แบบสอบถาม.....	137
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	144
ประวัติผู้เขียน.....	145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตัวอย่างสวัสดิการที่แบ่งตามความครอบคลุม.....	20
2.2 สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากบัตร.....	28
2.3 เงื่อนไขการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	28
2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	69
3.1 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง.....	77
4.1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	81
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังในภาพรวม.....	83
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจ.....	83
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคม.....	84
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านครอบครัว.....	86
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังในภาพรวม.....	87
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านร่างกาย.....	87
4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจ.....	88
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม.....	89
4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านสิ่งแวดล้อม....	90
4.11 การเปรียบเทียบการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ	91
4.12 การเปรียบเทียบการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ	92
4.13 การเปรียบเทียบการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	93
4.14 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านครอบครัวจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	94
4.15 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ภาพรวมจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	94
4.16 การเปรียบเทียบการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ.....	95
4.17 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านเศรษฐกิจจำแนกตามอาชีพ.....	96
4.18 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสังคมจำแนกตามอาชีพ.....	96
4.19 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านครอบครัวจำแนกตามอาชีพ.....	97
4.20 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวมจำแนกตามอาชีพ.....	98
4.21 การเปรียบเทียบการใช้จ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามศาสนา.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.22 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามที่อยู่อาศัย.....	100
4.23 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	101
4.24 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	102
4.25 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสังคม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	102
4.26 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	103
4.27 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ.....	103
4.28 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ.....	104
4.29 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านร่างกาย จำแนกตามจำนวนอายุ.....	105
4.30 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านจิตใจ จำแนกตามจำนวนอายุ.....	105
4.31 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวม จำแนกตามจำนวนอายุ.....	106
4.32 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	106
4.33 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านร่างกาย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	107
4.34 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านจิตใจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	108
4.35 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	108
4.36 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	109
4.37 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ.....	109
4.38 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านร่างกาย จำแนกตามอาชีพ.....	110
4.39 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านจิตใจ จำแนกตามอาชีพ.....	111
4.40 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอาชีพ.....	112
4.41 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวมจำแนกตามอาชีพ.....	112
4.42 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามศาสนา.....	113
4.43 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามที่อยู่อาศัย.....	114
4.44 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	115
4.45 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง.....	116

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิด.....	75

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ ในแต่ละแบบอาจจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหรืออาจจะแตกต่างกัน โดยสาเหตุที่มีความแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะสาเหตุภายในประเทศหรืออาจจะเกิดจากสาเหตุนอกประเทศก็ได้ ปัญหาเศรษฐกิจโดยทั่วไปจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกระจายรายได้ ปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และปัญหาการว่างงาน การเข้าถึงนโยบายของรัฐในด้านสวัสดิการ ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดปัญหาเหล่านี้ คือ ความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคหรือตัวเมืองกับชนบท และปัญหาความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคน โดยปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง เช่น การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมอย่างเห็นได้ชัด รายได้ไปกระจุกตัวอยู่ที่ประชาชนเพียงบางกลุ่มหรือประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นกลุ่มผู้มีรายได้สูง ปัจจัยสำคัญในประเทศที่ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ นั่นคือ ปัญหาพื้นฐานที่เกิดจากการใช้จ่ายและการผลิต รวมถึงปัญหาพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากระบบการกระจายรายได้ของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งในประเทศไทยเองก็ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับความไม่สมดุลของภาคเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมไทยได้รับผลกระทบจากสภาวะทันสมัย การพัฒนาที่ทำตามค่านิยม มีการพึ่งพาต่างประเทศมากขึ้น เช่น ต้องมีการนำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบและเทคโนโลยี รวมทั้งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงระบบการกระจายทรัพยากรทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผลของการพัฒนานั้นทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งแสดงออกให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม นั่นคือ ปัญหาความยากจน ไม่มีที่ทางทำกิน ไร้ที่อยู่อาศัย ขาดความรู้ที่จำเป็น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขไปพร้อมกันการพัฒนาตัวบุคคล ไม่เช่นนั้นก็ไม่เกิดประโยชน์ ตัวอย่างของปัญหาสังคมที่มีผลต่อเนื่องกัน เช่น การขาดการศึกษา จะส่งผลให้เกิดความยากจน ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ การไร้ที่อยู่ เนื่องจากอาจจะถูกหลอกให้เชื่อโดยคนที่มึระดับการศึกษาที่สูงกว่า ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การค้าขาย มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ดังเห็นได้การที่รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ.2503 โดยเน้นไปที่สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่ผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม และมีการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยการจัดให้มีภารกิจในการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของประเทศ โดยการให้สิทธิในการลงทุน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผลจากที่เปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ปัจจัยภายในสังคมเปลี่ยนไปด้วยการได้รับผลกระทบจากบทบาทภายนอก จากการทำเกษตรเพื่อ ให้พอประทังชีวิตในแต่ละวันได้ ก็ต้องเปลี่ยนเป็นเกษตรที่ตอบสนองอุตสาหกรรม หวังผลกำไร เน้นประกอบอาชีพไป

ในทางทฤษฎี สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมาก การพัฒนาทางวิศวกรรมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว แต่การพัฒนาทางด้านจิตใจของคน กลับถูกละเลยและลดน้อยลง ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ปัญหาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดในสังคม นั่นคือ ครอบครัวและบุคคลภายในครอบครัว ทั้งรูปแบบ โครงสร้าง ขนาดของครอบครัว โดยประเทศไทยมีรูปแบบครอบครัวระบบเครือญาติที่เข้มแข็ง และมีความสัมพันธ์เหนียวแน่นมาอย่างช้านาน แต่กระนั้นก็ตาม หลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ให้บทบาทของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจได้ มีผลให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา ดังเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัว โดยมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติเศรษฐกิจที่ครอบครัวต้องเผชิญ ทำให้ต้องมุ่งหาเงินเพื่อมาเลี้ยงครอบครัวมากยิ่งขึ้นเพื่อความอยู่รอด ประกอบกับความแปรปรวนของเศรษฐกิจโลก และประเทศทำให้ครอบครัวประสบปัญหาและมีความลำบากเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ปัญหาต่าง ๆ ในมิติของสังคมถูกเชื่อมโยงให้นำไปสู่การสร้างนโยบายสวัสดิการทางสังคม ซึ่งเป็นสวัสดิการที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางจิตใจ การบำรุงขวัญ และความนึกคิด การเพิ่มพูน ความรู้ ความสะดวกสบาย ความสนุกสนานรื่นเริง สวัสดิการทางสังคมอาจจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา และด้านความปลอดภัยในการทำงาน ด้วยเหตุนี้ จึงมีการเสนอนโยบายภายใต้การนำของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีชื่อว่า “สวัสดิการแห่งรัฐ” โดยได้มีการจัดทำโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนไทยในกลุ่มที่ด้อยโอกาสทุกกลุ่มให้ได้รับความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกันในทุกด้าน นอกจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแล้ว ยังมีสวัสดิการอีกหลายอย่างที่รัฐบาลจะเข้ามาเติมเต็มสิ่งที่เคยขาดหายไปให้กับประชาชนคนไทย เริ่มต้นจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งเปิดให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่มีรายได้ระหว่าง 30,000–100,000 บาทต่อปี และต่ำกว่าเส้นความยากจนที่มีกระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลาง ธนาคารรัฐ กระทรวงพาณิชย์ และจังหวัดต่างๆ ร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการลดค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (สุทธิรัตน์ รัตนโชติ, 2559) สวัสดิการที่จะได้รับผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ได้แก่ ค่าครองชีพ 200-300 บาทต่อเดือน ค่าเดินทาง 1500บาทต่อเดือน ลดค่าก๊าซหุงต้ม 45 บาท ทุก 3 เดือน ผักอาชีพ 100-200 บาทต่อคน ค่าน้ำ ไม่เกิน 100 บาทต่อเดือน และค่าไฟไม่เกิน 230บาทต่อเดือน อีกทั้งถ้าอยู่กลุ่มผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้มีบุตร หรือเกษตรกร ก็จะได้สิทธิเพิ่มขึ้นในแต่ละด้านผู้ลงทะเบียนรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สามารถนำบัตรนี้ไปใช้จ่ายซื้อสินค้าในร้านธงฟ้าประชารัฐ ซึ่งประกอบด้วย ร้านโชห่วย และร้านค้าชุมชน ที่เข้าร่วมกับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยที่มีการติดตั้งเครื่องใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Data Computer: EDC) ได้แล้ว จำนวน 5,000 แห่งทั่วประเทศ

จึงเห็นได้ว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการด้านสวัสดิการทางสังคมได้ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งหลังจากได้มีการดำเนินโครงการผ่านไป พบว่า ในด้านประสิทธิผลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งมาตรการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ยังไม่มีแผนการติดตามระยะยาวว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ จะมีอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนหรือไม่ และใน

ด้านการตอบรับ ชี้ให้เห็นว่า ผู้มีบัตรส่วนใหญ่ให้การตอบรับดี แต่ผู้มีบัตรบางส่วนเห็นว่ายังไม่สามารถช่วยบรรเทาปัญหาค่าครองชีพได้ (ธร ปีติตล, 2562) ด้านการศึกษาของพัชรกัญญ์ เจริญชุตินันท์ (2561) ในด้านนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า ประชาชนในฐานะผู้ถือบัตรสะท้อนให้หน่วยงานภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ว่าการใช้บัตรนั้นเกิดปัญหา คือ ร้านธงฟ้า ประชารัฐ และร้านค้าอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์จัดไว้บริการมีจำนวนน้อย ประชาชนผู้ใช้บัตรจำนวนมากไม่เข้าใจวิธีการใช้บัตร อีกทั้งรู้ถึงความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับสิทธิค่าเดินทางระหว่างคนต่างจังหวัดกับคนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในกลุ่มประชาชนผู้ถือบัตรสวัสดิการด้วยตนเอง

ดังนั้น เป้าหมายความสำเร็จของโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น คือ การที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสิ่งนี้กันมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านการทำงาน การอยู่ร่วมในสังคม การดำรงชีวิต สำหรับองค์การ UNESCO (1978) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือ ความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ มีความสุข ความพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ ได้แก่ อาหาร สุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม รายได้ ที่อยู่อาศัย และทรัพยากร และสิ่งที่เกี่ยวข้องของบุคคลผู้นั้นเป็นมโนทัศน์หลายมิติ ที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสภาวะจิตใจ ระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านความเชื่อส่วนบุคคล และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และพวงทอง ไกรพิบูลย์ (2557) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า เป็นภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทั้งของตนเอง (ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ) และของสังคม ทั้งนี้ครอบคลุมไปถึง ความปลอดภัย สิทธิ และเสรีภาพ จึงเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตจะรวมความถึง ความสุข ความอยู่ดี มีสุขของบุคคลและสังคมที่มีบริบทของสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และศาสนา สุขภาพ การศึกษา สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้ การมีงานทำ ความเสมอภาค เทคโนโลยี และความผูกพันในสังคม

ประเทศไทยได้มีการสำรวจคุณภาพชีวิตของคนไทยในทุกปีและจากการสำรวจจากครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปีพ.ศ. 2561 ที่มีผู้อาศัยอยู่จริงในพื้นที่เกินระยะเวลา 6 เดือน มีประชากรที่อาศัยอยู่จริง จำนวน 36,644,309 คน พบว่าปัญหาครัวได้รับการแก้ไขในอันดับต้นๆ นั้นก็คือครัวเรือนมีความยากจนและการเก็บออมเงิน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 1,799,524 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.91 จากทั้งหมด 12,935,866 ครัวเรือน (กรมพัฒนาชุมชน, 2561) จากปัญหาที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนมากยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ทำให้ไม่มีเงินเก็บออม ซึ่งทำให้เกิดเป็นปัญหาความยากจน แต่สถานการณ์ความยากจนในภาพรวมของประเทศไทยดีขึ้นมาก พบว่าสัดส่วนความยากจนลดลงจาก 8.61 ในปีพ.ศ. 2559 เหลือร้อยละ 7.87 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 5.3 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นไปตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มีเป้าหมาย ณ สิ้นแผนฯ ให้สัดส่วนคนจนลดลงเหลือ ร้อยละ 6.5 ในที่สุดท้ายของแผน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้ความยากจนที่ลดลงในปี 2560 มาจากที่ภาครัฐเล็งเห็นว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทยนั้นจะต้องแก้ไขในด้านของสวัสดิการทางสังคมที่ประชาชนจะได้รับจากทางที่ภาครัฐเป็นผู้จัดทำขึ้น ดังนั้นภาครัฐจึงมีมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย มีทั้งคนชราภาพ และอีกจำนวนหนึ่งที่เป็นคนพิการ ซึ่งทั้งหมดไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนโดยการจัดสวัสดิการทางสังคม

การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการของตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีมาตรการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ นอกจากนี้ในการศึกษาของ เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561) ยังพบว่าปัญหาความไม่เท่าเทียมในการได้รับสิทธิ การสวมสิทธิลงทะเบียนในชื่อผู้อื่นและได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐนำมาใช้อยู่ที่ระดับมากที่สุด ในขณะที่ผลการศึกษาด้านการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ : กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง ยังพบว่า ในมิติของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในส่วนของประเภทการใช้บัตรนั้น มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านกระบวนการและผลลัพธ์

จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ. 2561พื้นที่ภาคใต้มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 11.84 ของจำนวนประชาชนทั้งหมด และในส่วนของเขตจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน จังหวัดตรัง เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนอยู่ที่ร้อยละ 11.69 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับภูเก็ตหรือจังหวัดอื่นๆ ในเขตจังหวัดฝั่งอันดามัน รวมทั้งยังมีจำนวนผู้ลงทะเบียนรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตอนเริ่มจัดโครงการอยู่ที่จำนวน 97,000 ราย (สำนักงานคลังจังหวัดตรัง, 2561) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีผู้มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่จำนวนค่อนข้างมาก สำหรับจังหวัดตรัง เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ทางฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ โดยโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดตรัง ในปีพ.ศ.2559 พิจารณาจากตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) พบว่า ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดตรังได้พึ่งพิงด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านการขายส่งขายปลีกเป็นสำคัญโดยสาขาเกษตรกรรม มีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 30.92) รองลงมา คือ สาขาอุตสาหกรรม (ร้อยละ 15.27) สาขาการขายส่งขายปลีก (ร้อยละ 12.58) ตามลำดับจากรายงานวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดตรัง, กระทรวงอุตสาหกรรม ระบุว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนบาทต่อเดือนในปีพ.ศ.2560 ของประชาชนในจังหวัดตรังอยู่ที่ 21,814 บาท สัดส่วนระบุความยากจนของประชาชนในจังหวัดตรัง อยู่ที่ร้อยละ 11.69 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ส่งผลให้กำลังซื้อของประชาชนที่มีรายได้น้อยเกิดการชะลอตัว ซึ่งหลังจากที่รัฐบาลประกาศโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐออกมาหลังจากตรวจสอบสิทธิแล้วมีประชาชนในจังหวัดตรังที่สามารถเข้าร่วมโครงการได้จำนวน 97,000 ราย ได้แจกจ่ายบัตรไปแล้ว 93,596 ราย (ร้อยละ 93.0) (สำนักงานคลังจังหวัดตรัง, 2561) หลังจากที่ประชาชนได้นำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปใช้ในชีวิตประจำวันแล้วนั้น การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดตรังได้ไม่น้อยเพียงใด

การศึกษานี้ให้ความสำคัญในการศึกษาการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในจังหวัดตรัง ในแต่ละด้าน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านครอบครัว นอกจากนี้ยังศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังการได้รับบัตร รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสนอเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขให้เกิดการพัฒนาระบบสวัสดิการที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในจังหวัดตรัง
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนจังหวัดตรัง

คำถามการวิจัย

1. ระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ศาสนา ที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนแตกต่างกันหรือไม่
3. ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ศาสนา ที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนของประชาชนผู้ถือบัตรแตกต่างกันหรือไม่
4. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional Descriptive Study) โดยการวิจัยนี้ครอบคลุมเนื้อหาของระบบสวัสดิการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐการใช้บัตร ในด้านด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านครอบครัวคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังได้รับบัตรและความสัมพันธ์ของการใช้บัตรกับคุณภาพชีวิตประชาชนโดยจำแนกเป็นแต่ละด้าน

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้ลงทะเบียนรับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 139,440 คน (สำนักงานคลังจังหวัดตรัง ข้อมูล ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2563) โดยมีกลุ่ม

ตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดตรังที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ขนาดตัวอย่างจำนวน 398 คน เก็บข้อมูลเพิ่มอย่างน้อย ร้อยละ 10.0 จำนวน 42 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 440 คน

ด้านสถานที่

การวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดตรัง ใช้วิธีหยิบลากตัวอย่างจำแนกตามรายอำเภอ มา 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตรัง และอำเภอห้วยยอด

ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประมาณ 2 เดือน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2563

นิยามศัพท์เฉพาะ

สวัสดิการทางสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เท่าเทียม

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายถึง บัตรที่ทางรัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือพร้อมจัดสวัสดิการให้กับผู้ที่มีรายได้น้อยทั่วประเทศ

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายถึง การที่คนมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. **การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเศรษฐกิจ** หมายถึง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ รายได้ รายจ่าย สินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภค สินค้าและวัตถุดิบด้านการเกษตร การบริโภคสินค้า การใช้จ่าย การชำระสินค้าและค่าบริการโดยสาร รวมถึงการใช้บริการร้านค้าประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ

2. **การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านสังคม** หมายถึง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างในสังคม พฤติกรรมของประชาชนหลังจากได้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

3. **การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านครอบครัว** หมายถึง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมรวมถึงคุณภาพและการใช้ชีวิตของครอบครัวในสังคม ด้านเศรษฐกิจและการบริโภคของครอบครัว การจัดการทรัพยากรในครัวเรือน รายได้รายจ่ายภายในครอบครัว

คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการมีชีวิตที่ดี มีความสุข และความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกายจิตใจ สังคม อารมณ์ระดับการรับรู้ ความเชื่อ ความพอใจภายใต้อิทธิพลของแต่ละบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. **ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain)** หมายถึง เป็นตัวชี้วัดทางกายภาพ ประกอบด้วย อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ หมายถึงรวมถึงควมมีสุขภาพที่ดีของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน

2. **ด้านจิตใจ (Psychological Domain)** หมายถึง การรับรู้ของแต่ละบุคคลในแง่มุมมองของจิตใจ

3. **ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships)** หมายถึง การรับรู้มิติผลกระทบต่อความผาสุกของแต่ละบุคคลอันเกี่ยวเนื่องต่อความเป็นอยู่ที่ดีที่มีการติดต่อทางสังคมกับครอบครัวญาติและเพื่อน

4. **ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)** หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของมนุษย์และความเป็นอยู่ที่ดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังซึ่งจะกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามาแก้ไขได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

2. เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น

3. หน่วยงานสาธารณสุข หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดตรังต่อไปได้

4. เพื่อเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยครั้งต่อไปและเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคลัง จังหวัดตรังเพื่อใช้ในการนำผลการศึกษาไปใช้เปรียบเทียบกับอ้างอิงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง ได้มีการศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมและครอบครัว
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

1.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม (Social Welfare)

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายมากมาย โดยความหมายของสวัสดิการสังคมที่กำหนดอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีการรวมความคิดของนักวิชาการสังคมสงเคราะห์ นักปฏิบัติงานทั้งภาครัฐและเอกชน สรุปได้ ดังนี้

สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการมีการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่ การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรง การมีความมั่นคงทางสังคมนันทนาการ และการบริการสังคมทั่วไป โดยระบบสวัสดิการสังคมต้องนึกถึงความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและมีส่วนร่วมในการจัดบริการสังคม

นันทีนิ ทรัพย์ศิริ และคณะ (2550) ได้ให้คำนิยามของสวัสดิการสังคม ไว้ว่าเป็นสถานะความเป็นอยู่ของคนในสังคม ซึ่งได้รับการส่งเสริมและความช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิตที่จะอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ระพีพรรณ คำหอม (2554) ได้พูดถึงสวัสดิการสังคมไว้ว่า เป็นระบบการจัดสรรและจัดการบริการสังคมในรูปแบบของโครงการหรือบริการต่างๆให้กับทุกคนในสังคมภายใต้ หลักสิทธิ ความเท่าเทียม ความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม การพัฒนาสังคมโดยรวม รวมทั้งการสร้างระบบความมั่นคงของคนในสังคมในระยะยาว

ศิริพร เป็งสลิ (2554) ได้กล่าวถึงสวัสดิการสังคมไว้ว่า เป็นระบบการจัดสรรและจัดการบริการสังคมเพื่อให้ทุกคนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมาตรฐานกำหนดอย่างเท่าเทียมกัน

Friedlander A. Walter and Robert Z. Apte (1980, อ้างถึงใน วันทนี วาสิกะสินและคณะ, 2553) ได้กล่าวถึงสวัสดิการสังคมไว้ว่า เป็นระเบียบนโยบายผลประโยชน์และบริการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการจัดบริการต่าง ๆ เป็นไปโดยสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป็นที่ยอมรับว่า สวัสดิการสังคมเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและถาวรเปลี่ยนแปลงจากสถานะที่เคยยากลำบากไปสู่สิ่งที่คาดหวังว่าจะดีกว่ารวมไปถึงความอุดมสมบูรณ์ในที่สุด

Goode (2003) ได้ให้ความหมายของ สวัสดิการสังคมว่า เป็นระบบที่ให้การช่วยเหลือโดยจัดสรรออกมาในรูปแบบการให้บริการและสิ่งของไปสู่กลุ่มคน กลุ่มต่างๆ โดยส่งผ่านสถาบันสังคม เช่น สหภาพแรงงาน โบสถ์ วัด ครอบครัว ซึ่ง กู๊ดดี เชื่อว่า สวัสดิการสังคม ต้องช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ ทำให้สวัสดิการสังคมจึงมีความหมายมากกว่าการกินดี อยู่ดี ทางเศรษฐกิจของปัจเจกส่วนบุคคล แต่ต้องรวมความคิดในการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ อีกด้วย

John Turner (1974, อ้างถึงใน วันทนี วาสิกะสิน และคณะ, 2553) ได้ให้ความหมายถึง สวัสดิการสังคม ไว้ว่า คือความพยายามที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่พื้นฐานที่มั่นคง รวมไปถึงการบริการกับบุคคลและชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคมและการเสริมสร้างบุคคลให้สามารถเผชิญกับสภาพปัญหาทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพยายามขจัดสถานะการที่ประชาชนพึ่งพาตัวเองไม่ได้ออกไปให้หมดไป

จากคำนิยามความหมายของคำว่า สวัสดิการสังคม ข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เท่าเทียม

1.2 ขอบเขตของสวัสดิการสังคม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 มาตรา 5(1) ได้กำหนดขอบเขตของสวัสดิการสังคมสอดคล้องกับแผนพัฒนาสังคมฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยจะกล่าวถึงสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่างๆ ดังนี้ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

1.2.1 การมีสุขภาพอนามัยที่ดี คือ ประชาชนพึงได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาลการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันเสมอภาคเป็นธรรมและสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคลกลุ่มบุคคลและประชาชน

1.2.2 การมีการศึกษาที่ดี คือ ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพตลอดไป

1.2.3 การมีที่อยู่อาศัย คือ การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างสมควรและมีเพื่อช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยตามกำลังและความสามารถที่สามารถทำได้

1.2.4 การมีงานทำ มีรายได้ และมีสวัสดิการแรงงาน คือ ประชาชนมีงานทำ ให้สามารถสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

1.2.5 การมีความมั่นคงทางรายได้ คือ ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและได้รับการคุ้มครองในเรื่องของความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนเองครบถ้วนในรูปของการประกันสังคม

1.2.6 นันทนาการ คือ ประชาชนที่มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ

1.2.7 การบริการสังคมทั่วไป คือ การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเป้าหมายพิเศษเพื่อช่วยเสริมสร้างและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

1.2.8 กระบวนการยุติธรรม คือ การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม สามารถเข้าถึงบริการที่รัฐจัดให้ เช่น การมีทนายแก้ต่าง เป็นต้น

1.3 ปรัชญาของสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคน ต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านอนามัย ด้านการศึกษา และด้านที่อยู่อาศัย ในการออกแบบระบบสวัสดิการสังคมนั้น จำเป็นต้องมีคำถามสำคัญที่สำคัญอยู่ทั้งหมดสี่คำถาม นั่นคือ 1.สวัสดิการนั้นคือสวัสดิการแบบใด 2. ผู้ใดคือผู้ได้รับสวัสดิการและมีสิทธิได้รับสวัสดิการภายใต้เงื่อนไขอะไรบ้าง 3. ระดับของสวัสดิการที่ควรได้รับมากหรือน้อยเพียงใด แล้วมีความเท่าเทียมหรือไม่ ถ้าไม่เพราะอะไร 4. ใครเป็นผู้จัดและผู้ให้สวัสดิการไม่ว่าจะเป็นการจัดงบประมาณ เงินทุนต่างๆ ในอดีตการดูแลสมาชิกในสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่มีสำคัญเป็นอย่างมาก ต่อการสร้างระบบความมั่นคงของมนุษย์และสังคม ระบบการดูแลสมาชิกในครอบครัวจึงขึ้นอยู่กับฐานะของครอบครัวนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร แต่ถ้าครอบครัวใดไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ ก็จะมีระบบสนับสนุนทางสังคมลงมา คือ ระบบเครือญาติ เพื่อนบ้าน และระบบชุมชน สามารถทำหน้าที่ให้การดูแลสงเคราะห์แบบชั่วคราว ในขณะที่ภาครัฐจะเข้ามาบทบาทรับผิดชอบก็ต่อเมื่อระบบสนับสนุนทางสังคมที่ใกล้ชิดของบุคคลนั้นไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้

หน้าที่สำคัญของรัฐอีกอย่างหนึ่ง คือ การดูแลประชาชนที่เดือดร้อนให้ได้รับบริการสังคมขั้นพื้นฐานหรือบริการสวัสดิการสังคมจากรัฐ ดังนั้นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐก็ควรที่จะได้รับบริการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยรัฐที่อยู่ในฐานะผู้ปกครองที่ก็มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งต้องปฏิบัติโดยชอบธรรมโปร่งใสในการจะจัดสรรทรัพยากรให้กับประชาชนในอดีตรัฐกับประชาชนได้สร้างพันธสัญญาร่วมกันที่เรียกว่า “สัญญาประชาคม” อำนาจของรัฐจึงเป็นอำนาจโดยชอบธรรมรัฐบาลจึงมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายการดูแลทุกข์สุขของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามวิถีชีวิตของตนซึ่งทำให้ประชาชนมีความศรัทธาต่ออำนาจรัฐว่า เป็นผู้ที่เหมาะสมต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมได้เป็นอย่างดี

สวัสดิการเหล่านี้เห็นได้จากนโยบายของรัฐในรูปของกฎหมายและพระราชบัญญัติ สวัสดิการสังคม งานสวัสดิการสังคมจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และระบบ

สังคมวัฒนธรรมซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะมีความแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามการจ้ดบริการสวัสดิการสังคมอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มประเทศเสรีนิยมประชาธิปไตยเชื่อว่า ควรปล่อยให้กลไกตลาดทำหน้าที่จัดระบบบริการสวัสดิการสังคม รัฐจะปล่อยให้ประชาชนรับผิดชอบดูแลสวัสดิการของตนเอง ประชาชนต้องทำงานเพื่อจัดหาสวัสดิการและออมเงินเพื่อตัวเอง รัฐจะเข้ามาทำหน้าที่ดูแลจัดสวัสดิการเฉพาะกลุ่มประชาชนที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้

ในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ทำให้กลุ่มประเทศสังคมนิยมส่วนหนึ่งล่มสลายไปสังคมโลกได้เข้าสู่ระบบเสรีนิยมประชาธิปไตย งานสวัสดิการสังคมที่ปรากฏออกมาในลักษณะของ รัฐสวัสดิการ แต่ก็ยังต้องประสบปัญหาที่สำคัญ คือ รัฐไม่สามารถแบกรับภาระงบประมาณค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างคาดการณ์ไม่ได้กับบริการสวัสดิการสังคมต่าง ๆ โปรแกรมการจัดบริการในลักษณะการสงเคราะห์ประชาชน (Public Assistance) ไม่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการที่แท้จริงให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้ โดยเฉพาะการพัฒนาให้กลุ่มเป้าหมายสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีข้อโต้แย้งของผู้บริหารประเทศส่วนหนึ่งที่เชื่อว่า กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมเป็นกลุ่มคนที่ไม่ทำงาน ขี้เกียจ หวังจะรอรับบริการจากรัฐ ซึ่งเป็นการไม่เป็นธรรมกับประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องทำงานและต้องเสียภาษีให้รัฐ แต่รัฐกลับต้องนำภาษีส่วนหนึ่งมาจัดให้กับคนกลุ่มนี้ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีแนวโน้มจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมักจะพึ่งพาบริการของรัฐในระยะยาว อันจะทำให้รัฐจะมีภาระความรับผิดชอบกับประชาชนกลุ่มนี้โดยไม่จำเป็น

จากที่กล่าวมา การจัดบริการสวัสดิการสังคมในอนาคตจึงได้รับการวิพากษ์ให้มีการทบทวนบทบาทของรัฐโดยให้พิจารณาเกี่ยวกับประเภทและลักษณะบริการสวัสดิการสังคมที่เป็นอยู่ อาจไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง รัฐไม่สามารถที่จะจัดบริการในลักษณะของรัฐสวัสดิการ (Welfare State) อีกต่อไป เนื่องจากการจัดสวัสดิการเต็มรูปแบบจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากจนเกินไป การจัดสวัสดิการสังคมในปัจจุบันและอนาคตนั้นได้ปรับตัวใหม่ในลักษณะของ สวัสดิการงาน (Workfare) หรือการทำงานสาธารณะ (Public Work) แทน กล่าวคือ รัฐจะลดการสวัสดิการที่ให้แก่ จะจ้งให้ผู้ที่สามารถทำงานได้มาทำงานเพื่อแลกกับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือต่าง ๆ จากรัฐ เพื่อยังเป็นมาตรการเพื่อรองรับปัญหาการว่างงานสูงในอนาคต รัฐก็จำเป็นต้องใช้นโยบายการจัดวางระบบเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ซึ่งเป็นระบบการจัดบริการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากจน และ ผู้ด้อยโอกาส รวมถึงผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูต่าง ๆ ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยการได้รับสิทธิพื้นฐานเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป อีกทั้งรัฐได้ผลักดันระบบสวัสดิการสังคมในรูปแบบของโครงการหลักประกันคู่กับการกระจายอำนาจลงมายังภาคท้องถิ่น และให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมมากขึ้น การจัดระบบสวัสดิการสังคมจึงไม่ใช่บทบาทของรัฐเพียงอย่างเดียวกลุ่มประชาชนได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวหรือเรียกร้องให้เกิดระบบสวัสดิการสังคมที่มีรูปแบบหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มการเตรียมความพร้อมจากกลุ่มเล็ก ๆ ที่เห็นความสำคัญของการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคมให้กับกลุ่มของตนเองในลักษณะของกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเน้นจัดตามศักยภาพของคนในชุมชนเป็นหลัก มีรูปแบบบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น คำนึงถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก จึงมีความเป็นไปได้ว่ากระแสการเปลี่ยนแปลงระบบสวัสดิการสังคมไทยจึงขึ้นอยู่กับประชาคมต่าง ๆ มากกว่าการปล่อยให้รัฐทำหน้าที่ดูแลด้านสวัสดิการสังคมอยู่ฝ่ายเดียวอีกต่อไป

1.4 แนวคิดด้านสวัสดิการสังคม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมนั้น บัวย อังภากรณ์ (2561) เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดสำหรับเรื่องสวัสดิการในประเทศไทย ได้กล่าวว่า สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์จะต้องได้รับ และสิ่งที่มนุษย์ควรจะได้รับเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความอยู่ดีกินดี มีสิทธิที่จะได้รับตั้งแต่เกิดไปจนถึงตาย โดยแนวคิดต่างๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์และสิทธิเพื่อดำรงชีวิต โดยไม่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพ อีกทั้งทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่น ๆ ที่ขึ้นกับอยู่กับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดส่งต่อหรือโอนให้กับผู้อื่นได้

สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะอารยธรรมของโลก นับเป็นความเก่งของมนุษย์ที่สามารถวางระบบคิดเพื่อให้คนทั้งโลกเกิดความรู้และคิดคำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ นับตั้งแต่ขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ชาติกำเนิด รวมทั้งระบบสิทธิต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งเป็นความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิโดยกำเนิด สิทธิตั้งแต่เกิดและการให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต โดยพื้นฐานแล้วคนและสัตว์ทั้งหลายต้องการปัจจัยในการใช้ชีวิตด้วยกันทั้งนั้น นับตั้งแต่ปัจจัยขั้นพื้นฐานนั่นก็คือ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และ เครื่องนุ่งห่ม

การดำรงเผ่าพันธุ์ เป็นต้น ความต้องการขั้นพื้นฐานนับเป็นปัจจัยสำคัญกับชีวิตเป็นที่สุด เหมือนกันทั้งคนและสัตว์ซึ่งสิทธิดังกล่าวหากเป็นของฝั่งคน ก็คือ สิทธิมนุษยชน ทั้งมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม มนุษย์กับธรรมชาติ หรือแม้แต่กับสัตว์ ถ้าสังคมทั่วโลกต่างให้ความสำคัญคิดสิทธิดังกล่าวก็จะถือเป็นบันไดก้าวไปสู่ความยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองระหว่างประเทศ ที่มีดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

1.4.2 สังคมสวัสดิการ (Welfare Society)

สังคมสวัสดิการเป็นสังคมที่มีสวัสดิการหลากหลาย แต่ไม่ได้จัดโดยภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวกล่าวคือ สังคมสวัสดิการ หมายถึง การที่สังคมที่มีสวัสดิการหลายรูปแบบ จัดการขึ้นโดยหลายองค์การ แต่ละประเภทขององค์การมีความเป็นอิสระต่อกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สวัสดิการบนพื้นฐานของความสามารถและความเหมาะสมขององค์การนั้น ๆ โดยจะเป็นการจัดสวัสดิการสังคมเท่าที่จำเป็นสำหรับ คนจน บางกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยสวัสดิการระดับนี้เรียกว่า โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมหรือ Social Safety Net โดยแปรรูปสวัสดิการต่าง ๆ ให้ไปอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของภาคเอกชนและภาคชุมชนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดสังคมสวัสดิการยังเป็นกรอบสำคัญสำหรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชนระดับชุมชนรากหญ้า ภายใต้ความคาดหวังต่อการลดความเหลื่อมล้ำ มีแนวคิดหลัก 2 ประการ คือ

1.4.2.1 รัฐจะให้สวัสดิการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การให้สิทธิทางการศึกษากับประชาชนทุกคนเท่ากัน ซึ่งหากรัฐใช้จ่ายเรื่องการศึกษาต่อหัวเท่ากันย่อมหมายถึงว่าประโยชน์ที่ตกกับคนจนเมื่อคิดเทียบกับรายได้ย่อมสูงกว่าคนรวย

1.4.2.2 รัฐดูแลผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ นั่นคือ ภาครัฐเป็นผู้มอบสวัสดิการบางประเภทให้เฉพาะคนจนและผู้ด้อยโอกาสเท่านั้น ข้อคิดนี้ได้รับการยืนยันจากหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าเป็น มาตรการที่ได้ผลที่สุดและประสบความสำเร็จในการลดความเหลื่อมล้ำ คือ การสร้างและปรับปรุงระบบความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) และระบบสวัสดิการ (Welfare) ให้มีความครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรมในขณะที่มาตรการอื่นๆ เช่น มาตรการด้านเศรษฐกิจและสังคมอาจได้ผลเพียงบางส่วนและไม่ยั่งยืนเหตุที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะระบบการคุ้มครองทางสังคมเป็นระบบที่ช่วยจัดการความเสี่ยงที่เกิดกับคนยากจนหรือผู้มีรายได้น้อยได้ดี ทำให้คนจนมีโอกาสทางการศึกษา เข้าถึงแหล่งงาน แหล่งเงินทุน เป็นการสะสมทุน (โดยเฉพาะทุนมนุษย์) ยกระดับตนเองขึ้น และหลุดจากความยากจนได้ในที่สุด การคุ้มครองทางสังคมโดยการมอบสวัสดิการ มิได้เพียงช่วยลดช่องว่างระหว่างคนจน ขยายฐานคนชั้นกลางเท่านั้นแต่ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างคนชั้นกลางกับคนมีรายได้สูงอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมในต่างประเทศ ด้านระบบเศรษฐกิจตลาดนั้น นโยบายสวัสดิการสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมได้เปลี่ยนแปลงแผนการใช้ชีวิตของประชาชน จากสังคมครอบครัวและเครือญาติมาเป็นสังคมของการทำงาน (Work Society) สถานที่ทำงานและโรงงาน กลายเป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตประจำวัน ไม่ใช่ชุมชนและหมู่บ้านเกษตรกรรมเหมือนสมัยก่อน สังคมอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดปัญหาการขยายตัวของเมือง ความแออัดของประชากรในเมือง ความห่างเหินแปลกแยกของสมาชิกครอบครัว ความขัดแย้งระหว่างนายจ้างลูกจ้าง การว่างงาน การถูกปลดออกจากการงาน อุบัติเหตุและโรคร้ายจากการทำงาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มผลผลิต และเป็นปัญหาคุณภาพชีวิตและการดำรงชีพของกำลังแรงงาน และเนื่องจากรัฐสมัยใหม่มีแนวคิดว่ากำลังแรงงาน เป็นปัจจัยผลิตหลักของชาติ จึงจำเป็นที่ “รัฐ” จะต้องดูแลแก้ไขให้กำลังแรงงานเหล่านี้มีศักยภาพในการผลิตและมีโครงการที่จะสร้างผลผลิตให้แก่สังคมได้ หรือถ้ากำลังแรงงานนี้ไม่สามารถที่จะทำงานได้ตลอดชีวิต รัฐก็จำเป็นที่จะต้องดูแลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ให้เป็นปัญหาต่อสังคม เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม รัฐจึงจำเป็นต้องจัดระบบการให้บริการและการดูแลปัญหาดังกล่าวของกำลังแรงงานในประเทศ ในประเทศเยอรมนีเรียกนโยบายการแก้ไขปัญหานี้ว่า นโยบายสวัสดิการสังคม (Social Welfare Policy) ซึ่งปรากฏอยู่ใน Social Policy Laws of the Federal Republic หรือกฎหมาย ว่าด้วยนโยบายสวัสดิการสังคมแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมัน ซึ่งครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้

1. การส่งเสริมการมีงานทำ ซึ่งได้ออกเป็นรัฐบัญญัติการส่งเสริมแรงงาน (Labour Promotion Act 1969) เพื่อประกันให้ทุกคนมีงานทำ หรือรักษาภาวะการมีงานทำให้สูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยรัฐจัดการหางาน สร้างงาน ส่งเสริมธุรกิจที่เพิ่มการจ้างงาน เป็นต้น

2. การประกันสังคม ซึ่งจะครอบคลุมการประกันสุขภาพ อุบัติเหตุ ความชรา การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร การเสียชีวิต และการว่างงาน ทั้งหมดนี้รวมกันเรียกว่า โครงการ “ความมั่นคงทางสังคม” (Social Security Scheme) ซึ่งเยอรมันได้ชื่อว่าเป็นประเทศแรกที่ได้จัดให้มีการประกันสังคม โดยเริ่มจากการประกันสุขภาพ ในปี พ.ศ.1883 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการประกันสุขภาพ (Health Insurance Act) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นการบุกเบิกนโยบายสวัสดิการสังคมโดยรัฐอย่างเป็นระบบเป็นครั้งแรกในประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก

3. การคุ้มครองแรงงานและสุขภาพอนามัย โดยการมีกฎหมายบังคับมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการทำงาน เพื่อให้กำลังแรงงานมีความปลอดภัยในที่ทำงาน คุ้มครองมิให้มีการกดขี่เด็กและสตรี คุ้มครองแรงงานที่ทำงานในครัวเรือน รวมถึงคุ้มครองอาชีพพิเศษบางอาชีพ (เช่น หญิงบริการ)

4. การศึกษาและฝึกอบรม ซึ่งรัฐบาลได้จัดงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน การศึกษาและการฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษาเพื่อให้เป็นกำลังแรงงานที่มีประสิทธิภาพ และรวมไปถึงการศึกษา และการฝึกอบรมกำลังแรงงานที่กำลังทำงานอยู่ในสาขาการผลิตต่างๆ

แนวคิดในการออกพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่แนวคิดที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือคนงานแต่เป็นแนวคิดที่ต้องการสร้างกลไก และเครื่องมือสกัดกั้นมิให้คนงานไปร่วมกับกระบวนการสังคมนิยมที่กำลังแพร่หลายอยู่ในยุโรปขณะนั้น บิสมาร์ค (Bismark) นายกรัฐมนตรีของประเทศเยอรมนี ต้องการให้คนงานมีความจงรักภักดี จึงได้หยิบยื่นสวัสดิการสังคมในรูปของการประกันสุขภาพ โดยให้คนงานจ่ายสมทบ 2/3 นายจ้าง 1/3 สำหรับสวัสดิการสังคมในเยอรมนี หากจะจัดเป็นกลุ่มสวัสดิการอาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. บริการสังคม (Social Services) ได้แก่ การบริการการศึกษา สาธารณสุข และที่อยู่อาศัย และส่งเสริมช่วยเหลือเยาวชน

2. สังคมสงเคราะห์ (Social Assistance) คือ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งในเยอรมันมีรัฐบัญญัติการสนับสนุนช่วยเหลือสังคม (Federal Social Support Act) ว่าด้วยข้อกำหนดด้านการช่วยเหลือบุคคลที่จำเป็นต้องช่วยเหลือ (Support for Needy)

3. ประกันสังคม (Social Insurance) ซึ่งเริ่มจากการประกันสุขภาพ เมื่อปี ค.ศ. 1883 และพัฒนามาตามลำดับ ขยายไปสู่การประกันด้านอื่นๆ คือ การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ การตาย และการว่างงาน

ประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) จึงมีการจัดตั้งระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพกลาง Central Provident Fund (CPF) เมื่อวันที่ 1 ก.ค. พ.ศ.2498 เพื่อบังคับการสะสมเงินออมไว้ใช้หลังเกษียณ โดยทุกเดือนลูกจ้างและนายจ้างจะสมทบเงินเข้ากองทุน ลักษณะของการทำงานและลักษณะประเภทของบัญชี CPF ต่อมากองทุน CPF ได้พัฒนาเป็นระบบประกันสังคมเต็มรูปแบบมีการเพิ่มบริการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในกองทุนฯ โดยสมาชิกในกองทุนฯ สามารถนำเงินสะสม CPF มาใช้ในโครงการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (เกษรา ชัยเหลือองอุไร, 2557)

1. การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (Home Ownership) รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับนโยบาย "Housing Policy" ที่เน้นให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของบ้านด้วยตนเองโดยรัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนประชาชนในการซื้อบ้านเคหะของรัฐบาล (Housing Development Board - HDB) ในราคาถูก และในอนาคตห้องพักอาจมีราคาสูงถือว่าการเพิ่มมูลค่าให้กับการลงทุนของประชาชนและเป็นการส่งเสริมให้มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง

2. การเพิ่มสินทรัพย์ (Asset Enhancement) คือ การที่สมาชิกสามารถนำเงินสะสม CPF ไปซื้อหุ้นของรัฐบาลและหุ้นของแหล่งอื่นๆ ในตลาดหลักทรัพย์

3. การรักษาพยาบาล (Healthcare) โดยรัฐบาลจัดตั้งบัญชี Medisave เมื่อปี พ.ศ.2527 เพื่อให้สมาชิกกองทุนฯ สะสมเงินเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของตัวเองและสมาชิกครอบครัว และในปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลเริ่มใช้ระบบประกันค่ารักษาพยาบาล Medishield

เพื่อประกันค่ารักษาพยาบาลสำหรับโรคที่ต้องรักษาเป็นเวลานานและมีความร้ายแรง โดยสมาชิกสามารถนำเงินในบัญชี Medisave ชำระค่าเบี้ยประกันของตัวโครงการ MediShield หรือทางบริษัทประกันเอกชน

4. ค่าเล่าเรียนบุตร (Education Scheme) คือ การที่สมาชิกสามารถนำเงินสะสม CPF มาชำระค่าเล่าเรียนบุตร (Full-time tertiary education) ได้อีกทางหนึ่งนอกจากเรื่องการจัดตั้งกองทุนฯ ประเทศสิงคโปร์ยังให้ความสำคัญเรื่องสวัสดิการทางการศึกษา โดยรัฐบาลให้การอุดหนุนค่าเล่าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลจำนวนมากทำให้ค่าเล่าเรียนมีราคาถูก นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังให้ความช่วยเหลือทางการเงินด้านการศึกษาต่อครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่า 1,500 หรือ 1,800 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อเดือน ในด้านของผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่สิงคโปร์ให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปีคาดว่า ภายในปี พ.ศ. 2573 ประชากรจำนวน 1 ใน 5 จะมีอายุมากกว่า 65 ปี ประเทศสิงคโปร์มีการจัดตั้ง Ministry of Community Development, Youth and Sports (MCYS) ซึ่งทำงานร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีการจัดตั้ง Ministerial Committee on Ageing เมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2550 โดยมีนาย Lim Boon Heng รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมและหาแนวทางช่วยเหลือให้กับประชาชนในสังคมผู้สูงอายุ ภายใต้คำขวัญ "Successful Ageing for Singapore" ซึ่งมีแนวนโยบาย ดังนี้

1. ช่วยเหลือผู้สูงอายุในสังคม (Enable Ageing-in-Place) เพื่อให้มีความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่สาธารณะต่างๆ และระบบขนส่งมวลชน รวมถึงสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ ภายในสังคม

2. ส่งเสริมการจ้างงานและความมั่นคงทางการเงิน (Enhance Employability and Financial Security)

3. ให้การดูแลสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมในราคาที่ย่อมเยา (Provide Holistic and Affordable Healthcare and Eldercare) โดยเน้นไปที่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลสามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพราคาประหยัด รวมถึงตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล

4. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืน (Promote Active Ageing) โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การบริการผู้สูงอายุในสิงคโปร์แบ่งออกได้ ดังนี้

4.1 การดูแลระยะกลาง ได้แก่ การรักษาตามอาการที่โรงพยาบาลชุมชน และศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเยี่ยมกลับ

4.2 การดูแลระยะยาว ได้แก่ บ้านพักคนชรา การบริหารด้านการแพทย์พยาบาลและการฟื้นฟูผู้สูงอายุที่บ้าน และสถานที่ดูแลผู้สูงอายุระยะสุดท้าย (Hospice)

จากที่กล่าวมา รัฐบาลได้ออกนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ผ่านการดูแลของหน่วยงาน ได้แก่ MCYS รวมถึงคณะกรรมการกองทุน Central Provident Fund (CPF) Board เพื่อสร้างระบบให้บุคคลในครอบครัวมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ในวัยชรา และหากไม่มีการเลี้ยงดูพ่อแม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเลี้ยงดูจากบุตรของตนเองได้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับองค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นกลไกในการดูแลประชาชนที่ประสบความลำบาก เพื่อลดภาระหน้าที่ให้กับรัฐบาลนั่นเอง

จากหลักแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดสวัสดิการจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะจัดให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งในแต่ละประเทศก็มีการจัดสวัสดิการที่แตกต่างกันออกไป สำหรับประเทศไทยแนวคิดถึงข้างต้นนั้นเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการออกสวัสดิการสังคมเพื่อคนยากจน ภายใต้มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นการที่ภาครัฐจะเน้นไปที่กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยหรือไม่สามารถดูแลตัวเองได้ให้ได้รับการช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ขณะเดียวกันการนำผลงานวิจัย อ้างอิงเชิงเอกสารในลักษณะข้อมูลชั้นทุติยภูมิ คู่กับการรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลุ่มบุคคลร่วมสนทนาให้ข้อมูลด้านการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นแนวทางดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัย ที่เน้นในด้านของสวัสดิการและการใช้มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน รวมถึงงานวิจัยเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมแนวทางการศึกษาข้อมูลเอกสารและระเบียบวิธีวิจัยภาคสนามเพื่อหาคำตอบและข้อเสนอแนะต่อไป

1.5 องค์ประกอบของสวัสดิการทางสังคม

องค์ประกอบของสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป มีการใช้ใน 2 ลักษณะ คือ สวัสดิการในลักษณะกว้าง และสวัสดิการในลักษณะแคบ ดังนี้ (จิรัชยา เจียวก๊ก และคณะ, 2558)

1.5.1 องค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในลักษณะกว้าง แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่

- 1.5.1.1 การศึกษา (Education)
- 1.5.1.2 สุขภาพอนามัย (Health)
- 1.5.1.3 ที่อยู่อาศัย (Housing)
- 1.5.1.4 การทำงานและการมีรายได้ (Employment and Income Maintenance)
- 1.5.1.5 ความมั่นคงทางสังคม (Social Security)
- 1.5.1.6 บริการสังคม (Social Services)
- 1.5.1.7 นันทนาการ (Recreation)

1.5.2 องค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในลักษณะแคบตามพระราชบัญญัติความมั่นคงทางสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งเป็น 3 บริการ ได้แก่

1.5.2.1 บริการประกันสังคม (Social Insurance)

ในปัจจุบันประเทศไทย การประกันสังคมเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 เป็นการบังคับให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม การจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมประกอบด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่ นายจ้าง ลูกจ้างและรัฐบาล โดยในปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ได้กำหนดให้ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างจ่ายเงินสมทบร้อยละ 5 และรัฐบาลจ่ายเงินสมทบร้อยละ 2.75 และมีสิทธิประโยชน์ใน 7 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน บริการประกันสังคมครอบคลุมจำนวนผู้ประกันตนทั่วประเทศ ทั้งภาคบังคับและสมัครใจประมาณ 10.5 ล้านคน

1.5.2.2 บริการสงเคราะห์ประชาชน บริการประชาสงเคราะห์ และ บริการสาธารณูปการ (Public Assistance)

คือ การบริการของภาครัฐที่ให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนหรือครอบครัวที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือจะมีการทดสอบความจำเป็น (Means - Test) ก่อนให้การช่วยเหลือ นี่ถือเป็นบริการทดแทนชั่วคราว เป็นการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เฉพาะหน้า (Relief) เช่น การให้เงิน (Cashes) การให้สิ่งของหรือเครื่องอุปโภคบริโภค (Kinds) การให้บริการอื่นๆ ที่จำเป็น (Services) ได้แก่ การให้คำแนะนำคำปรึกษา การบริการเกี่ยวกับการให้ความรู้ บริการด้านการฝึกอาชีพ โดยปกติแล้ว องค์ประกอบของสวัสดิการสังคม ประกอบด้วย บริการจัดหางาน บริการจัดหาที่อยู่อาศัย เป็นต้น บริการเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดบริการสวัสดิการสังคม ซึ่งมักจะทำให้เกิดการเข้าใจผิดต่ออาชีพสังคมสงเคราะห์ว่า เป็นการช่วยเหลือสงเคราะห์เฉพาะหน้าเท่านั้น เมื่อผู้ใช้บริการได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้นไปแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จำเป็นจะต้องใช้วิธีการและกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับผู้ใช้บริการเพื่อพัฒนาให้ผู้ใช้บริการได้จัดการปัญหา และพัฒนาตนเองและสังคมในระยะยาวได้อย่างต่อเนื่อง

1.5.2.3 บริการสังคม (Social Services)

คือ บริการที่รัฐ หรือเอกชนที่มีความพร้อมทำหน้าที่จัดให้มีบริการสังคม จึงเป็นบริการทางเลือกที่รัฐเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบสังคม โดยจัดบริการให้กับประชาชนแทนรัฐ เป็นการใช้กลไกตลาดเข้ามาจัดการ มุ่งส่งเสริมสวัสดิภาพของบุคคลในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามอัตภาพ ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการได้ตามความต้องการของตนเอง เช่น บริการของโรงพยาบาลเอกชน การบริการรักษาความปลอดภัย บริการสถาบันการศึกษาเอกชน เป็นต้น บริการสังคมที่ดำเนินการโดยเอกชนจึงเป็นบริการทางเลือกให้กับประชาชนที่สามารถซื้อหาบริการได้โดยไม่ต้องรอใช้บริการของรัฐเพียงด้านเดียว บริการเหล่านี้ ได้แก่ สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน สถานพักฟื้นผู้ป่วยในโรงพยาบาล เป็นต้น บริการสังคมเป็นบริการที่กระจายให้ทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการจนทำให้ขาดการตรวจสอบและควบคุมติดตามบริการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ การจัดสวัสดิการถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้แบ่งสวัสดิการเป็น 4 ประเภท หรือเรียกว่า 4 เสาหลักของระบบสวัสดิการ (4 Pillars of Welfare System)

1.5.3 การให้บริการสังคม (Social Service) คือ การที่ภาครัฐบาลมีการจัดให้การบริการขั้นพื้นฐานกับประชาชนทุกคน อาทิ เช่น การให้ประกันสุขภาพกับประชาชนทุกคน การใช้สิทธิรับการศึกษาขั้นพื้นฐานฟรี 15 ปี การฝึกและอบรมแรงงาน เป็นต้น

1.5.4 ระบบประกันทางสังคม (Social Security) คือ ระบบที่ช่วยในการดูแลประชาชนที่เกิดประสบปัญหาในกรณีการเกิดแบบชั่วคราว เช่น การตกงาน ราคาผลผลิตตกต่ำ เนื่องจากเศรษฐกิจ ผลผลิตพืชพรรณเสียหาย สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากองค์ประกอบเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นชั่วคราว แต่อาจมีบางกรณีหรือบางโครงการที่มีลักษณะถาวร เช่น สิทธิประโยชน์ที่รับประโยชน์จากการว่างงานในระบบสังคมการสังคม ซึ่งการได้รับสิทธิประโยชน์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ประกันตนได้ว่างงานลง แต่สิทธิในการที่จะได้รับประกันในลักษณะแบบถาวรที่ผู้ประกันตนยังคงอยู่ในระบบประกัน

1.5.5 ระบบการช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) คือ ระบบที่มุ่งเน้นไปในเรื่องของ การดูแลผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น ผู้พิการ ผู้ป่วยที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ซึ่งสิทธิประโยชน์มีลักษณะเป็นแบบกึ่งชั่วคราวกึ่งถาวร ส่วนสิทธิที่เป็นแบบถาวร ได้แก่ ผู้พิการตลอดชีวิต เป็นต้น

1.5.6 ระบบการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม (Social Promotion) คือ การจัดการบริหารเพิ่มเติมในส่วนต่างเพื่อทำให้ระบบสวัสดิการสามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมด้านความเท่าเทียมในการใช้ชีวิตในสังคม การส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1.6 ระดับของสวัสดิการ

ต่อมาที่จะมาพูดถึงหลังการแบ่ง องค์ประกอบของสวัสดิการเป็นสิ่งสำคัญหลักข้างต้น คือ แต่ละสวัสดิการของแต่ละเสาหลักนั้น ระดับของสวัสดิการที่ภาครัฐหรือเอกชนต้องจัดหาให้กับประชาชนนั้นควรเป็นอย่างไรและเท่าไร ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญสู่ความยั่งยืนและความสมเหตุสมผลของสวัสดิการ โดยหากจัดสวัสดิการน้อยเกินไปก็จะไม่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการให้ประชาชน แต่หากมีการจัดสวัสดิการให้มากเกินไปก็อาจจะเป็นภาระของรัฐบาลหรือเอกชนก็เป็นไปได้ ดังนั้นควรมีการจัดสรรสวัสดิการออกเป็น ระดับ ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการใช้งานและได้เจาะจงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งออกเป็น สามระดับ คือ

1.6.1 สวัสดิการสังคมพื้นฐาน

เป็นสวัสดิการขั้นต่ำที่จัดให้ประชาชนสมควรได้รับเสมอหน้ากัน ไม่แยกแยะว่าเป็นคนรวยหรือคนจน หรือเป็นใครก็ตามในประเทศไทยซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนไปถึงตาย สอดคล้องกับบทความแนวคิด เรื่อง "จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน" (ป่วย อังภากรณ์, 2561)

1.6.2 สวัสดิการสังคมส่วนเพิ่ม กรณีทั่วไป

ประชาชนในบางส่วนอาจจะมีสิทธิได้รับสวัสดิการที่สูงกว่าระดับพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาลภายใต้ระบบประกันสังคม หรือเป็นสวัสดิการที่รัฐควรให้บริการเพิ่มเติมจากเดิม เช่น การเบิกค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการ

1.6.3 สวัสดิการสังคมเพิ่มเติม กรณีคนจน

คนจนหรือผู้มีรายได้น้อยก็ควรจะได้รับสวัสดิการสังคมเพิ่มในบางส่วน เช่น เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาภายใต้โครงการกู้ยืม กยศ. สวัสดิการส่วนนี้จะเน้นไปที่การ เจาะกลุ่มเป้าหมาย โดยจะดำเนินการเลือกกว่าใครที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมาย กำหนดกลุ่มเป้าหมายว่าควรมีคุณสมบัติอย่างไร กำหนดไปที่กลุ่มคนที่มีรายได้น้อย เช่น โครงการบัตรคนจน มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น

โดยหลักการแล้ว องค์ประกอบของสวัสดิการสังคม มีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภทด้วยกัน ภายใต้การขับเคลื่อนของรัฐบาลโดยสังคมไทยจะคุ้นเคยดีกับบริการประกันสังคมถือเป็นบริการที่นำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางสังคมให้กับลูกจ้างผู้ใช้แรงงานที่พัฒนาขยายความครอบคลุมและสิทธิประโยชน์ทดแทนมากขึ้น ในขณะที่สวัสดิการเพื่อประชาชนรัฐบาลยังคงต้องจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือผู้เดือดร้อน นอกจากนี้ ในปัจจุบันรัฐบาลพยายามใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาร่วมรับผิดชอบในระบบสวัสดิการสังคมมากขึ้น ซึ่งประชาชนทุกคนก็ควรได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานด้วยกันทุกคนอย่าง

เทียมแหละไม่จำเป็นต้องมีสวัสดิการส่วนเพิ่มของคนจนหรือกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเลย แต่ในทางปฏิบัติ นั้นยังไม่สามารถทำได้เพราะในสังคมยังมี ความเหลื่อมล้ำ เกิดขึ้น “คนจน” จำนวนหนึ่งไม่ได้รับสวัสดิการที่พึงได้ ในขณะที่ “คนรวย” จำนวนไม่น้อยกลับได้รับสวัสดิการด้วยทำให้งบประมาณอัน “จำกัด” ไม่ได้ถูกส่งผ่านไปยังคนที่ “จำเป็น” อย่างแท้จริง

1.7 ความครอบคลุมของสวัสดิการสังคม

ประเภทของการให้สวัสดิการของรัฐบาลในประเทศไทยนั้นมีการจำแนกตามความครอบคลุมของประชาชนที่ได้รับสิทธิได้ มีอยู่ 2 รูปแบบหลัก คือ สวัสดิการแบบเจาะจง หรือกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Targeting) และสวัสดิการสังคมลักษณะถ้วนหน้า (Universal) โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554)

1.7.1 สวัสดิการเจาะจงหรือกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Targeting) เป็นสวัสดิการที่จะเน้นไปที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อย คนยากจน เช่น โครงการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หรือกลุ่มอาชีพที่เห็นว่าจำเป็นต้องมีสวัสดิการขั้นต่ำ หรือต้องการสวัสดิการส่วนเพิ่ม เช่น โครงการประกันราคาพืชผล โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และกองทุนสวัสดิการชวนา เป็นต้น หลายประเทศมีวิธีการตรวจสอบสิทธิของประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอยู่หลายวิธี เช่น การอิงตัวชี้วัด (Means Testing) เช่น รายได้ และพื้นที่ความยากจน คนที่จะได้รับสวัสดิการจะต้องมีรายได้น้อยกว่าที่กำหนด หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนด อีกวิธีที่นิยมใช้กัน ก็คือ การอิงสถานะของผู้รับเอง (Self Targeting) ผ่านกิจกรรมที่มีลักษณะคัดคนที่ไม่จนจริงออกไป เช่น เงื่อนไขของบุคคลที่ทำงานงานสาธารณะ หรือการช่วยเหลือเป็นสิ่งของ ซึ่งต้องแสดงตนว่าเป็นคนจนหรือมีรายได้น้อย เช่น มาตรการลดภาระค่าครองชีพของประชาชน

ข้อดีของสวัสดิการแบบเจาะจง

- สามารถตอบสนองคนจนหรือผู้ด้อยโอกาสที่มีความต้องการรับสวัสดิการจากรัฐบาล
- ใช้งบประมาณไม่มาก

ข้อเสียของสวัสดิการแบบเจาะจง

- คุณภาพของบริการอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากอาศัยเงินงบประมาณที่มีอยู่จำกัดและเกิดบริการสองมาตรฐาน
  - การแบ่งแยกคนจนและคนไม่จนไม่ชัดเจน สถานการณ์ความยากจนเปลี่ยนแปลงได้ตลอดทั้งปีหรือแม้แต่ตามฤดูกาล คนจนตามกลุ่มเป้าหมายบางคนอาจไม่ได้รับสวัสดิการ คนที่ไม่จนตามกลุ่มเป้าหมายอาจได้รับสวัสดิการ
  - การให้สวัสดิการตามสิทธิอาจทำให้ผู้รับสวัสดิการเกิดความเกียจคร้านหมดแรงจูงใจในการทำงานได้ และหวังที่จะพึ่งพาแต่สวัสดิการ เช่น เมื่อผู้หญิงที่เลี้ยงดูลูกคนเดียวได้รับสวัสดิการแต่อยากออกไปทำงาน หรือหารายได้เสริมจะถูกตัดสิทธิการได้รับสวัสดิการ จึงไม่ออกไปหางาน รอรับสวัสดิการอยู่เฉยๆ

- ผู้มีอำนาจในการปฏิบัติต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินว่าใครควรอยู่ในกลุ่มเป้าหมาย ทำให้อาจเกิดปัญหาความเป็นธรรมในการได้รับสวัสดิการ และการทุจริตในขั้นตอนการปฏิบัติ

1.7.2 สวัสดิการสังคมถ้วนหน้า (Universal) คือ สวัสดิการที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับ ไม่เจาะจงว่าต้องเป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อย หรือกลุ่มอาชีพใด และเป็นสวัสดิการที่ประชาชนสามารถรับได้โดยไม่ต้องคิดว่าจะเข้าข่ายตัวสวัสดิการหรือไม่

- ข้อดีของสวัสดิการถ้วนหน้า คือ ไม่มีกฎเกณฑ์หรือต้องมีการพิสูจน์ว่ามีความยากจนจริงหรือไม่ และมีรูปแบบที่มีเป้าหมายที่จะช่วยคนจนฝังอยู่ในระบบโดยอัตโนมัติ เช่น สวัสดิการผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุทุกคน สวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน สวัสดิการสาธารณสุข โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

- ข้อเสียของสวัสดิการถ้วนหน้า

* ใช้งบประมาณจำนวนมาก รัฐบาลต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างทางการคลังหรือภาระจากตัวสวัสดิการอาจนำไปสู่ปัญหาวิกฤตขาดแคลนของการคลังได้

* เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรม เนื่องจากกลุ่มคนที่มีโอกาสดีอยู่แล้วสามารถฉวยโอกาสหรือใช้ช่องว่างของสวัสดิการในการรับสวัสดิการได้เท่ากับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสได้

อีกทั้ง สวัสดิการที่มีเงื่อนไขการรับที่ไม่ได้กำหนดสิทธิทางฐานะความเป็นอยู่หรือความด้อยโอกาสทางสังคม ก็สามารถถือได้ว่าเป็นสวัสดิการถ้วนหน้า เช่น สวัสดิการที่ให้กับผู้สูงอายุทุกคน สวัสดิการเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนฟรี 15 ปี เงื่อนไขการรับสวัสดิการของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับอายุของบุคคลนั้นๆอยู่แล้วรวมถึงสถานภาพของนักเรียน ในส่วนของสวัสดิการแบบเจาะจงมีเงื่อนไขการรับขึ้นอยู่กับฐานะความเป็นอยู่ หรือความด้อยโอกาส หรือความยากจน ซึ่งจากที่กล่าวมาผู้สูงอายุ หรือนักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่ดีแล้วจะได้รับประโยชน์จากสวัสดิการในลักษณะถ้วนหน้าด้วยนั่นเอง

ดังนั้นการจัดสวัสดิการสังคมที่เน้นไปในทางการช่วยเหลือจะเป็นแบบเจาะจง เป็นสวัสดิการที่จะใช้งบน้อยกว่าสวัสดิการแบบถ้วนหน้าที่เป็นสวัสดิการที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและใช้งบมาก เนื่องจากสวัสดิการเจาะจงมีผู้ได้รับประโยชน์จากสวัสดิการจำนวนน้อยกว่า

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างสวัสดิการที่แบ่งตามความครอบคลุม

ประเภทของสวัสดิการ	ความครอบคลุม
สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	
1. ประกันสังคม (รักษาพยาบาล)	ถ้วนหน้า
2. สวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ	เจาะจง
สวัสดิการกลุ่มเป้าหมาย	
1. เบี้ยความพิการ	ถ้วนหน้า
2. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	ถ้วนหน้า
3. เงินค่าจัดการศพผู้สูงอายุ	ถ้วนหน้า

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างสวัสดิการที่แบ่งตามความครอบคลุม (ต่อ)

ประเภทของสวัสดิการ	ความครอบคลุม
สวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้	
1. การจัดหางาน	ถ้วนหน้า
2. การพัฒนาฝีมือแรงงานต่างด้าว	เจาะจง
3. การพัฒนาฝีมือแรงงานไทย	ถ้วนหน้า
สวัสดิการที่อยู่อาศัย	
1. ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย	เจาะจง
2. ที่พักฉุกเฉิน	เจาะจง
สวัสดิการกลุ่มเป้าหมาย	
1. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันสำหรับผู้พิการ (ทางสำหรับรถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น)	ถ้วนหน้า
2. เงินช่วยเหลือ (ครอบครัวผู้ยากไร้/ หัวหน้าครอบครัวสูงอายุ/ พิการ/ไร้ที่พึ่ง)	ถ้วนหน้า
3. การดูแลผู้รับบริการที่บ้าน (ผู้สูงอายุ ผู้พิการ)	ถ้วนหน้า
สวัสดิการด้านการศึกษา	
1. การศึกษาฟรี 15 ปี	ถ้วนหน้า
2. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)	เจาะจง
3. เพิ่มเงินช่วยเหลือการศึกษาสำหรับเด็กยากจน	เจาะจง
4. นมโรงเรียน	ถ้วนหน้า
5. กองทุนอาหารกลางวัน	ถ้วนหน้า
การประกันสังคม	
1. กองทุนการออมแห่งชาติ	ถ้วนหน้า
2. กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	ถ้วนหน้า
3. กองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง	เจาะจง

ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, มีนาคม 2554.

1.8 ความสำคัญของสวัสดิการสังคม

การจัดสวัสดิการสังคมนั้นมีความสำคัญกับกลุ่มต่างๆ ดังนี้

1.8.1 ความสำคัญต่อลูกจ้าง คือ สวัสดิการจะเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของลูกจ้าง โดยค่าจ้างอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต สวัสดิการจึงเป็นปัจจัยหลัก เช่นเดียวกับเงินเดือนหรือค่าจ้าง ที่ลูกจ้างจะพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการทำงานหรือไม่ทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานใด

1.8.2 ความสำคัญต่อนายจ้าง นั่นคือ การจัดสวัสดิการให้กับลูกจ้างถือเป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญของนายจ้างและเมื่อให้สวัสดิการกับลูกจ้างแล้ว ก็เป็นเรื่องยากที่จะตัดหรือลดสวัสดิการลง นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายจากสวัสดิการดังกล่าวก็ไม่สามารถประมาณค่าได้อย่างแน่นอน เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับสุขภาพของพนักงาน เช่น ค่ารักษาพยาบาล และค่าทดแทน เป็นต้น

1.8.3 ความสำคัญต่อสาธารณะ นั่นคือ การที่องค์กรหรือหน่วยงานภาคเอกชนมีการจัดสวัสดิการให้กับลูกจ้างของตนเองเป็นอย่างดีนั้น ก็จะเป็นการลดภาระงบประมาณของรัฐในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนไปในตัว อีกทั้งในส่วนของประเทศพัฒนาแล้วที่มีลักษณะของการเป็นรัฐสวัสดิการจะมีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงเพื่อการจัดสวัสดิการให้ดีและทั่วถึง ในขณะที่ประเทศที่มีความเป็นรัฐสวัสดิการน้อยหรือมีข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการ องค์กรหรือหน่วยงานเอกชนจะต้องรับภาระในการดูแลลูกจ้างของตนมากกว่า ในทางด้านของเศรษฐศาสตร์นั้นการให้สวัสดิการกับลูกจ้างจะมีผลกระทบต่อเงินเพื่อไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างแรงงาน ดังนั้น ในช่วงเศรษฐกิจหดตัว การเพิ่มสวัสดิการจะช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้มากกว่าการเพิ่มค่าจ้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเงินเพื่อนั่นเอง

1.9 การจัดสวัสดิการทางสังคม

มาตรา 5 ของ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคม พ.ศ. 2546 ได้กำหนดขอบเขต รูปแบบวิธีการในการจัดสวัสดิการทางสังคมขององค์การสวัสดิการทางสังคม ให้แก่ผู้รับบริการสวัสดิการสังคม ว่าให้นึกถึงเรื่องดังต่อไปนี้ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

- สาขาต่างๆ ที่ดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการและกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น
- ลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการ เช่น การส่งเสริม การพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครองการป้องกัน การแก้ไขและการบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น
- การจัดสวัสดิการทางสังคมวรรคหนึ่ง ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และองค์กรอื่นที่มีส่วนร่วมด้วย

1.10 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

จากข้อมูลของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) ได้กล่าวถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตลอดมา โดยประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ทางรัฐบาลได้ให้ความสำคัญมาตลอดเพิ่มจะหาแนวทางให้การแก้ไขปัญหาซึ่งปัจจัยที่ส่งผลถึงความเหลื่อมล้ำสามารถมองได้หลายปัจจัย เช่น การเข้าถึงสวัสดิการ การเป็นเจ้าของทรัพยากร เป็นต้น ณ เวลานี้จำนวนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมาแต่ถึงอย่างนั้น ก็ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำเกิดในสังคมเป็นอย่างมาก และรัฐบาลมองว่า ความเหลื่อมล้ำนั้นแก้ยากกว่าคนอยากจนเสียอีก ในปี

2559 ประเทศไทยได้มี 44 สวัสดิการ เพื่อดูแลประชาชนทุกกลุ่ม หรือที่เรียกได้ว่า สวัสดิการตลอดช่วงชีวิต โดยใช้งบประมาณกว่าหกแสนล้าน เพื่อแก้ไขความยากจน แต่กระนั้น ก็ยังมีคนจนบางส่วนที่ไม่ได้เข้าถึงสวัสดิการ แต่คนรวยกลับสามารถเข้าถึงสวัสดิการได้ ทำให้ตัวสวัสดิการไม่ได้ส่งไปถึงคนที่จำเป็น ต้องใช้สวัสดิการจริงๆ

จากที่กล่าวมา จึงเกิดคำถามขึ้นมาว่าการแก้ไขปัญหาความยากจน ขึ้นมาว่าใครคือคนจน อยู่ที่ไหน และจะช่วยยังไง คำถามเหล่านี้ยังตามมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่คนจนตัวจริง ไม่สามารถเข้าถึงตัวสวัสดิการได้อย่างแท้จริง ทำให้มีการเสาะหาผู้มีรายได้น้อยตัวจริง ด้วยการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ถึงครัวเรือน เก็บตกคนที่ตกหล่นและรับลงทะเบียนถึงบ้าน เพิ่มหน่วยรับลงทะเบียนให้ทั่วถึงชนบทและชายขอบและต้องขจัด ผู้มีรายได้น้อยตัวปลอม คือผู้ที่ไม่สมควรได้เงินไม่เดือดร้อน ไม่ลำบาก ด้วยการเพิ่มความเข้มข้นในการตรวจสอบ ให้ AO ช่วยคัดกรอง สร้าง BigData เพื่อเพิ่มความสามารถในการคัดกรอง ซึ่งการจัดทำเหล่านี้เป็นที่มาของการเริ่มมาตรการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

2 แนวคิดเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน เป็นหนึ่งในสาเหตุที่เชื่ออย่างยิ่งว่าการลดความยากจนนั้นต้องให้ความสำคัญทั้งในสิ่งที่รัฐบาลต้องทำและสิ่งที่บุคคลต้องทำ และเพื่อสร้างทางออกที่ยั่งยืนและถาวรสำหรับความยากจนของประชาชน จึงเป็นที่มาของ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ”

2.1 ความเป็นมา

โครงการสวัสดิการแห่งรัฐเริ่มต้นจากความต้องการได้รับข้อมูลที่แท้จริงของประชาชนผู้มีรายได้น้อยและยากจน จึงเปิดให้มีการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งขณะนั้นมีคนมาลงทะเบียนประมาณ 8 ล้านคน ในช่วงนั้นได้เกิดปัญหาภัยแล้ง รัฐบาลจึงโอนเงินช่วยเหลือให้ไปก่อนสำหรับคนกลุ่มนี้ ที่มีทั้งคนที่อยู่ในภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม คนละ 3,000 บาท และ 1,500 บาท จากนั้นในปีพ.ศ. 2560 มีการเปิดลงทะเบียนอีกรอบ มีผู้มาลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 14 ล้านคน แต่เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติทำให้เหลือประมาณ 11.4 ล้านคน และนำไปสู่การให้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งถือเป็นระยะที่ 1 จากนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2561 ได้มีมติเห็นชอบมาตรการช่วยเหลือระยะที่ 2 คือมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยไม่ได้เป็นการให้เงินช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว แต่พัฒนาให้มีงานทำ มีทักษะฝีมือ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย โครงการประชารัฐสวัสดิการ เป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนภายใต้การนำของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ด้วยการให้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้งการซื้อสินค้า และการเดินทาง โดยทางกระทรวงการคลังได้ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการเปิดให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด ลงทะเบียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมภายใต้โครงการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ภาครัฐ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการจัดสวัสดิการสังคมและการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือ

ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะทำให้การช่วยเหลือจากภาครัฐถูกกลุ่มเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงการให้สวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถกำกับติดตามค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

2.2 การดำเนินโครงการ

ด้านคุณสมบัติ

สำหรับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงทะเบียนในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ จะต้องลงทะเบียนผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ผู้ลงทะเบียนต้องมีการตรวจสอบจากเว็บไซต์ของกรมสรรพากรแล้วไม่ปรากฏชื่อ ให้นำเอกสารหลักฐานที่ลงทะเบียนไว้ไปติดต่อกับธนาคารที่ได้ลงทะเบียนไว้ ประกอบด้วย

- เป็นผู้ว่างงานหรือมีรายได้ทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นในแต่ละปีปฏิทินไม่เกิน 100,000 บาท และเป็นรูปแบบสมัครใจ (Voluntary Basis)

- ผู้ลงทะเบียนจะต้องยินยอมเปิดเผยรายได้ การถือครองทรัพย์สินของตน เจ้าหน้าที่ และจำนวนหนี้สินที่คงค้าง

- มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย (โดยต้องเกิดก่อน วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2542)

ในด้านของการดำเนินงานของสถาบันการเงิน จะทำการจัดเก็บเอกสารแล้วส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไปยังกรมสรรพากรเพื่อจัดเก็บข้อมูลและทำการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง ซึ่งจะทำการเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร เพื่อนำไปบูรณาการกับข้อมูลสวัสดิการสังคมแล้วไปใช้ภายใต้โครงการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ในระยะต่อไป

ซึ่งผู้มีรายได้น้อยจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ต่ำกว่า 30,000 บาท โดยมาจากการดูเส้นของความยากจน ที่ใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหลัก ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าเส้นความยากจนจะอยู่ที่รายได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท/เดือน หรือปีละไม่เกิน 30,000 ถือว่าเป็นผู้ที่ยากจน

- กลุ่มตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่ถึง 100,000 บาท เป็นผู้ที่อยู่สูงกว่าเส้นความยากจนถือเป็นแค่ผู้มีรายได้น้อย

ตัวเลขนี้จึงเป็นฐานพิจารณาของทางกระทรวงการคลังในการลงทะเบียนตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2559 ในการลงทะเบียนจะมีการตรวจสอบคุณสมบัติตรวจสอบรายได้ โดยส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่งให้กับทางกรมสรรพากรช่วยตรวจสอบในเรื่องการมีรายได้ โดยดูจากข้อมูลถูกหักภาษี ที่จ่าย เช่น การรับจ้างทำของ รายได้ดอกเบี้ยย ซึ่งจะไม่เกี่ยวกับการยื่นหรือไม่ยื่นเสียภาษีประจำปี คือ ดูเพียงว่ามีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จริงหรือไม่

ด้านการดำเนินการโอนเงินเข้าบัญชีผู้มีรายได้น้อยที่ไม่ใช่เกษตรกรที่ลงทะเบียน แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

- กรณีผู้มีสิทธิเป็นลูกค้าของธนาคาร ให้ธนาคารโอนเงินเข้าบัญชีของผู้มีสิทธิโดยตรง โดยให้ผู้มีสิทธิสามารถตรวจสอบเงินในบัญชีของตนภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ธนาคารแจ้งการโอนเงิน หากไม่มีการโอนเงินเข้าบัญชี ให้ไปยืนยันสิทธิ์กับธนาคารที่ได้ลงทะเบียนไว้ และหากผู้มีสิทธิมีบัญชีเงินฝากมากกว่า 1 บัญชี ธนาคารจะทำการโอนเงินเข้าบัญชีที่มีการเคลื่อนไหวล่าสุด
- กรณีผู้มีสิทธิไม่ได้เป็นลูกค้าของธนาคาร ให้ผู้มีสิทธิไปแสดงตัวและเปิดบัญชีเงินฝากที่สาขาธนาคารที่ลงทะเบียนตามโครงการฯ และสามารถตรวจสอบเงินในบัญชีเงินฝากที่สาขาธนาคารที่ลงทะเบียนตามโครงการฯ และสามารถตรวจสอบเงินในบัญชีหลังจากเปิดบัญชีภายใน 7 วัน หากไม่มีเงินโอนเข้าบัญชีให้ไปยืนยันสิทธิ์กับธนาคารที่ได้ลงทะเบียนไว้

2.3 หน่วยงานที่รับลงทะเบียน

- ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- สำนักงานคลังจังหวัด 76 จังหวัด
- สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต โดยลงที่ใดที่หนึ่งเท่านั้น

2.4 แบบฟอร์มการลงทะเบียนโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

- เลขประจำตัวประชาชน
- ชื่อ-นามสกุล
- วัน เดือน ปีเกิด
- ที่อยู่
- สถานภาพทางร่างกาย
- ช่องทางที่ต้องการให้ติดต่อ
- สถานภาพในครอบครัว
- สถานภาพการอยู่อาศัย
- สภาพภาพความเป็นอยู่
- วุฒิการศึกษาสูงสุด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางอาชีพ

- อาชีพ/การทำงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางการเมือง

- เงินได้ทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2559
- หนี้สิน ณ เวลาที่ลงทะเบียน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลสินทรัพย์

- ที่ดิน/ที่อยู่อาศัย
  - จักรยานยนต์
  - รถยนต์
  - ทรัพย์สินทางการเงิน
  - บัญชีธนาคารที่ประสงค์จะใช้เพื่อรับสวัสดิการจากรัฐ
- ทั้งหมดนี้จำเป็นต้องกรอกข้อมูลให้ครบทั้ง 4 ส่วน

2.5 การตรวจสอบสิทธิผู้มีสิทธิ

สามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2560 กระทรวงการคลังจะเปิดให้ประชาชนสามารถตรวจสอบผลการลงทะเบียนได้ผ่านทางเว็บไซต์ www.epayment.go.th หรือที่ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการเช็คผ่านเว็บจะต้องกรอกหมายเลขบัตรประชาชน ลงไปแล้วระบบจะแจ้งว่า “ท่านได้ลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว” ส่วนคนที่ขึ้นข้อความ ท่านไม่ได้ลงทะเบียน หรือไม่มีรายชื่อ ให้ผู้ลงทะเบียนนำหลักฐานที่หน่วยลงทะเบียนออกให้ที่มีลายเซ็นเจ้าหน้าที่ ไปที่ติดต่อที่หน่วยงานที่รับลงทะเบียนเพื่อขอตรวจและลงทะเบียนใหม่ ภายในช่วงวันที่ 1-31 สิงหาคม พ.ศ. 2560

2.6 การให้สวัสดิการแก่ผู้มีรายได้น้อย

กรมบัญชีกลางจะนำข้อมูลผู้มีสิทธิไปจัดทำบัตรสวัสดิการให้กับผู้มีรายได้น้อย โดยในระยะแรกจะให้บัตรสวัสดิการ สำหรับใช้ชำระค่าใช้จ่ายในด้านการขนส่ง ได้แก่ ค่ารถเมล์ ค่ารถไฟ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระรายจ่ายของผู้มีรายได้น้อย เริ่มใช้สิทธิได้ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป

2.7 ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิและแจกจ่ายบัตร

กระทรวงการคลังจะประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิที่ผ่านคุณสมบัติตามที่กำหนด ในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2560 และเริ่มแจกจ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป โดยให้ผู้มีสิทธิที่ผ่านคุณสมบัตินำบัตรประจำตัวประชาชน และนำหลักฐานการลงทะเบียนมาติดต่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ที่หน่วยรับลงทะเบียนที่ท่านได้มาลงทะเบียนไว้

2.8 ลักษณะของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีภาพเบื้องหลังเป็นภาพสะพานภูมิพล 1 สะพานภูมิพล 2 และประตูระบายน้ำ คลองลัดโพธิ์ (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) นอกจากนี้ภาพสะพาน ยังเปรียบเสมือนรัฐบาล จะทำหน้าที่เป็นสะพานพาพี่น้องประชาชนผ่านภาวะที่ลำบากไปสู่ทาง ที่ดีกว่า และพบเจอกับสิ่งใหม่ที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป

บัตรมีคุณลักษณะทางพลาสติก มี Chip และแถบแม่เหล็ก ขนาดเป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเทียบเท่ากับระบบของสากล

บัตรที่มีรูปแบบและคุณสมบัติเดียวกัน มีอายุการใช้งาน 5 ปี นับจากเดือนหรือปีที่ผลิต (30 กันยายน พ.ศ. 2565) ใช้เป็นเครื่องมือในการชำระค่าสินค้าและบริการทั้งในภาคการขนส่ง และนอกภาคการขนส่ง รวมทั้งยืนยันสิทธิในการรับความช่วยเหลือจากภาครัฐทุกครั้ง นอกจากนี้ บัตรยังมีคุณสมบัติใช้เป็นกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) โดยการเติมเงินลงในบัตรได้ และถอนเงินในส่วนที่เติมนี้เป็นเงินสดที่ตู้ ATM หรือสาขาธนาคารได้ มี 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 บัตร Hybrid 2 Chips เป็น Contact Chip และ Contactless Chip และแถบแม่เหล็ก Contactless Chip จะเป็นไปตามมาตรฐานกลางระบบตัวร่วม (แมงมุม) สำหรับผู้มีสิทธิ ที่ลงทะเบียนกับหน่วยรับลงทะเบียนในเขต กทม. นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ นครปฐม และสมุทรสาคร

แบบที่ 2 บัตร EMV เป็น Contact Chip และแถบแม่เหล็ก สำหรับผู้มีสิทธิที่ลงทะเบียนกับหน่วยรัฐลงทะเบียนนอกเขตจังหวัดดังกล่าว (นอกเขต กทม. นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ นครปฐม และสมุทรสาคร)

2.9 คำแนะนำการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

- บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นสิทธิเฉพาะตัวของบุคคลที่ระบุบนตัวบัตรเท่านั้น เว้นแต่ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่สามารถเดินทางได้ สามารถฝากให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด
- ควรเก็บบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและรักษาบัตรไว้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อท่าน ในการรับสวัสดิการจากรัฐบาล
- หากมีการตรวจสอบแล้ว พบว่าให้ผู้อื่นนำบัตรไปใช้ เจ้าของบัตรจะถูกตัดสิทธิในบัตร และผู้ที่นำบัตรผู้อื่นไปใช้จะมีความผิด ต้องชดใช้เงินคืนให้แก่ทางราชการ

2.10 สิทธิประโยชน์หลักของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

พระราชรัฐสวัสดิการ คือการให้วงเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการผ่านทางเครื่องรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือร้านค้าที่กำหนด เมื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการแล้ววงเงินจะลดลงตามยอดที่ใช้ชำระ และถึงรอบวันที่ 1 ของทุกเดือน (ยกเว้นวงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้ม ทุกวันที่ 1 ของทุก 3 เดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงิน แต่ละสวัสดิการเสมอ ซึ่งวงเงินคงเหลือของเดือนที่ผ่านมาจะไม่มีการสะสมในเดือนถัดไป นอกจากนี้ ไม่สามารถถอนวงเงินสวัสดิการออกจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อเป็นเงินสดได้ โดยสรุปแนวทางการจัดพระราชรัฐสวัสดิการ ตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ดังนี้

1. ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

- ผู้มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาท/ปี ได้รับ 200 บาท/เดือน
- ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท/ปี ได้รับ 300 บาท/เดือน

1.1 ให้วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น/สินค้าเพื่อการศึกษา/ซื้อ

วัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม

- 1.2 ให้อำนาจเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้ม 45 บาท / 3 เดือน
* วงเงินซื้อสินค้าดังกล่าวใช้สำหรับซื้อสินค้าธงฟ้า
2. ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- 2.1 วงเงินค่าโดยสารรถเมล์ / รถไฟฟ้า 500 บาท/เดือน
- 2.2 วงเงินค่าโดยสารรถ บขส. 500 บาท/เดือน
- 2.3 วงเงินค่าโดยสารรถไฟ 500 บาท/เดือน

ตารางที่ 2.2 สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากบัตร

สวัสดิการ	บาท/คน/เดือน	หน่วยงานหรือร้านค้า ที่รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน		
1. วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค		ร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้าน อื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์ กำหนด
1.1 ผู้ที่มีรายได้เกินกว่า 30,000 บาท/ปี	200	
1.2 ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท/ปี	300	
2. วงเงินส่วนลดค่าก๊าซหุงต้ม (ต่อ 3 เดือน)	45	ร้านค้าก๊าซที่กระทรวงพลังงาน กำหนด
ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		
1. วงเงินค่าโดยสารรถ ขสมก./รถไฟฟ้า	500	รถเมล์ที่มีระบบ e-Ticket/ รถไฟฟ้า
2. วงเงินค่าโดยสารรถ บขส.	500	สถานีรถ บขส.
3. วงเงินค่าโดยสารรถไฟ	500	สถานีรถไฟ

ที่มา: กรมบัญชีกลาง (2559)

ตารางที่ 2.3 เงื่อนไขการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

สวัสดิการ	รายละเอียด
1. วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น สินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อ เกษตรกรรม จากร้านธงฟ้าประชารัฐ และ ร้านอื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด	ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ซื้อ สินค้าไม่จำกัดจำนวน ภายในวงเงินสวัสดิการที่จะมี การกำหนดในบัตรตามรายได้ของผู้มีสิทธิ (วงเงิน 200 บาทต่อคนต่อเดือน สำหรับ ผู้ที่มีสิทธิที่มี รายได้เกินกว่า 30,000 บาทต่อปี และมีวงเงิน 300 บาทต่อคนต่อเดือน สำหรับผู้มีสิทธิที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี) หากซื้อสินค้ามากกว่าวงเงิน สวัสดิการที่ได้รับ ผู้มีสิทธิต้องจ่ายเงินเพิ่มเอง สำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่ สามารถเดินทางได้ สามารถใช้สิทธิในการซื้อสินค้า ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 เงื่อนไขการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

สวัสดิการ	รายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้พิการ ให้ผู้ดูแลที่มีชื่ออยู่ในบัตรผู้พิการเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คนต่อ 1บัตร ต่อ 1 สิทธิ) - ผู้ป่วยติดเตียง ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ป่วยติดเตียง และบัตรประจำตัวของประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ <p>เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (วงเงิน 200 บาทต่อคน ต่อเดือน สำหรับผู้มีสิทธิที่มีรายได้เกินกว่า 30,000 บาทต่อปี และวงเงิน 300 บาทต่อคนต่อเดือน โดยผู้มีสิทธิที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี) และวงเงินจะไม่มี การนำไปสะสมในเดือนถัดไป</p>
<p>2. วงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้ม จากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนด</p>	<p>ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้เป็นส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มจากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนด ตามสิทธิเป็นจำนวนเงิน 45 บาท ต่อ 3 เดือน สำหรับค่าก๊าซหุงต้มส่วน ที่เกิน 45 บาท ผู้มีสิทธิต้องจ่ายเงินเพิ่มเอง</p> <p>สำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่สามารถเดินทางได้ สามารถใช้สิทธิในการซื้อก๊าซหุงต้ม ได้ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้พิการ ให้ผู้ดูแลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรประจำตัว ผู้พิการเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากบัตรประจำตัวผู้พิการที่ระบุชื่อผู้ดูแล รวมถึงบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนจะชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ)

ตารางที่ 2.3 เงื่อนไขการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

สวัสดิการ	รายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุ ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทนจากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้สูงอายุ และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ต่อ 1 สิทธิ - ผู้ป่วยติดเตียง ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ป่วยติดเตียง และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนการชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คน ต่อ 1 บัตร ต่อ 1 สิทธิ) เมื่อครบรอบตามที่กำหนด (ทุกรอบ 3 เดือน ในวันที่ 1 ของเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (45 บาท) โดยจะไม่มีการสะสมในรอบถัดไป
3. วงเงินค่าโดยสารรถ ขสมก./รถไฟฟ้า	<p>ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ชำระ ค่าโดยสารรถ ขสมก. (ระบบ e-Ticket) / รถไฟฟ้าได้ 500 บาท ต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการใช้สิทธิ</p> <p>เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะโดนปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (500 บาท) โดยวงเงินจะไม่สะสมในเดือนถัดไป</p>
4. วงเงินค่าโดยสารรถ บขส.	<p>ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ซื้อบัตรโดยสารรถ บขส. ภายในวงเงิน 500 บาทต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการใช้สิทธิเมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (500 บาท) และวงเงินจะไม่สะสมในเดือนถัดไป</p>
5. วงเงินค่าโดยสารรถไฟ	<p>ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ซื้อบัตรโดยสารรถไฟภายในวงเงิน 500 บาทต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการใช้สิทธิ</p> <p>เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) โดยวงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (500 บาท) และวงเงินจะไม่สะสมในเดือนถัดไป</p>

ที่มา: กรมบัญชีกลาง (2559)

2.11 การใช้สิทธิ

ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เป็นต้นไปผู้มีสิทธิสามารถใช้สิทธิตามวงเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ผ่านเครื่องรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือร้านค้าที่กำหนด ได้แก่

- จดรับชำระเงินตามร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด
- จดรับชำระเงินตามร้านค้าก๊าซที่กระทรวงพลังงานกำหนด
- เครื่องแตะบัตรชำระเงินบนรถประจำทาง ขสมก./รถไฟฟ้า
- จุดจำหน่ายบัตรโดยสารรถ บขส.
- จุดจำหน่ายบัตรโดยสารรถไฟทุกสถานี (รฟท.)

2.12 การให้บริการข้อมูล/การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้งานบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (Call Center)

คอล เซนเตอร์ (Call Center) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายเลขโทรศัพท์ 02 109 2345 จำนวน 150 คู่สาย ให้บริการแก่ผู้ถือบัตร ในการสอบถามข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รวมไปถึงการอายัดบัตร ในวันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 08.30 น. – 17.30 น.

กรณีผู้ถือบัตรแจ้งอายัดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีวงเงินคงเหลือในส่วนของกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ให้ผู้ถือบัตรติดต่อ Call Center หลักของ บมจ.ธนาคารกรุงไทย หมายเลขโทรศัพท์ 02 111 1111 ตลอดระยะเวลา 24 ชั่วโมง เพื่อระงับการใช้จ่ายเงิน ในส่วนของกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

2.13 การออกบัตรใหม่ บัตรสูญหาย หรือชำรุด

ให้ผู้มีสิทธิติดต่อที่สาขาของ บมจ.ธนาคารกรุงไทย โดย บมจ.ธนาคารกรุงไทย จะแจ้งให้ทางกรมบัญชีกลางตรวจสอบสิทธิ และ บมจ.ธนาคารกรุงไทยจะดำเนินการออกบัตรใหม่

- การขอเปลี่ยนแปลงที่อยู่

กรณีผู้มีสิทธิมีความประสงค์ขอเปลี่ยนบัตร เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ปัจจุบัน จากเขตจังหวัดอื่น มาพักอาศัยในเขตกทม. ปทุมธานี นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา นครปฐม สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ให้ผู้มีสิทธิติดต่อยื่นเรื่องแสดงความประสงค์ที่สำนักงานคลังจังหวัด โดยกรมบัญชีกลางตรวจสอบสิทธิ และมีการออกบัตรใหม่ให้ภายใน 30 วันทำการ นับจากวันที่ ได้รับแจ้ง โดยมารับที่กรมบัญชีกลาง

- บัตรสูญหาย หรือชำรุด (เกิดจากผู้มีสิทธิเอง)

กรณีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูญหาย หรือชำรุดที่เกิดจากการใช้งานของผู้มีสิทธิผู้มีสิทธิสามารถดำเนินการขอเปลี่ยนบัตรใหม่ที่สาขาของ บมจ.ธนาคารกรุงไทย โดยผู้มีสิทธิเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ดังนี้

1. บัตร EMV ออกบัตรใหม่ให้ภายใน 15 วันทำการ นับจากวันที่ได้รับแจ้ง

2. บัตร Hybrid2 Chips (แมงมุม) ออกบัตรใหม่ให้ภายใน 30 วันทำการ นับจากวันที่ได้รับแจ้ง

- **บัตรชำรุดจากข้อบกพร่องของตัวบัตรเองหรือขั้นตอนการออกบัตร**

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่สามารถใช้งานได้ อันเนื่องมาจากข้อบกพร่องของตัวบัตรเองหรือขั้นตอนการออกบัตร ผู้มีสิทธิสามารถดำเนินการขอเปลี่ยนบัตรใหม่ได้ที่สาขาของ บมจ.ธนาคารกรุงไทย โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังนี้

1. บัตร EMV ออกบัตรใหม่ให้ภายใน 15 วันทำการ นับจากวันที่ได้รับแจ้ง
2. บัตร Hybrid2 Chips (แมงมุม) ออกบัตรใหม่ให้ภายใน 30 วันทำการ นับจากวันที่ได้รับแจ้ง

2.14 ประโยชน์ของประชารัฐสวัสดิการ

ประชารัฐสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะทำให้การช่วยเหลือจากภาครัฐถูกกลุ่มเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงการให้สวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถกำกับติดตามค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในการใช้จ่ายชำระ ค่าสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันด้วยเงินสดเป็นหลัก ไปสู่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และที่สำคัญเป็นการผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และลดปริมาณเอกสารทางการเงิน เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society)

ช่องทางการตรวจสอบสิทธิ กระบวนการคลังจะเปิดให้สามารถตรวจสอบผลการตรวจสอบคุณสมบัติได้ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป ผ่าน 3 ช่องทาง ดังนี้

ช่องทางที่ 1 ตรวจสอบด้วยตัวเองหรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่หน่วยรับลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์ ได้แก่ www.epayment.go.th www.mof.go.th www.fpo.go.th โดยพิมพ์เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก ลงไปในช่องที่กำหนด และระบบจะแจ้งผลการตรวจสอบ

ช่องทางที่ 2 ตรวจสอบผ่านสายด่วน 6 หน่วยงาน นั่นคือ 1) Call center ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง 1359 2) Call center ของ ธ.ก.ส. 02-555-0555 3) Call center ของ ธ.ออมสิน 1115 4) Call center ของ ธ.กรุงไทย 02-111-1111 5) Call center ของ กรมบัญชีกลาง 02-270-6400 6) เบอร์โทรของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขตเจ้าหน้าที่จะตรวจผลให้ผ่าน 3 เว็บไซต์ในช่องทางที่ 1

ช่องทางที่ 3 ตรวจสอบที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยงานอื่นตามที่กรมการปกครองเห็นสมควร และสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงการคลังจะส่งรายชื่อแยก

ตามจังหวัด อำเภอบล และตำบล ส่งให้กระทรวงมหาดไทย และแยกเป็นรายเขตส่งให้กรุงเทพมหานคร ภายในวันที่ 12 กันยายน 2560 เพื่อดำเนินการติดประกาศผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่อไป

กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

เพิ่มความสะดวกและปลอดภัยของการใช้จ่าย โดยไม่ต้องพกเงินสดจำนวนมาก กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่าวงเงินที่มอบให้ สามารถใช้เงินที่เติมไว้ในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์จ่ายได้ทันที เงินในบัตรสามารถทำธุรกรรมฝาก ถอน โอน ผ่านตู้ ATM / ADM ของธนาคารกรุงไทยได้

การใช้งานกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์

- ทำรายการฝาก ถอน โอน หรือธุรกรรมอื่นๆ ผ่านตู้ ATM / ADM ของธนาคารกรุงไทย โดยไม่มีค่าธรรมเนียมในการถอนเงินทั่วประเทศ

- ชำระค่าสินค้าตามจุดรับเงินต่างๆ ที่รับรองบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และร้านค้าอื่นๆ ที่มีเครื่องหมาย โดยผู้ถือบัตรควรเติมเงินล่วงหน้าก่อนใช้งานจริง

- รหัสผ่าน ATM ที่ใช้ในการกดเงินที่ตู้ ATM คือ หมายเลข 6 หลักสุดท้ายของบัตรประชาชนท่าน ท่านสามารถทำการเปลี่ยนรหัสได้ที่ตู้ ATM ของธนาคารกรุงไทย โดยการ สอดบัตรและใส่รหัสเดิมให้ถูกต้องจากนั้นเลือกบริการ “อื่นๆ” และเลือก “เปลี่ยนรหัส ATM”

* รหัสของบัตรต้องกำหนดด้วยเลขทั้งหมด 6 หลัก เพื่อความปลอดภัยในการใช้งาน

การเติมเงินกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ มีวงเงินอยู่ที่ 100 – 30,000 บาท

- การเติมเงินเข้าบัตรครั้งแรก สามารถเติมเงินผ่านธนาคารกรุงไทยทุกสาขา และตู้ ATM ของธนาคารกรุงไทย

- การเติมเงินครั้งต่อไป สามารถเติมเงินได้ผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้
ระบุนหมายเลขบัตร 16 หลักทุกครั้งเมื่อท่านทรากรายการเติมเงิน

แนวทางการดำเนินงานของโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน มีแนวทางตามลำดับอย่าง ที่กล่าวมา หลังจากความช่วยเหลือด้วยวงเงินผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแล้วก็จะเข้าสู่บัตรสวัสดิการแห่งรัฐระยะที่ 2 นั่นคือ มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยจะให้ผู้ลงทะเบียนเข้าโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและอบรมการประกอบอาชีพที่ภาครัฐจัดไว้เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อยนำไปสร้างอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง เป็นแนวทางสำหรับสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.15 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต (บัตรสวัสดิการแห่งรัฐระยะที่ 2)

จากมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (กระทรวงการคลัง, 2562) สาระสำคัญ

หลักการ

- การวิเคราะห์และให้ความช่วยเหลือผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรายบุคคล (Personalized Plan) โดยจัดให้มีผู้ดูแลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (Account Officer: AO) เพื่อทำหน้าที่สำรวจสภาพข้อเท็จจริง สอบถามความประสงค์ และให้คำแนะนำแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่

เหมาะสม ซึ่งจะทำให้รัฐบาลสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความยั่งยืน

- การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตามความจำเป็นอย่างรอบด้าน (4 มิติ) เพื่อให้การพัฒนาผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นไปอย่างยั่งยืน จึงมุ่งเน้นการสร้างโอกาสอย่างรอบด้านใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การมีงานทำ (2) การฝึกอบรมอาชีพและการศึกษา (3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และ (4) การเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน

- การเข้าหาและติดตามผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ “ทุกคน” ที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท และอยู่ในวัยแรงงาน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการดำรงชีพ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ถือบัตรสวัสดิการกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมการพัฒนาตนเองได้โดยสมัครใจ

- การบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมลาจากกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบบเบ็ดเสร็จ โดยมีโครงการเพื่อรองรับมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการ ในทุกมิติรวมกว่า 34 โครงการ จากความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐอย่างน้อย 13 หน่วยงาน (6 กระทรวง 3 ธนาคาร 2 กองทุนและ 2 หน่วยงาน)

การดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตฯ เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ จึงกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน ดังนี้

- คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (คนส.) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

- คณะอนุกรรมการติดตามการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (คอต.) ทำหน้าที่ติดตามความคืบหน้าและผลการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตรายบุคคล

- คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐประจำจังหวัด (คอจ.) ทำหน้าที่ แต่งตั้ง กำกับดูแล และกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน และการลงพื้นที่ของคณะทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐประจำอำเภอ และมอบหมายและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตรายบุคคล

- คณะทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐประจำอำเภอ หรือ “ทีมหมอประชารัฐสุขใจ (ทีม ปรจ.)” ประกอบด้วย คณะทำงานระดับอำเภอ และผู้ดูแลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (AO) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลและให้คำแนะนำแก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้เหมาะสมและสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคลโดยการสัมภาษณ์ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรายบุคคล เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา สอบถามความประสงค์ เช่น การทำงาน การฝึกอบรมอาชีพ เป็นต้น โดย AO ต้องรับผิดชอบดูแลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแต่ละรายตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการวิเคราะห์ และติดตามเพื่อให้ทราบว่าผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรายนั้น มีการพัฒนาอย่างไรหรือมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่เพียงใด

โครงการเพื่อรองรับมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการเพื่อรองรับมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตฯ เป็นการบูรณาการโครงการจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การพัฒนาผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวง

มหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น โดยมีโครงการเพื่อรองรับจำแนก ตามมิติต่าง ๆ ดังนี้

มิติที่ 1 การมีงานทำ เช่น การจัดหางานในประเทศและต่างประเทศโดยกระทรวงแรงงาน โครงการแพนไซส์สร้างอาชีพเพื่อผู้มีรายได้น้อยโดยกระทรวงพาณิชย์ โครงการตลาดประชารัฐโดยกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

มิติที่ 2 การฝึกอบรมอาชีพและการศึกษา เช่น โครงการฝึกอาชีพเร่งด่วน อเนกประสงค์ (ช่างชุมชน) โดยกระทรวงแรงงาน โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐโดยกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ โครงการมหาวิทยาลัยประชาชนโดยธนาคารออมสิน (อ.ออมสิน) โครงการให้ความรู้ทางการเงิน แก่เกษตรกรลูกค้าผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2560 โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นต้น

มิติที่ 3 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาอาชีพของผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ โดย ธ.ก.ส. โครงการสินเชื่อผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการสินเชื่อธุรกิจแพนไซส์ โครงการสินเชื่อ Street Food โดย ธนาคารออมสิน เป็นต้น

มิติที่ 4 การเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน เช่น โครงการให้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐโดยธนาคารอาคารสงเคราะห์ และกระทรวงการคลัง การออมเพื่อการเกษียณอายุสำหรับแรงงานนอกระบบโดยกองทุนการออมแห่งชาติ

มาตรการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง

ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่แสดงความประสงค์จะพัฒนาตนเองในแบบประเมินและแผนการพัฒนารายบุคคล จะได้รับวงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น สินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม จากร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด ตามแนวทางประชารัฐสวัสดิการเพิ่มเติม

มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรายบุคคลและจูงใจให้นายจ้าง ที่เป็นนิติบุคคลจัดการฝึกทักษะฝีมือให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐหรือพิจารณาจ้างงานผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นกรณีพิเศษโดยให้หักรายจ่ายเป็นจำนวน 1.5 เท่าของรายจ่าย ดังนี้ 1) รายจ่ายที่นายจ้างได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการฝึกทักษะอาชีพให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2) รายจ่ายที่นายจ้างได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐโดยการจ่ายค่าจ้างผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เฉพาะรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในส่วนที่ไม่เกินร้อยละสิบของจำนวนลูกจ้างในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้น

2.16 โครงการช่วยเหลือ เยียวยา ประชาชนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

เนื่องจากสถานการณ์ ณ ปี พ.ศ. 2563 ได้เกิดเหตุการณ์โรคระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 (Covid-19) คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้อนุมัติ 4 โครงการช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยแก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อแก้ไข

ปัญหาเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส "โควิด-19" โดยหนึ่งในนั้น คือ "โครงการช่วยเหลือผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ" จะได้รับเงินเยียวยา จำนวน 3,000บาท ทางด้าน น.ส.วิลาวรรณ พยาน้อย รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง ได้กล่าวว่าทางสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้ตรวจสอบแล้วพบว่า มีผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ยังไม่เคยได้รับสิทธิ์ จำนวนทั้งสิ้น 1.14 ล้านคน โดยมีสิทธิ์จะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยา เดือนละ 1,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน (พฤษภาคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2563) รวมเป็นเงินจำนวน 3,000 บาทต่อคน

สำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 1.14 ล้านคนที่ได้รับสิทธิ์ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- ท่านต้องไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ของสำนักงานประกันสังคม และไม่ได้เป็นเจ้าของหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ

- ท่านยังไม่เคยได้รับเงินช่วยเหลือจากโครงการใดๆ ของภาครัฐ ได้แก่ โครงการเราไม่ทิ้งกัน, โครงการช่วยเหลือเกษตรกร และโครงการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง

ทั้งนี้ กรมบัญชีกลางได้ดำเนินการเบิกเงินแทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เพื่อจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิ์ โดยการโอนเงินเข้ากระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 3,000 บาท (สามารถถอนออกมาเป็นเงินสดได้ผ่านตู้ ATM ของธนาคารกรุงไทย) ซึ่งจ่ายเพียงครั้งเดียวคือ ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

โดยสรุปแล้ว โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จัดทำขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีความยากจน ให้ได้รับความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกันในทุกด้าน โดยการช่วยเหลือในเบื้องต้นจะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าเดินทาง ช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ได้รับการศึกษา เข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อลดหนี้ ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขมากยิ่งขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ นั้นคือ การที่ผู้มีบัตรได้นำบัตรออกมาใช้ในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจับจ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภค บริโภค หรือใช้ในด้านของการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นค่ารถไฟ รถประจำทาง หรือรถไฟฟ้า (สุนารี งามทรัพย์, 2562) ได้ศึกษา เรื่อง ผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยได้ศึกษาการใช้บัตรสวัสดิการในด้านเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว ว่าหลังจากใช้บัตรแล้วในแต่ละด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะนำผลการวิจัยมาสานต่อด้วยการศึกษาว่าการใช้บัตรในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดจริง มากน้อยเพียงใด

3.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้นิยามคำว่า เศรษฐกิจ (Economy) คือ “งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ ของ

ชุมชน” รวมถึงด้านการให้บริการและการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยกระตุ้นต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ เศรษฐกิจยังอาจอธิบายได้ว่าเป็นเครือข่ายจำกัดโดยพื้นที่และเครือข่ายสังคมที่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการตามอุปสงค์และอุปทานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการแลกเปลี่ยนหรือสื่อกลางการแลกเปลี่ยนด้วยมูลค่าเครดิตหรือเดบิตที่ย่อปรับกันภายในเครือข่าย

3.1.1 ความหมายของระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบการผลิตและกระจายสินค้าและบริการ รวมไปถึงการจัดสรรทรัพยากรในสังคม ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วยของชุมชนหนึ่ง มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องคือ วิธีการผลิต โดยรัฐเข้ามาดำเนินการจัดระเบียบเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดใดที่รัฐจัดทำกิจกรรมใดให้เอกชนดำเนินการการรวมกันของหน่วยเศรษฐกิจ (หน่วยธุรกิจ/หน่วยครัวเรือน) เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ

3.1.2 ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economics Development) หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจโดยสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและยกระดับการดำรงชีพของประเทศให้สูงขึ้นเกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคล (Per Capita Real Income) ตลอดระยะเวลายาวนาน เพื่อให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ดีขึ้นกว่าเดิมการกระจายรายได้เป็นไปอย่างเสมอภาค ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน การพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ

- 1) มีความเจริญทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในระดับสูง
- 2) ความเจริญทางเศรษฐกิจสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- 3) มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมที่เหมาะสม

นอกจากจะพิจารณาถึงความเจริญทางเศรษฐกิจยังพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมด้านอื่นๆ ด้วยพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการวิเคราะห์ในระยะยาวที่มุ่งให้อุปทานรวม (Aggregate Supply) สูงขึ้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น มีการใช้ทรัพยากรหรือการจ้างงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น

3.1.3 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ หมายถึง ส่วนประกอบที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศแบ่งได้ 3 ส่วน คือ การผลิตและบริการ, ตลาดสินค้าและบริการ และปัจจัยการผลิต และการจำแนกแจกจ่ายผลผลิต แยกพิจารณาในแต่ละส่วนได้ ดังนี้ (สุนารี งามทรัพย์, 2562)

การผลิตสินค้าและบริการจำแนกตามโครงสร้างการผลิตโดยใช้บัญชีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แบ่งได้ 11 สาขาการผลิต คือ สาขาเกษตรกรรม สาขาเหมืองแร่ สาขาอุตสาหกรรมผลิต สาขาก่อสร้าง สาขาการไฟฟ้าและประปา สาขาการคมนาคมและขนส่ง สาขาค้าปลีกและค้าส่ง สาขาการธนาคารปลั๊กประกันภัย สาขาที่อยู่อาศัย สาขาบริหารราชการ สาขาบริการ

โครงสร้างตลาดสินค้าและบริการแบ่งได้ 2 ตลาด คือ ภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศผลผลิตที่ผลิตขึ้นได้ส่วนหนึ่งใช้บริโภคในประเทศและที่เหลือส่งออกไปยังตลาด

ต่างประเทศเป็นหลัก เช่น ตลาดยุโรปเป็นตลาดหลักของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ตลาดเอเชียเป็นตลาดข้าวที่สำคัญของไทย

3.1.4 ความจำเป็นในพัฒนาเศรษฐกิจ

เป้าหมายในพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมี 5 ประการ คือ

- 1) การมีรายได้และมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น
- 2) การกระจายรายได้ดีขึ้น
- 3) การมีงานทำ
- 4) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 5) การควบคุมการเกิดมลภาวะเป็นพิษ

เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีคุณภาพและยั่งยืน แต่ทรัพยากรมีจำกัดต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพมากที่สุดมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของประชากรในอัตราสูงไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศเพราะจะไม่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติของประเทศที่มีอยู่และเกิดการว่างงานขึ้นนอกจากนั้นผลผลิตเฉลี่ยต่อคนลดลง เพราะทรัพยากรและผลผลิตขยายตัวไม่ทัน

3.1.5 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ไม่ว่าจะเป็นประเทศในโลกต้องการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศให้สูงขึ้น ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องการรักษามาตรฐานการครองชีพที่ดี และความมั่นคงของประเทศไว้ ประเทศกำลังพัฒนาต้องการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนและเพิ่มความมั่งคั่งของประเทศให้เทียบเท่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ สรุปลงถึงจุดมุ่งหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ ดังนี้ (สุนารี งามทรัพย์, 2562)

- 1) การกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

กล่าวคือ เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเจริญเติบโตเต็มที่ แต่ผลของการพัฒนาไม่กระจายสู่คนหมู่มากถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สมบูรณ์ต้องมีการกระจายรายได้กระจายความมั่งคั่งสู่ประชาชนภายในประเทศเท่าเทียมกันเพื่อให้ช่องว่างของรายได้น้อยลง

- 2) เพื่อให้รายได้ประชาชาติของประเทศเพิ่มขึ้น

ใช้มาตรการและนโยบายต่างๆส่งเสริมการออม การลงทุน การผลิต ซึ่งแสดงถึง สภาพความเป็นอยู่และฐานทางเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศที่ดีขึ้น

- 3) สร้างรักษาเสถียรภาพระดับที่เหมาะสม

สืบเนื่องจากประชากรที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขยายตัว ปริมาณเงินหมุนเวียนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะเกิดเงินเฟ้อภายในประเทศสูง รัฐบาลจึงต้องหาวิธีควบคุมภาวะเงินเฟ้อโดยใช้นโยบายการเงินและการคลัง

- 4) เพื่อให้จ้างงานอยู่ในระดับสูง

สืบเนื่องจาก การว่างงานและเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลต้องหาวิธีการส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อให้เกิดการจ้างงาน ประชาชนในเป็นเทศมีงานทำ กระตุ้นการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศ

3.1.6 ตัวชี้วัดการเจริญเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจ

การวัดการเจริญเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่มีตัวชี้วัดใดที่สมบูรณ์ต้องใช้ตัวชี้วัดหลายชนิดรวมกัน เช่น ตัวชี้วัดรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลจะสามารถแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความสามารถในการผลิตของบุคคล แต่ไม่ได้แสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านอื่นๆ ดังนั้น ในการจะพิจารณาต้องใช้ชี้วัดอื่นๆ ประกอบ เช่น ภาพการณ์ลงทุน ดุลการค้าระหว่างประเทศ อัตราการเพิ่มของประชากร ฯลฯ

3.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

สามารถแบ่งออกได้หลายแนวคิด ดังนี้

1) การเติบโตแบบสมดุล (Balanced Growth)

กล่าวคือ การลงทุนพร้อมกันทุกส่วนในระบบเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งระบบเนื่องจากอุตสาหกรรมหนึ่งจะก่อให้เกิด 1 ตลาดและเป็นที่มาของอุปทานของอุตสาหกรรมอื่นๆ และความส่งเสริมให้มีการค้าระหว่างประเทศเพื่อขยายตลาด

2) การเติบโตแบบขาดดุล (Unbalanced Growth)

กล่าวคือ การลงทุนเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเพิ่มสูงระหว่างกันสูง ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วแต่การพัฒนาจะกระจุกตัวส่งผลให้การกระจายรายได้ไม่กว้างขวาง

3) การพัฒนาแบบสมดุล (Balanced Development)

กล่าวคือ การพัฒนาทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพและความเป็นธรรมในสังคมคู่กันไปทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการกระจายรายได้และการกระจายการพัฒนาไปสู่ส่วนภูมิภาค ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

4) การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)

กล่าวคือ การพัฒนาที่รักษาความสมดุลทั้งในด้านคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพและความเป็นธรรมในสังคมคู่กันไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพใช้ทรัพยากรสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ทำลายความสามารถในการใช้ทรัพยากรของคนในรุ่นหลัง

3.1.8 เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีเป้าหมายสำคัญ คือ ประชาชน ดังนี้

3.8.1 พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีกินดี หรือมีสวัสดิการทางเศรษฐกิจสูงขึ้น

3.8.2 มีสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี มีสวัสดิการทางสังคม หรือมีความปลอดภัยในสังคม

3.8.3 มีความพอใจและความสุขในการดำเนินชีวิต

3.8.4 สร้างความเป็นธรรมในสังคม

3.1.9 ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจมีความจำเป็นต่อประเทศไทยในปัจจุบัน มีอยู่หลายสาเหตุ ดังนี้

1) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีลักษณะผูกขาด โดยคนส่วนน้อยเกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ รัฐสามารถช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ได้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพ เช่น คนยากจน คนพิการ เด็กกำพร้า คนชรา คนว่างงาน และผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น

2) การเพิ่มของจำนวนประชากรซึ่งไม่สมดุลกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดีหรือมีสวัสดิการทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบาย ได้ใช้สินค้าดีราคาไม่แพง และมีบริการต่อความต้องการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เช่น การคมนาคมขนส่ง การสื่อสารที่อยู่อาศัย

3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยจากธรณีพิบัติ เป็นต้น รวมทั้งการเกิดโรคระบาด เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไข้เลือดออก ไวรัสโคโรนา 19 ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจนได้ชื่อว่า เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วส่งผลให้มีความมั่นคงทางการเมือง และการทหาร มีกองทัพที่เข้มแข็ง ทำให้ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจหรืออิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าจะเกิดผลดี ต่อประชาชน ดังนี้

3.1) ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนามีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์พื้นฐาน อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ทำให้ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ และไม่ออกอีกอาชีพการงานได้ ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศที่พัฒนาแล้วมีเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าส่งผล ให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ดี มีกำลังซื้อสูงให้มีอิสระในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เช่น มีอิสระในการเลือกอาชีพตามความถนัดและความสนใจ ทำให้ชีวิตมีสุข

3.2) มีมาตรการป้องกันภัยพิบัติต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสามารถควบคุมวิกฤตจากภัยธรรมชาติให้บรรเทาลงได้

3.3) ช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทันที่และช่วยให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย เช่น มีงบประมาณสร้างเขื่อนประจวบฯ คุนยู่เตี้ยนภัยสึนามิ เตือนภัยแผ่นดินไหว และสร้างบ้านที่อยู่อาศัยให้ผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น

4) ระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทยเป็นระบบเปิด คือ ต้องพึ่งพุนและการค้ากับต่างประเทศ รวมทั้งเปิดกว้างรับเทคโนโลยี การสื่อสาร วัฒนธรรม การศึกษา และการบริโภคจากโลกตะวันตกอย่างเต็มที่ ทำให้สังคมไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองให้สามารถ แข่งขันและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกได้ เพื่อมิให้ถูกเอาเปรียบผลของการพัฒนา เศรษฐกิจ คือ ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจนได้ชื่อว่า เป็นประเทศที่พัฒนา

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นมีความจำเป็นต่อประเทศไทยมาก ไม่ว่าจะด้านของ การมีมาตรการป้องกันการเกิดภัยพิบัติต่างๆ การพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมหรือด้านอื่นๆ ก็จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยดีขึ้นได้ หากประเทศมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจก็จะถือได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

3.1.10 ปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเกิดจากความได้เปรียบ ในปัจจัยสำคัญ 2 ประการ (สุนารี งามทรัพย์, 2562) คือ

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรงสรุปได้ ดังนี้

- ที่ดิน มีพื้นที่ประเทศกว้างใหญ่ มีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำสายยาวหลายสายไหลผ่านพื้นที่เพาะปลูก มีทรัพยากรป่าไม้ แร่ธาตุ และมีทรัพยากรนันทนาการ (แหล่งท่องเที่ยว) อย่างอุดมสมบูรณ์

- ทุน มีเครื่องมือ เครื่องจักร และนิคมอุตสาหกรรมที่ทันสมัย มีสาธารณูปโภคและปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา การสื่อสารและการ

- แรงงาน มีประชากรมีคุณภาพ มีการศึกษาดี มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายของบ้านเมืองเป็นแรงงานมีฝีมือซึ่งผ่านการพัฒนาฝึกฝนทักษะเป็นอย่างดี

- เทคโนโลยี มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยนำวิทยาการหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ

- ตลาด มีตลาดขนาดใหญ่รองรับผลผลิตอย่างกว้างขวาง ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ช่วยกระตุ้นให้การผลิตขยายตัว เกิดการจ้างงาน และเกิดธุรกิจใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การขนส่งสินค้า ประกันภัยสินค้า ทำป้ายโฆษณา สิ่งพิมพ์

2) ปัจจัยทางสังคม และการเมืองการปกครอง เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังต่อไปนี้

- โครงสร้างทางสังคมชนชั้นในสังคมไม่ยึดมั่นตายตัว ชนกลุ่มล่างหรือกลุ่มในคนระดับรากหญ้าสามารถเปลี่ยนหรือเลื่อนฐานะทางสังคมได้ง่าย จากอาชีพและการศึกษา ทำให้เกิดชนชั้นกลางใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น วิศวกร ช่างฝีมือ โปรแกรมเมอร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

- สถาบันครอบครัว มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวและให้การศึกษาอบรมอย่างมีคุณภาพ

- การเมืองการปกครอง และกฎหมายเป็นประเทศที่มีลักษณะดังนี้มี การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง ไม่มีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในอย่างรุนแรง และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้ามาลงทุนและการดำเนินธุรกิจ มีกฎหมายส่งเสริมการลงทุน คุ้มครองแรงงาน คุ้มครองผู้บริโภค และสนับสนุนเกษตรกร ในด้านราคาผลผลิต เป็นต้น

3.1.11 การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ (2550) ได้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจไว้ ดังต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนแปลงการผลิต

กล่าวคือ มีการเปลี่ยนจากการล่าสัตว์เปลี่ยนมาเป็นการนำสัตว์มาเลี้ยง ด้านการเพาะปลูกมีการเปลี่ยนจากแบบเร่ร่อนเปลี่ยนการเพาะปลูกในที่โล่งและเป็นหลักแหล่ง

และมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด การเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคและใช้ทดแทนแรงงาน ก็มีการเปลี่ยนมาเป็นสัตว์ เพื่อการค้า ในด้านการเกษตรแบบเก่าหรือดั้งเดิม ที่ใช้เทคโนโลยีแบบเก่าก็ได้มีพัฒนาเปลี่ยนเป็นนำเอาเทคโนโลยีแบบใหม่เข้ามาใช้มีการลงทุนในการทำเกษตรสูงขึ้น มีการจ้างแรงงานจากภายนอก มีระบบการจัดการที่ซับซ้อนมากขึ้นและมีการนำเอา ระบบการแลกเปลี่ยนหรือเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง

2) การเปลี่ยนแปลงการแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายจ่ายแจก

(1) การแลกเปลี่ยนหรือการจำหน่ายจ่ายแจกสิ่งของ กล่าวคือ การแลกเปลี่ยนหรือการจำหน่ายจ่ายแจกสิ่งของผลิตผลกันในระหว่างคนที่อาศัยใกล้เคียงกัน ทำกันในระหว่างคนที่รู้จักกันสองคน ต่อมาก็ทำในระหว่างกลุ่มและระหว่างสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีระบบการตลาดแต่เป็นพฤติกรรมง่ายๆ ไม่มีสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ไม่มีระบบการค้าและราคา เมื่อเวลาผ่านไปการแลกเปลี่ยนง่าย ๆ ก็กลายเป็นซับซ้อนมากขึ้น

(2) ระบบปันส่วน กล่าวคือ เป็นการเฉลี่ยผลผลิตให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีกินมีใช้กันทั้งถึง ใครผลิตอะไรได้ นำมารวมกันเป็นส่วนการแล้วแจกจ่ายกันไปจำนวนเท่าๆ กัน

(3) การพึ่งพาอาศัยเป็นลักษณะการให้การรับโดยไม่มีเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ เป็นการแลกเปลี่ยนของต่อของและบริการด้วยน้ำใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

(4) การค้าขาย กล่าวคือ เป็นการแลกเปลี่ยนผลผลิตและบริการ เพื่อให้สิ่งของเหล่านั้นกระจายไปถึงมือผู้บริโภคในวงกว้างโดยทั่วถึงกัน มีการกระจายสินค้าโดยผ่านระบบการค้าขายผ่านสื่อกลางคือ เงินตรา

3) การเปลี่ยนแปลงการบริโภค

(1) ชาวบ้านมีการบริโภคที่ดีขึ้นและมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น

(2) ชาวบ้านได้นำวัฒนธรรมการบริโภคของสังคมเมืองมาใช้ในการชุมชนมากขึ้นไม่ว่าชนิด ของสินค้าและวิธีการบริโภค

(3) บริโภคสิ่งของและอาหารที่หาหรือผลิตได้ตามธรรมชาติ แล้วค่อยๆมีการนำวิธีหรือลอกเลียนแบบจากชุมชนภายนอกเข้ามาในชุมชน

(4) มีสินค้าหลากหลายขึ้น ทำให้ประชาชนมีโอกาสเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้มากขึ้น

McClelland (1998) มีแนวความคิดว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นผลมาจากพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นศึกษาไปที่เป็นตัวแปรด้านแรงจูงใจในความสำเร็จ (Achievement Motivation) ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล มีการเสนอแนวความคิดว่าในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของสังคมในอดีตและปัจจุบันเป็นผลมาจากแรงจูงใจในความสำเร็จด้วยการเรียนรู้ (Learning) โดยสร้างแรงกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก ดังนั้น ในการจัดการการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก สังคมควรมีการปูพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในความสำเร็จของบุคคล ด้วยการใช้ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) แบบอย่างของความสำเร็จจากผู้ปกครอง
- 2) การสร้างความอบอุ่น
- 3) การให้กำลังใจและแรงเสริม

4) หลีกเลี้ยงการครอบงำและใช้อำนาจของบิดา

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจและหลังจากการเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมจะเป็นการยกระดับการดำรงชีพของประเทศให้สูงขึ้น เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นมาตรฐานเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม การกระจายรายได้เป็นไปอย่างเสมอภาค ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) มีนักสังคมวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

จุมพล หนิมพานิช (2538) ให้คำนิยามไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโครงสร้างสังคม ได้แก่ ระเบียบแบบแผนต่างๆ เช่น แบบแผนความสัมพันธ์ในสังคม รวมไปถึงสถานภาพและบทบาทของสมาชิกในสังคม หรือการเปลี่ยนแปลงระเบียบแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง หน้าที่หรือกระบวนการต่างๆ ของความสัมพันธ์ ระหว่างโครงสร้างและหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง และมักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือสมัยใดสมัยหนึ่ง

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล (2541) ได้ให้คำนิยามว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมทางสังคม และอธิบายว่าตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงจากระบบครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงระบบจากเผด็จการเป็นประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดช่วงชั้นทางสังคมจากระบบไพร่เป็นระบบอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากระบบเกษตรกรรมเป็นระบบอุตสาหกรรม เป็นต้น ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกรรมทางสังคม เช่น การเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตเพื่อบริโภคเป็นการผลิตเพื่อของการเปลี่ยนพฤติกรรมเลี้ยงดูบุตร จากแบบบังคับเป็นแบบให้อิสระเสรี การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราหย่าร้าง อัตราการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และอัตราการย้ายถิ่น เป็นต้น

วรทัศน์ อินทร์คัมพร (2548) ได้ให้คำนิยามของ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ธรรมเนียม ประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าด้านใดก็ตามการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เกิดได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยการวางแผนให้เป็นไปหรือเกิดขึ้นเอง และที่เป็นประโยชน์หรือเกิดโทษก็ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ชุมชน แผนพัฒนา การพัฒนาสังคม ผลกระทบต่อสังคม การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา สังคมเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสังคมของชุมชน

Smelser (1988 อ้างถึงใน สุวนารี งามทรัพย์, 2562) ได้ให้คำนิยามรวมทั้ง อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับจำนวนประชากร พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โครงสร้างสังคม และแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผนทางวัฒนธรรม

โดยสรุปจากการนักวิชาการหลายๆท่านที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในสังคมและพฤติกรรมทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง การเปลี่ยนวิธีการดำรงชีวิต จากแบบหนึ่งไปเป็นอีกแบบหนึ่งโดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้อาจจะเป็นผลดีหนึ่งผลเสียก็ได้ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม อาจจะเป็นการเป็นไปได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว ซึ่งมีความเป็นไปได้ทั้ง 2 ทาง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ด้าน

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านสังคม
- 3) ด้านวัฒนธรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

- 1) สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และประชากร
- 2) การพัฒนาเศรษฐกิจ
- 3) ทศนคติความเชื่อของคนในสังคม
- 4) การเคลื่อนไหวทางสังคม
- 5) กระบวนการทางวัฒนธรรม
- 6) การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ

3.2.1 องค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม

- 1) ความสัมพันธ์ทางสังคม
- 2) ค่านิยม
- 3) อัตลักษณ์
- 4) ความเชื่อ
- 5) ระบบความรู้

3.2.2 รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีอยู่ 2 รูปแบบหลักๆ ดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงแบบเส้นตรง เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมที่มีความเจริญอารยธรรมขั้นต่ำไปสู่สังคมที่มีความเจริญของอารยธรรมระดับสูงขึ้นไป
- 2) การเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักร เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไม่มี ความสม่ำเสมอ ค่อยๆ เจริญก้าวหน้าไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดก็จะเสื่อมสลายไป

3.2.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากมาย สามารถ จำแนก และแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้ (สุนารี งามทรัพย์, 2562)

- 1) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory) เป็นทฤษฎีแนวคิดที่ได้รับอิทธิพล จากทฤษฎีวิวัฒนาการทางชีววิทยาของ ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ซึ่งนิยามว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ จากชั้นหนึ่งไปสู่อีกชั้นหนึ่ง ในรูปแบบที่มีการพัฒนาและก้าวหน้ากว่าชั้นที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงจาก

สังคมที่มีรูปแบบเรียบง่ายไปสู่ที่มีสลับซับซ้อนมากขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้าไปเรื่อยๆ จนเกิดเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์

Spencer (1820-1903 อ้างถึงใน สุนาří งามทรัพย์, 2562) กล่าวว่า การวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์เป็นแบบทางสายเดียว (Uni-linear) ที่ทุกสิ่งภายในจักรวาลมีจุดกำเนิดมาจากที่เดียวกันด้วยและมาหลวมรวมกัน ด้วยกระบวนการสังเคราะห์ (Synthesis) ก่อให้เกิดพัฒนาการที่ล้ำขึ้นและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาของสังคมจะมีการวิวัฒนาการเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ นั่นคือ มนุษย์ที่มีความสามารถในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี และนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป

Redfield (1857-1958 อ้างถึงใน สุนาří งามทรัพย์, 2562) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้นเริ่ม จากสภาพของสังคมชาวบ้าน (Folk) มีการเปลี่ยนไปสู่สังคมแบบเมือง & San) ต่อมาแนวความคิดของการสร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบสายเดียว (Uni-linear) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต้องเปลี่ยนผ่านให้ละชั้นที่ได้กำหนดไว้ โดยได้รับการโต้แย้งว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ควรระสมนาการแบบหลายสาย (Multi-linear) เพราะแต่ละสังคมมีจุดกำเนิดที่มีความแตกต่างกัน มีรูปแบบของสังคมที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่ว่าสังคม ที่มีรูปแบบที่คล้ายกันแต่อาจจะมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันก็เป็นได้

2) ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) เป็นทฤษฎีแนวความคิดที่มีการตั้งข้อสมมติฐานว่ากรรมของสังคมสามารถเข้าใจได้จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ และรวมถึงบุคคลต่างๆ เพราะมีการแข่งขันเพื่อเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีค่าและหายาก โดยมีนักทฤษฎีได้ให้ความหมายหลายท่าน ดังนี้

Coser (1913-2003 อ้างถึงใน วิทยา บุชบงค์, 2561) คือนักทฤษฎีความขัดแย้ง ที่คิดว่าความขัดแย้ง ก่อให้เกิดผลทั้งทางบวกและทางลบ และกล่าวว่า ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ไม่มีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่จะมีความสมานสามัคคีอย่างสมบูรณ์ เพราะความขัดแย้งนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะของมนุษย์ ทั้งในเรื่องความเกลียดและความรัก ต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยกและยังทำให้เกิด ความสามัคคีภายในกลุ่มได้ เพราะในกลุ่มมีทั้งมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน Coser มีความเห็นว่าความขัดแย้งเป็นตัวที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถทำให้สังคมเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งได้ เพราะหากสมาชิก ในสังคมเกิดความไม่พึงพอใจต่อสังคมที่เขาอยู่เขาจะพยายามทำการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเขาได้ Coser ยังเสนอว่า ความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิด การแบ่งกลุ่ม ลดการเป็นปรปักษ์ พัฒนาความซับซ้อนของโครงสร้างกลุ่มในด้านความขัดแย้งและร่วมมือ และสร้างความแปลกแยกกับกลุ่มต่างๆ เป็นต้น

Marx (1897-1958 อ้างถึงใน สุนาří งามทรัพย์, 2562) มีความเชื่อว่า ทุกๆการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะมีขั้นตอนการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ 5 ชั้น โดยแต่ละชั้นจะมีวิธีการผลิต (Mode of Production) ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ของอำนาจการผลิต (Forces of Production) ได้แก่ การจัดการด้านที่ดิน แรงงาน ทุน และเทคโนโลยี กับความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต (Social Relation of Production) ได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิตและคนงานทำหน้าที่ผลิต แต่ภายในระบบการผลิตแต่ละระบบนั้นจะมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ใช้

แรงงานในการผลิต ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่เป็นโครงสร้างใน ส่วนล่างของสังคม (Substructure) และเมื่อโครงสร้างส่วนล่างเกิดการเปลี่ยนแปลงจะมีผลก่อให้เกิด การผันแปรและเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างส่วนบนของสังคม (Superstructure) ซึ่งเป็นสถาบัน ทางสังคม เช่น รัฐบาล การศึกษา ครอบครัว ศาสนาและรวมถึงทัศนคติ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคม ลำดับขั้นของการพัฒนา ของ Marx มีต่อไปนี่

(1) ชั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม (Primitive Communism) กรรมสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตเป็นของเผ่า (Tribal Ownership) ต่อมาเผ่าต่างๆ ได้รวมตัวกันเป็นเมือง และรัฐ ซึ่งก่อให้เกิดกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเปลี่ยนไปเป็นของรัฐแทน

(2) ชั้นสังคมแบบโบราณ (Ancient Communal) กรรมสิทธิ์ของ ปัจจัยการผลิต เป็นของรัฐ (State Ownership) สมาชิกในสังคมได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวที่ สามารถ เคลื่อนย้ายได้ นั่นก็คือ เครื่องใช้ส่วนตัวและทาส ทำให้ทาส (Slavery) เป็นกำลังสำคัญ ใน ระบบการผลิต และต่อมาระบบการผลิตได้มีความขัดแย้งระหว่างเจ้าของทาส และทาสเกิดขึ้น

(3) ชั้นสังคมแบบศักดินา (Feudalism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต เป็นของขุนนาง คือ ที่ดิน โดยมีทาสเป็นแรงงานในการผลิต

(4) ชั้นสังคมแบบทุนนิยม (Capitalism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต เป็นของนายทุน คือ ที่ดิน ทุน แรงงาน และเครื่องจักร โดยมีผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ผลิต

(5) ชั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ (Communism) กรรมสิทธิ์ปัจจัย การผลิตเป็นของทุกคน โดยทุกคนมีสิทธิ์เท่ากัน ไม่มีใครเอาเปรียบซึ่งกันและกัน จากแนวความคิด ของ Marx ลำดับขั้นของการนำไปสู่การปฏิวัติมองชนชั้นล่างของสังคมเกิดจากกระบวนการ ดังต่อไปนี้

(5.1) มีความต้องการในการผลิต

(5.2) เกิดการแบ่งแยกแรงงาน

(5.3) ความไม่เท่าเทียมทางสังคมมีมากขึ้น

(5.4) มีการสะสมและพัฒนาทรัพย์สินส่วนบุคคล

(5.5) เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม

(5.6) เกิดตัวแทนทางการเมืองเพื่อทำการรักษาผลประโยชน์

ของแต่ละชนชั้น

(5.7) เกิดการปฏิวัติ

3) ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural-functional Theory) เป็นแนวคิดที่จะเน้นด้านการพัฒนาทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ เป็นผลมาจากการนำแนวความคิด ทางด้านชีววิทยามาใช้ โดยอุปมาไปว่า โครงสร้างของสังคมเป็นเหมือนร่างกาย ที่ประกอบไปด้วย เซลล์ต่างๆ และมองว่า หน้าที่ของสังคม ก็คือ การทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกาย โดยแต่ละส่วนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ระบบทั้งระบบมีชีวิตดำรงอยู่ได้

Durkheim (1858-1917 อ้างถึงใน วิทยา บุชบงค์, 2548) มีความ คิดเห็นว่า หน้าที่ของสังคม คือ ส่วนที่สนับสนุน ให้สังคมสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ โดยสอดคล้องกับ Reginald และ Brown (1881-1951) กับ Malinowski (1884-1942) ที่เห็นว่าหน้าที่ทางสังคม เป็น ส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างสังคม คงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมมีกระบวนการทางสังคมที่ทำให้

สังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น ค่านิยม บรรทัดฐาน วัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณี เป็นต้น

Merton (1910-2003 อ้างถึงใน สุনারี งามทรัพย์, 2562) ได้แบ่งหน้าที่ทางสังคม ไว้คือ หน้าที่หลัก (Manifest) หน้าที่ซ่อน (Latent) หน้าที่ไม่พึงปรารถนา (Dysfunctional) หน้าที่ของบางโครงสร้าง ของสังคมอาจมีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ แต่ขณะเดียวกันคนบางส่วนอาจได้รับประโยชน์ เพียงน้อยนิด ซึ่งรวมไปถึงอาจจะมีคนบางกลุ่มหรือบางส่วน ของสังคมได้รับผลเสีย จากการทำงานของโครงสร้างสังคมนั้น

Parsons (1979 อ้างถึงใน สุনারี งามทรัพย์, 2562) มีแนวคิดที่ว่า สังคมเป็นระบบหนึ่งซึ่งมีส่วนต่างๆ (Part) มีความสัมพันธ์สนับสนุนต่อกันและกัน ความสัมพันธ์ที่คงที่ ในแต่ละส่วนจะเป็นปัจจัยจะทำให้ระบบสังคมมีความสมดุลมากขึ้น (Equilibrium) ส่วนในด้านของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดขึ้นจากที่ความสมดุลสังคมถูกทำลายลง เพราะองค์ประกอบของสังคม คือ อินทรีย์ (Organism) บุคลิกภาพ (Personality) และวัฒนธรรม (Culture) เกิดความแตกร้าว ซึ่งมีสาเหตุมาจากภายนอกระบบสังคม เช่น การเกิดสงคราม การแพร่กระจายของวัฒนธรรม เป็นต้น และสาเหตุจากภายในของระบบสังคมที่เกิดจากความตึงเครียด (Strain) เนื่องจากความสัมพันธ์ของ โครงสร้างบางหน่วย (Unit) หรือหลายหน่วย ทำงานไม่ประสานกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เมื่อมีส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสาเหตุ ทำให้ส่วนอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เกิด ขึ้นอาจเกิดขึ้น เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งระบบ Parson เน้นเรื่องความสำคัญของวัฒนธรรม รวมถึง ความเชื่อ บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม คือ ตัวยึดเหนี่ยวให้สังคมได้มีการรวมตัวกัน และเป็นการต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยหน้าที่หลัก (Manifest) และ หน้าที่ซ่อน (Latent) ของสังคม ที่ตัวระบบมีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความสมดุลในสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในระบบตามไปด้วยความต่อเนื่องของกระบวนการและยังมองว่า ความขัดแย้ง ความตึงเครียด และความไม่สงบสุขภายในสังคมก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกด้วย

4) ทฤษฎีจิตวิทยา-สังคม (Social-Psychological Theory) ทฤษฎีนี้หมายถึง การพัฒนาทางสังคมที่เกิดจากการทำงานของปัจจัยทางด้านจิตวิทยาเป็นแรงขับให้ประชาชนมีความกระตือรือร้น มีการประดิษฐ์ มีการค้นพบ การสร้างสรรค์ การก่อสร้าง การแข่งขัน และพัฒนาสิ่งต่างๆ ในสังคม ซึ่งนักสังคมวิทยาที่ใช้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาจะสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีดังนี้

Webber (1864-1920 อ้างถึงใน สุনারี งามทรัพย์, 2562) เป็นนักสังคมวิทยาคนแรกที่น่าหลักจิตวิทยามาใช้ ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และผลงานที่ชื่อว่า 'The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism' ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การพัฒนาในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ตามแบบลัทธิทุนนิยม โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ที่เกิดขึ้นหลังสมัยศตวรรษที่ 16 ในยุโรปตะวันตก ได้มีการแพร่ กระจายคำสอนของศาสนาคริสต์ ของลัทธิโปรเตสแตนต์ 'Protestant ethic' ที่สอนให้ศาสนิกชนได้เกิดความคิดแบบทุนนิยม 'Spirit of Capitalism' ให้เป็นนักแสวงหาสิ่งใหม่ มุ่งสู่ความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการยอมรับ ทำงานหนักเพื่อความร่ำรวย การเก็บออมเพื่อ

นำไปใช้ในการลงทุน สร้างกำไรให้ตนเองอย่างต่อเนื่อง Webber ยังเสนออีกว่า การพัฒนาของจิตวิญญาณความคิดแบบทุนนิยมทำให้เกิดความมีเหตุผล ‘Rationalism’ ซึ่งภายใต้สังคมที่ใช้งานมีเหตุผลจะทำให้บุคคลมีความน่าเชื่อถือ สุจริต ซื่อสัตย์มีการยอมรับสิ่งใหม่และสาขาที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สภาวะแวดล้อมใหม่ๆ Webber เชื่อว่า อิทธิพลของความคิดความเชื่อ และบุคลิกภาพในสังคม ภายใต้สภาวะดังกล่าวที่ทำให้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั่นเอง

5) ทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2540) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ สรุปได้ว่า ทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านที่เป็นตัวการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น การที่บุคคลหรือกลุ่มยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์ในบุคลิกภาพ ความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและค่านิยมของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม

การรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ นั้นสามารถให้ความหมายว่า วัตถุในด้านที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี และไม่ใช้วัตถุ อันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ และอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่ง ๆ จะมีสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีสาเหตุจาก 3 ประการ ดังนี้

- (1) การค้นพบ
- (2) การคิดค้นประดิษฐ์
- (3) การแพร่กระจาย

โดยสรุปแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จะเป็นการอธิบายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ของตัวบุคคลที่ได้เข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่ได้มีการกำหนดว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมากหรือน้อยเพียงใด แต่มีการเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะน้อยเพียงใด แต่ถ้าส่งผลให้เกิดเหตุการณ์หรือความสัมพันธ์แตกต่างไปจากเดิมบุคคลหรือกลุ่มยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ก็จะได้มีการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นแล้วนั่นเอง

3.3 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางครอบครัว

ครอบครัวโดยปกติแล้วเกิดจากการรวมตัวกันในรูปแบบที่หลากหลายของบุคคลที่มาดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และสามารถทำบทบาทหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีการพึ่งพาอาศัยกัน สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นส่วนหนึ่งที่เกื้อกูลสังคมอย่างมีคุณธรรม โดยครอบครัวไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง แต่จะเป็นการรวมกลุ่มกลายเป็นชุมชนที่มีหลายๆ ครอบครัวมารวมกันอาศัยกันอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข

3.3.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่มีความผูกพันกันและมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักของสังคมที่เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวนั้นมีหลากหลายรูปแบบนอกเหนือจาก ครอบครัวที่มีแค่ พ่อ แม่ ลูก ยังมีครอบครัวที่มีทั้ง ปู่ ย่า หรือพี่น้อง มาอยู่ร่วมกันอีกด้วย

3.3.2 ความสำคัญของครอบครัว

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) กล่าวถึงครอบครัวว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด นั่นคือครอบครัวเป็นสถาบันที่คงทนที่สุดและยังไม่มีปรากฏว่าสังคมของมนุษย์ใดๆ ที่เป็นสังคมแล้วไม่มีสถาบันครอบครัวเพราะสถาบันครอบครัวจะเป็นกลุ่มสังคมแรกที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องกับตั้งแต่แรก เกิดจนกระทั่งเติบโตไปมีครอบครัวเป็นของตัวเอง ครอบครัวจะมีการตั้งชื่อและสกุลเป็นของตนเอง เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงสถานภาพ บทบาทหรือชาติกำเนิด ตลอดจนกำหนดสิทธิหน้าที่ที่สมาชิกพึงมีต่อกันและต่อสังคม ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแห่งแรกและสำคัญของสังคมที่จะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในเป็นไปตามระเบียบของสังคมส่วนรวม

สนิท สมักรการ (2542) อธิบายว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มของญาติสนิทกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่รวมกันหลังคาบ้านเดียวกันหรืออยู่บริเวณรั้วบ้านเดียวกัน ตามปกติแล้วครอบครัวย่อมมีหน้าที่เบื้องต้นที่จำเป็นเพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน (Basic Need) ของมนุษย์อย่างไรก็ตามหน้าที่บางประการของครอบครัวอาจเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของครอบครัว ทั้งแบบชีวภาพและแบบสังคมกำหนด

สุพัตรา สุภาพ (2534) อธิบายว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มาอยู่รวมตัวกันด้วยการสมรส โดยทางสายเลือดหรือการรับเลี้ยง (บุตรบุญธรรม) มีการตั้งเป็นครอบครัวขึ้นมา มีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะสามีภรรยา เป็นพ่อแม่ ลูกชาย ลูกสาว พี่น้อง โดยมีการรักษาวัฒนธรรมเดิมหรือสร้างขึ้นมาใหม่ได้

คิงสลีย์ เดวิส (1966 อ้างถึงใน วรรณภรณ์ โภคภิรมย์, 2545) ให้กล่าวถึงครอบครัวว่าเป็นสถาบันพื้นฐานและสากลที่สุดสำหรับทุกสถาบันทางสังคมโดยมุ่งอธิบาย เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวคิดวิทยา จะมุ่งเน้นให้เห็นว่าครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมภูมิ เพราะเนื่องด้วยความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวมีการพบปะตลอดสนองกันตลอดเวลา แนวสังคมวิทยา คือ ภายในสมาชิกครอบครัวต่างฝ่ายต่างให้และรับประสบการณ์ซึ่งกันและกันซึ่งกล่าวได้ว่าต่างฝ่ายต่างถ่ายทอดพฤติกรรมให้ซึ่งกันและกัน นั่นคือ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า คำจำกัดความของคำว่า ครอบครัว นั้นแตกต่างกันไปตามทัศนะในแต่ละแง่มุม สำหรับประเทศไทย คณะอนุกรรมการด้านครอบครัวในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กส.) ได้ให้คำนิยาม คำว่า ครอบครัว ว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจในการใช้ชีวิต รวมกัน รวมทั้งพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดและบางครอบครัวอาจมีลักษณะเป็นช้อยกเว้นจากที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวโดย (ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, 2540)

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน่วยย่อยเล็กที่สุด เป็นกลุ่มที่มนุษย์ต้องมีความเกี่ยวข้องตั้งแต่เกิด โดยเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อยู่รวมหลังคาบ้านเดียวกันหรืออยู่บริเวณรั้วบ้านเดียวกันเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมที่จะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำรงชีวิตในสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2534) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวและอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของครอบครัวไว้ ดังต่อไปนี้

1) การสร้างสรรค์สมาชิกใหม่ (Reproduction) เพื่อให้สังคมสามารถอยู่รอดได้ จำเป็นต้องมีสมาชิกใหม่และจะต้องสมดุลกับทรัพยากรในประเทศ

2) บำบัดความต้องการทางเพศ (Sexual Gratification) ซึ่งออกมาในรูปแบบของการสมรสจึงเป็นการลดปัญหาทางเพศบางอย่าง เช่น การข่มขืน ทำให้การสมรสจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมที่มีการจัดระเบียบ เพราะการสมรส คือวิธีการหนึ่งที่สังคมเข้ามาควบคุมความสัมพันธ์ให้อยู่ในขอบเขต

3) เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เจริญเติบโตในสังคม (Maintenance of Immature Children) ครอบครัวมีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งโต การเลี้ยงดูจากที่อื่นแม่ทำได้ก็ไม่ได้เท่ากับครอบครัว ทำให้ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญมากต่อระบบการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจเด็ก และเลี้ยงดูเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทางสังคม

4) ให้การอบรมสั่งสอนเด็กให้รู้จักระเบียบของสังคม (Socialization) ครอบครัวเป็นแหล่งการอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เป็นสถาบันที่เตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมช่วยอบรมเด็กให้รู้จักกฎหมาย คุณค่า และยังสอนให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม

5) กำหนดสถานภาพ (Social Placement) ทั้งสถานภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น เป็นคนรวยเป็นลูกพ่อค้า เป็นชาวนา สถานภาพอาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

6) ให้ความรักความอบอุ่น (Affection) คือ ครอบครัวเป็นแหล่งที่สมาชิกได้รับความรักความอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ เป็นแหล่งที่ให้หลักประกันว่าจะมีที่รักเราจริงและรักเราเสมอ ครอบครัวจะเป็นแหล่งให้กำลังใจและปลุกปลอบใจ เพื่อให้สมาชิกสามารถผ่านอุปสรรคไปได้ ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นแหล่งให้ความรักความคุ้มครองและความมั่นคงทางจิตใจแก่สมาชิกทำให้มีพลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540) ได้พูดถึงความสำคัญของครอบครัวตามบทบาทไว้ 3 ด้านนั้น คือ

1) ด้านสังคมครอบครัว

กล่าวคือ เป็นสถาบันที่เก่าแก่มากที่สุดทำหน้าที่หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ด้วยการเลี้ยงดูการอบรม ให้การเรียนรู้แก่ลูก เด็ก ให้มีการพัฒนาการรอบด้านทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวัย และบทบาทสำคัญในฐานะเป็นสถาบันในสังคมอีกประการหนึ่ง คือการขัดเกลาเด็กให้มีการเรียนรู้เชิงสังคม ให้เติบโตเป็นคนดีมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ละเมิดผู้อื่น มีจิตใจที่เอื้ออาทรมีจิตสำนึกต่อสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ รวมทั้งผู้ใหญ่ควรทำตัวให้ดีเป็นแบบอย่างกับเด็ก

2) ด้านเศรษฐกิจ

นั่นคือ สมาชิกในครอบครัวเป็นได้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค นั่นคือเป็นผู้ผลิตในฐานะผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบการ ผู้ลงทุน หากไม่ได้รับการสั่งสอนจากครอบครัว ในเรื่องนิสัยในการทำงาน การรักการทำงาน ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตน มีวินัยในตัวเอง ก็จะเป็นผู้ผลิตที่ไม่มีคุณภาพในเชิงเศรษฐศาสตร์ ส่วนในฐานะผู้บริโภค หากจะเป็นผู้บริโภคที่ได้คุณภาพ จะต้อง รู้เท่าทัน

เลือกบริโภคอย่างมีประโยชน์ อย่างประหยัดและปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็สินค้าหรือบริการต้องรู้จักบริโภคอย่างเหมาะสม รู้จักพอ หากประชาชนในสังคมได้รับการสั่งสอนให้เป็นผู้ผลิตและบริโภคที่คุณภาพย่อมกลายเป็นพื้นฐานในการสร้างเศรษฐกิจต่อไป

3) ด้านการเมืองการปกครอง

กล่าวคือ ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยทางสังคมพื้นฐานที่ปลูกฝังทักษะทางสังคมให้เกิดขึ้นได้ นั่นคือ การอยู่ร่วมกันโดยมีกติกา การมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกภายในครอบครัว การตัดสินใจร่วมกัน รู้จักเจรจาต่อรอง มีความเคารพซึ่งกันและกัน รู้จักให้อภัยกัน กล่าวได้ว่า ครอบครัวยุคใหม่มีความสำคัญ ทั้งในฐานะที่เป็นกลุ่มคนและเป็นสถาบันทางสังคม โดยสามารถปฏิบัติภารกิจทั้งต่อสมาชิกในความครอบครัวและต่อสังคมและประเทศชาติ แบบวงกว้างๆ แบบออกได้ดังนี้

3.1) ความสำคัญต่อการเกื้อหนุนชุมชนครอบครัวแต่ละครอบครัว

กล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่มีเป็นสภาพแวดล้อมใกล้ชิดกับครอบครัวมากที่สุด โดยครอบครัวที่อยู่ร่วมกันในชุมชน นั้นมีความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนกันเอง มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และให้ความช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวด้วยกัน ครอบครัวกับบุคคลแวดล้อมในชุมชน นับเป็นเครือข่ายครอบครัวในชุมชนที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการดำรงอยู่ของชุมชน

3.2) ความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ

เนื่องจากประเทศประกอบไปด้วยสถาบันทางสังคมมากมาย ได้แก่ สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง รวมถึงสถาบันครอบครัว ถ้าสถาบันใดสถาบันหนึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ ย่อมมีผลกระทบต่อกรอบของประเทศ โดยเฉพาะ สถาบันครอบครัว เนื่องจากว่าความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงของครอบครัวจะสะท้อนให้เห็นความเป็นปึกแผ่นของประเทศด้วย

3.3) ความสำคัญต่อการวางรากฐานคุณภาพบุคคล

กล่าวคือ ครอบครัวย่อมมีความสำคัญต่อบุคคลในฐานะที่ให้กำเนิด ชีวิต รวมทั้งเป็นกลุ่มทางสังคมกลุ่มแรกที่บุคคลเป็นสมาชิก และเป็นแหล่งพักพิงที่สมาชิกแต่ละคนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืน อีกทั้งครอบครัวยังทำหน้าที่ในการหล่อเลี้ยงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ตั้งแต่เกิดไปจนถึงตาย ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดแบบแผนวัฒนธรรมของครอบครัวไปสู่สมาชิกรุ่นหลัง ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยที่สถาบันอื่นทางสังคม จะไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ โดยเฉพาะความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิต ความต้องการด้านอารมณ์ ทางเพศและความต้องการเริ่มการยอมและความผูกพัน

3.4) ความสำคัญต่อการอยู่รอดของสังคม

กล่าวได้ว่า ครอบครัวมีความสำคัญต่อสังคมในฐานะตัวกลางในการเชื่อมสังคมกับตัวบุคคล ซึ่งครอบครัวจะทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับตัวบุคคลให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยสังคมจะเป็นตัวที่กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม

โดยสรุปแล้ว ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อสถาบัน อื่นๆ อย่าง มากไม่ว่าจะเป็น บุคคล ชุมชน สังคม ไปจนถึงประเทศชาติ โดยความสำคัญของครอบครัวต่อบุคคล จะมีในด้านของ เศรษฐกิจ ด้านการดำรงชีวิตพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ส่วนความสำคัญ ต่อด้าน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เช่น เป็นเครือข่ายครอบครัวในชุมชน อบรมบุคคลในครอบครัว เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของสังคม ส่งต่อวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลังและความมั่นคงเป็นปึกแผ่นของ ประเทศ

3.3.3 โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของครอบครัว (Structure and Function)

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540) ได้พูดถึงความสำคัญของขนาดครอบครัว และบทบาทหน้าที่ของครอบครัวในสังคม สามารถแบ่งย่อย ดังนี้

1) บทบาทของครอบครัวที่มีผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ

ยกตัวอย่าง เช่น การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลคน พิการ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง การมีส่วนร่วมของครอบครัวในด้านต่างๆ เช่น การจัดการศึกษาที่บ้าน (Home school) การอบรมสั่งสอนเรื่องเพศ การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดกับคนในครอบครัว

2) อนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพของครอบครัว

เรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นบทบาทหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของสถาบันครอบครัว แต่เนื่องจากได้ผลการสืบค้นเป็นจำนวนมากจึงได้แบ่งหัวข้อต่างๆ ได้ ดังนี้

2.1) เรื่องอนามัยแม่และเด็ก ภาวะการเจริญพันธุ์ คือ การตั้งครรภ์ คลอดลูก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคุมกำเนิดวางแผนครอบครัว เอตส์ และสุขภาพทางเพศ รวมถึง ประเด็นร่วมสมัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แม่วัยรุ่น และ เทคโนโลยีที่ช่วยเจริญพันธุ์การอุ้มบุญ

2.2) สุขภาวะครอบครัว เวชศาสตร์ครอบครัวการพยาบาลครอบครัว และประเด็นสถานะทางสุขภาพในครอบครัว อันรวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต สุขภาพในชีวิต สมรสโภชนาการอาหารในครัวเรือน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นอยู่ดีกินดี

2.3) เศรษฐกิจและการบริโภคของครอบครัวรวมถึงการจัดการทรัพยากร ในครอบครัวหรือครัวเรือน การศึกษาบริบททางเศรษฐกิจในครอบครัว

2.4) โครงสร้างครอบครัว และลักษณะ ทางประชากร รวมถึง การย้ายถิ่น ขนาดและลักษณะครอบครัว

3) สถานะของสถาบันครอบครัว/การแต่งงานสังคมไทย

มีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อหัวข้อข้างต้น ดังต่อไปนี้

3.1) ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสัมพันธ์ เพื่อสร้าง และยุติครอบครัว เช่นการแต่งงาน การไม่แต่งงาน การอยู่เป็นอยู่โสด การอยู่ด้วยกัน ก่อนแต่งงาน รวมถึงการหย่าร้าง อายุแรกสมรส และภาวะนอกสมรส ที่ส่งผลต่อสถาบันครอบครัว ไม่ว่าจะทางตรง และทางอ้อมภาพและชีวิตครอบครัวในสังคมไทย

3.2) ปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์หรือส่งผลต่อความมั่นคงหรือการควบคุม สถาบันครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยกปัญหาและความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวศึกษา การพัฒนา ครอบครัวในมิติต่างๆ

3.3) สถานการณ์ ที่คนคิดที่สังคมมีหรือคาดหวังต่อสถาบันครอบครัวไทย เช่น ประเด็นครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวเข้มแข็ง

3.4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นเรื่องของพ่อแม่ลูก คู่สมรส ปู่ย่าตายาย การสื่อสารในครอบครัว สัมพันธภาพ ชีวิตการสมรส การครองเรือน อันแสดงถึงการเป็นสถาบันครอบครัว รวมไปถึงที่ทางของคนในครอบครัว แบบแผนความสัมพันธ์ การสนับสนุนคู่สมรส การกำหนดบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจ อันเป็นองค์ประกอบของสถาบันครอบครัว รวมทั้งเรื่องเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

3.5) ประเด็นร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสถาบันครอบครัว เช่น อยู่ก่อนแต่ง พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกันแต่งงานข้ามชาติ

ส่วนในเรื่องของ กฎหมายและสวัสดิการครอบครัว ว่าด้วยเรื่องสิทธิและการคุ้มครองสถาบันครอบครัวในทางกฎหมาย (ทั้งในและนอกสถาบัน) สวัสดิการและความช่วยเหลือสงเคราะห์ทางสังคม รวมถึงเรื่องครอบครัวอุปถัมภ์ ครอบครัวบุญธรรมการสงเคราะห์บุตร การสนับสนุนทางสังคม ครอบครัวสัมพันธ์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางครอบครัวเกิดจากผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงจาก ทำงานเพื่อความอยู่รอดพอเพียง ก็เปลี่ยนไปเป็นการแข่งขันเพื่อผลงาน และใช้เรื่องของสวัสดิการต่างๆ ก็ส่งผลต่อครอบครัวเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ผลที่ทำให้พฤติกรรมในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ดี ก็สิทธิเป็นได้ทั้ง 2 ทาง

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตสามารถอ้างถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลมีในชีวิตของตนเองและสภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลพบว่าตนเองมีอยู่ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงเป็นมุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคล กล่าวคือ ในขณะที่คนคนหนึ่งอาจกำหนดคุณภาพชีวิตตามความมั่งคั่งหรือความพึงพอใจกับชีวิต อีกคนหนึ่งอาจ กำหนดไว้ในแง่ของความสามารถ หรือคนพิจารณาจากรายงานคุณภาพชีวิตที่สูงในขณะที่คนที่มีความสุขที่พึงสูญเสียงานอาจรายงานคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี ซึ่งความสนใจด้านวิชาการของคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อมีการเพิ่มความตระหนักและการยอมรับในความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม สิ่งนี้เป็นแรงผลักดันในการวิจัยตัวชี้วัดทางสังคมและต่อมาได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีและคุณภาพชีวิตอย่างมากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของคุณภาพชีวิตของนักการศึกษาและนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

4.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

คณะกรรมการด้านคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลก (The WHOQOL Group, 1995) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่าคุณภาพชีวิตเป็นความพึงพอใจและการรับรู้สถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคมโดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมาย และความคาดหวังของตนเอง ภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคมและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นระบบบริการ สวัสดิการต่าง ๆ ตลอดจนการเมือง และการปกครองของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

จันทนา สารแสง (2561) ได้นิยามความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการมีชีวิตที่ดี มีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม เป็นการประสบการณ์การรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตแต่ละคน

ณัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ได้นิยามความหมายของคุณภาพชีวิต ไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตในระดับที่เหมาะสมของมนุษย์ตามสภาพความจำเป็นพื้นฐานในสังคม ซึ่งสนองต่อสิ่งที่ต้องการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และความคิดอย่างเพียงพอ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม มีความชอบธรรม สามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้อง จนก่อให้เกิดความสุข มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี

ปรางทิพย์ ภักดีศรีไพรวัลย์ (2559) ได้นิยามความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรู้สึกถึงความพึงพอใจในการดำรงชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ที่ดีในแต่ละด้าน ที่สามารถตอบสนองความต้องการระดับพื้นฐานได้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในทิศทางที่ดีขึ้น นั่นคือ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตัวเองและสังคม

Ventegodt (2003) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต (QOL) หมายถึง ชีวิตที่ดีและเราเชื่อว่าชีวิตที่ดีนั้นเหมือนกับการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพสูง

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการมีชีวิตที่ดี มีความสุข และความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกายจิตใจ สังคม อารมณ์ระดับการรับรู้ ความเชื่อ ความพอใจภายใต้วิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งหมายรวมถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม

4.2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตและการจำแนกประเภทของการวิเคราะห์ระดับและชนิดของคุณภาพชีวิต เป็นการอธิบายสาระสำคัญของแนวคิดของคุณภาพชีวิต ซึ่งผลการศึกษายังถูกเปิดเผยได้อย่างแม่นยำมากขึ้น โดยไม่พยายามกำหนดแนวคิด แต่ทำได้โดยการวิเคราะห์ปัจจัยอย่างละเอียดมากขึ้น (Cummins, 1996)

LeVine & Campbell (1972, อ้างถึงใน ณัฐชัชธร เศษสิทธิบุลพร, 2557) ทำการวิเคราะห์และสร้างองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ

มิติด้านกายภาพ หมายถึง ความหนาแน่นของประชากร และรวมถึงที่อยู่อาศัย
มิติด้านสังคม หมายถึง สังคมที่เป็นอยู่ การศึกษาที่ได้รับ ตลอดจนความมั่นคง
ในสังคมครอบครัว

มิติด้านจิตวิทยา หมายถึง ลักษณะทางจิตใจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง
UNESCO (1978, อ้างถึงใน จันทนา สารแสง, 2561) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิต
คือ ความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ มีความสุข ความพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อ
บุคคลนั้น ๆ ได้แก่ อาหาร สุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม รายได้ ที่อยู่อาศัย และ
ทรัพยากร โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาด้านภาวะวิสัย ซึ่งเป็นการวัด
ข้อมูลที่สามารถนับได้หรือวัดได้ เช่น ข้อมูลทางประชากรและเศรษฐกิจ และการศึกษา ด้านอัตวิสัย
เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก และเจตคติในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวัดโดยใช้การตอบตาม
ความรู้สึก ความนิยม ความคิดเห็น การตัดสินใจ และความเชื่อต่อสิ่งที่ถามในแบบสอบถาม องค์การ
ยูเนสโก (UNESCO) ยังได้กล่าวว่า พื้นฐานคุณภาพชีวิตของประชากร ดูได้จาก 1) รายได้ครอบครัวที่
พอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ 2) การมีงานทำ 3) การศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของประชาชน 4) โอกาสใน
การมีส่วนร่วมทางการเมือง 5) การมีเอกราชของประเทศโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลอื่น

UNESCO (1978, อ้างถึงใน จันทนา สารแสง, 2561) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
ในมิติขององค์ประกอบคุณภาพชีวิต 2 ลักษณะ คือ

- 1) ด้านวัตถุวิสัย (Objective) วัดได้โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ ที่เป็นสิ่งที่มีพื้นฐาน
อยู่บนข้อเท็จจริง เงื่อนไขที่เป็นความจริง โดยไม่ขึ้นอยู่กับจิตใจ
- 2) ด้านจิตวิสัย (Subjective) เป็นการวัดและประเมินพฤติกรรมทางด้านจิตใจ
ซึ่งจะเกี่ยวกับค่านิยม

ซาน (Zhan, 1992, อ้างถึงใน ญัฐชัชชธร เดชสิทธิบุลพร, 2557) ได้สรุป
องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพไว้ 4 ด้าน คือ ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) อัตมโน
ทัศน์ (Self Concept) ศักยภาพของร่างกาย (Health and Function) และปัจจัยทางเศรษฐกิจและ
สังคม (Socio-economic Factors) ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานของแต่ละ
บุคคล (Personal Background) สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Social Situation Culture and
Environment) ที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลนั้น ๆ อีกด้วย

โดยทั่วไปแล้วคุณภาพชีวิตที่เป็นเป้าหมาย คือ คุณภาพชีวิตที่วัดโดยใช้เกณฑ์
วัตถุประสงค์ตัวชี้วัดทางสังคมและเศรษฐกิจโดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ส่วนตัวและการรับรู้สิ่งแวดล้อม
(Diener, Suh, 1997) สำหรับการศึกษาได้ยึดหลักการวัดระดับตามหลักการขององค์การอนามัยโลก
Power, Bollinger and WHOQOL group (2002) ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ซึ่ง
ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านร่างกาย (Physical Domain) (2) ด้านจิตใจ (Psychological
Domain) (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม
(Environment) โดยที่

ด้านร่างกาย (Physical Domain) หมายถึง ตัวชี้วัดทางกายภาพ ประกอบด้วย
อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ หมายรวมถึง ความมีสุขภาพที่ดีของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิต
ประจำวัน และยังหมายรวมถึงการรับรู้ถึงความสะดวก ปราศจากการพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ความสามารถ

ที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกาย การรักษาทางการแพทย์การรับรู้ถึงผลก้างในการดำเนินชีวิตประจำวัน การพักผ่อนนอนหลับ การปฏิบัติกิจวัตร ประจำวัน การทำงาน การรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

ด้านจิตใจ (Psychological Domain) หมายถึง การรับรู้ของแต่ละบุคคลในแง่ของจิตใจ ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ ความสามารถในการจัดการกับความเศร้า ความกังวล การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตใจ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิตและความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการชนะอุปสรรคที่ผ่านเข้ามา

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) หมายถึง การรับรู้มิติผลกระทบต่อความผูกพันของแต่ละบุคคลอันเกี่ยวเนื่องต่อความเป็นอยู่ที่ดีที่มีการติดต่อทางสังคมกับครอบครัวญาติและเพื่อนการได้ รับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์

ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของมนุษย์และความเป็นอยู่ที่ดี นอกจากนี้จากข้อมูลของ Dowrick (2007, อ้างใน ปรานทิพย์ ภักดีศิริไพโรวัลย์, 2559) พบว่า บุคคลที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นระบบ อาจแสดงถึงคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล ในขณะที่การศึกษาของ Veenhoven (2009) พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกอาจสร้างเงื่อนไขสำหรับเพื่อแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แม้จะมีความสนใจในการศึกษาคุณภาพชีวิตและหัวข้อการวัดคุณภาพชีวิตและการระบุปัจจัยที่กำหนดคุณภาพชีวิตยังคงเป็นปัญหา ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแน่นอน ตัวชี้วัดมักจะถูกพิจารณาว่ามีวัตถุประสงค์หรือเป็นความคิดเห็น ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เป้าหมาย การรับรู้ และความคิดเห็นรวมกันเพื่อตรวจสอบความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคล กล่าวได้ว่าการวัดคุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่กว้างและหลายมิติ ซึ่งแยกออกจากระดับและชนิดที่ระบุไว้ หากการศึกษาคุณภาพชีวิตมีการดำเนินการโดยไม่ได้ระบุระดับและประเภทของสิ่งนั้น ย่อมเป็นการลดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์ในการศึกษา โดยทั่วไปแล้วคุณภาพชีวิตที่เป็นเป้าหมาย คือ คุณภาพชีวิตที่วัดโดยใช้เกณฑ์วัตถุประสงค์ตัวชี้วัดทางสังคมและเศรษฐกิจโดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ส่วนตัวและการรับรู้สิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิตของชีวิต คือ การรับรู้ของความเป็นอยู่และการประเมินผลของตำแหน่งของตนเองในชีวิตขึ้นอยู่กับประสบการณ์ วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ คือ สภาพแวดล้อมภายนอกของคุณภาพชีวิตและความน่าอยู่ของสิ่งแวดล้อม มันถูกประเมินโดยใช้ตัวชี้วัดทางสังคมและเศรษฐกิจจะระบบและดัชนีต่อเนื่อง ในทางกลับกันการศึกษาคุณภาพชีวิตแบบอัตนัยมุ่งเน้นไปที่คุณภาพชีวิตที่มีประสบการณ์เป็นรายบุคคลซึ่งมักจะวัดจากวิธีการเชิงคุณภาพและแบบสอบถามต่าง ๆ (Diener, Suh, 1997, อ้างถึงใน ธัญญาเรศ สภาพร, 2560)

โดยสรุปแล้ว องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตประชาชนหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

4.3 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต

องค์การความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) (Unesco, 1978, อ้างถึงใน ธรรมนูญเรศสถาพร, 2560) วัดความเป็นอยู่ที่ดีของประเทศต่าง ๆ โดยใช้ตัวชี้วัด 8 ด้าน คือ

- 1) สุขภาพ
- 2) การพัฒนาของปัจเจกบุคคลโดยการเรียนรู้
- 3) การจ้างงานและคุณภาพชีวิตในการทำงาน
- 4) เวลาและการใช้เวลาว่าง
- 5) ความต้องการในเรื่องสินค้าและบริการ
- 6) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (บ้านประชากร ประโยชน์ที่ประชากรได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม)
- 7) ความปลอดภัยของบุคคลและการบริการกระบวนการยุติธรรม (Administration justice)

8) โอกาสทางสังคมและความไม่เสมอภาค

สุพรรณณี ไชยอา พร และสนธิ สมัครการ (2534) ได้กล่าวถึง ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทยใน 13 ด้าน ดังนี้

- 1) ครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกครอบครัว รวมถึงความสะดวกในการเดินทางไปที่ยื่น
- 2) สังคม ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับเพื่อน เพื่อนบ้าน ผู้คุ้นเคย การมีส่วนร่วมในสโมสร องค์กร สังคม ความสะดวกสบายในการพบปะสังสรรค์
- 3) การงาน ประกอบด้วยความมั่นคง ความอิสระ โอกาสในการแสดงความสามารถ ในโอกาสที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงานรวมทั้งค่าตอบแทน นอกจากนี้ยังรวมถึงความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมงานและสภาพของที่ทำงาน
- 4) ตนเองประกอบด้วยความภาคภูมิใจในตัวเอง เกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิต ทางด้านการทำงาน การศึกษา และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นรวมทั้งความเชื่อมั่นในตนเอง
- 5) สาธารณสุขประกอบด้วย การให้บริการสถานพยาบาล ความสามารถของแพทย์และพยาบาล
- 6) เวลาว่างและพักผ่อนหย่อนใจ ประกอบด้วย การใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬา ทางานอดิเรก ชมรายการบันเทิงต่าง ๆ และความสะดวกในการเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจ
- 7) ความเชื่อศาสนาประกอบด้วยเสรีภาพในการนับถือ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาความศรัทธาต่อหลักธรรมทางศาสนา และการปฏิบัติธรรมของสงฆ์
- 8) รัฐบาลไทยประกอบด้วยนโยบายและการบริหารงานด้านเศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 9) ชีวิตในเมืองไทยประกอบด้วยสิทธิพื้นฐานในการได้รับข่าวสารความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรม คุณภาพการศึกษา การเลือกสถานะในสังคม การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติ

10) การบริโภคสินค้าและการบริการต่าง ๆ ประกอบด้วย ความหลากหลายของสินค้าคุณภาพสินค้า ราคาสินค้า และการให้บริการร้านค้า

11) สุขภาพอนามัย ประกอบด้วย ความแข็งแรงของสุขภาพร่างกาย และการออกกำลังกาย

12) ท้องถิ่น ประกอบด้วย การให้บริการของชุมชนทางด้านสาธารณสุข สาธารณภัย สาธารณูปโภค การศึกษา การขนส่ง และสวัสดิการอื่น ๆ

13) ทรัพย์สิน ประกอบด้วย บ้าน เฟอร์นิเจอร์ สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน ยานพาหนะ เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับต่าง ๆ

สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล (2540, อ้างถึงใน ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพรวลัย, 2559) ได้กล่าวถึง เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHO-QOL) ว่าเป็น เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ 100 ตัวชี้วัด ถูกพัฒนาโดยทีมงานพัฒนาคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลก (WHOQOL Group) โดยมี Dr. John Orley นายแพทย์ใหญ่เป็นผู้นำในการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขึ้นมา ทีมงาน จะประกอบด้วย ศูนย์ปฏิบัติการภาคสนามจำนวน 15 ประเทศ ในการพยายามสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่สามารถนำไปใช้อย่างสากล

1) การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ (WHOQOL-BREF)

เครื่องมือชี้วัด WHOQOL-100 จะให้รายละเอียดของการวัดในแต่ละหัวข้อย่อย (Fact) ได้มากเพื่อทำการหาข้อมูลให้ได้โดยเร็ว WHOQOL-BREF ฉบับทดลองใช้จึงถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่มีขนาดสั้นๆ โดยอาศัยข้อมูลจากการใช้เครื่องมือชี้วัด WHOQOL นำร่องในครั้งแรกและข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการใช้ WHOQOL-100 ฉบับทดสอบภาคสนามที่รวบรวมมาจากศูนย์ภาคสนาม 20 ศูนย์จาก 18 ประเทศ เพื่อใช้ในครั้งนี้ เครื่องมือ WHOQOL-BREF จะประกอบด้วย ข้อคำถามมาเพียง 1 ข้อ จากแต่ละหมวดใน 24 หมวด ที่อยู่ในเครื่องมือชี้วัด WHOQOL-100 และรวมกับหมวดที่เป็นคุณภาพชีวิตและสุขภาพทั่วไปโดยรวมอีก 2 ข้อคำถาม เครื่องชี้วัด WHOQOL-BREF มีการจัดทำไว้ 19 ภาษาที่แตกต่างกัน

2) การนำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต WHOQOL-100 และ WHOQOL-BREF ไปใช้

เครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิตทั้งสองชนิดสามารถนำไปใช้ในการทดลองทางคลินิก ใช้หาค่าคะแนนพื้นฐาน (Baseline Score) ในพื้นที่ๆ ต้องการและใช้วัดการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ใช้มาตรการอย่างหนึ่งอย่างใด และยังคงคาดหวังว่าเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต WHOQOL จะสามารถทำประโยชน์อย่างยิ่งในกรณีที่มีการดำเนินของโรคนั้นๆ ดูเหมือนว่าอาการจะดีขึ้นหรือรุนแรงขึ้นเพียงบางส่วน และในกรณีที่การรักษาอาจจะแค่การบรรเทาอาการให้ดีขึ้นมากกว่าจะเป็นการรักษาให้หายขาดเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL-100 ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย (Perceived Objective) และอัตวิสัย (Self-report Subjective) ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 6 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้ถึงสภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้

อย่างดี การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้เกี่ยวกับการนอนหลับ และพักผ่อน รวมถึงการรับรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ โดยการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

(2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้ถึงสภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตัวเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตัวเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราว ของตนเอง และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือกังวล เป็นต้น

(3) ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล (Level of Independence) คือ การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น รับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณสมบัติไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น

(4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) คือ การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณสมบัติไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น

(5) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณสมบัติไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น

(6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล (Spirituality Religion/Personal Beliefs) คือ รวมไปถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อที่ต่างกันของคน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตมีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

ต่อมาในประเทศไทย กรมสุขภาพจิต (กิตติกร มีทรัพย์, 2537 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ, 2541) ได้นำต้องชีวิตมาแปลเนื้อหาเป็นภาษาไทยได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยและหาความถูกต้องทางด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยและภาษาอังกฤษแปลกลับไปเป็นภาษาอังกฤษอีกครั้ง ในภายในปีเดียวกันนั้นกลุ่มองค์การอนามัยโลก (The WHO Group) ได้พัฒนาเครื่องวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อโดยใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เหลือเพียง 26 ตัวชี้วัด โดยข้อคำถามในฉบับย่อเป็นคำถามที่มีอยู่ในฉบับ 100 ตัวชี้วัด ซึ่งให้นิยามคุณภาพชีวิตว่า เป็นสถานะความเป็นอยู่ที่ดีของร่างกาย จิตใจและสังคม การรับรู้คุณภาพชีวิตของบุคคลนั้น วัฒนธรรมและค่านิยมจะส่งผลกับเป้าหมายและ ความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน นั่นคือ

1) ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงานของตน เป็นต้น

2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความคิด การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้ของตน เป็นต้น

3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือและได้เป็นผู้ให้ ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อม การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระมีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต

สำหรับงานวิจัยนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดตรัง โดยใช้แนวคิดของ Power, Bullinger and WHOQOL Group (2002 อ้างถึงใน พรานทิพย์ ภักดีศิริไพรวัลย์, 2559) โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL-BREF-THAI ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย (Perceived Objective) และอัตวิสัย (Self-report Subjective) จะประกอบด้วย องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน

4.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

4.3.1 ทฤษฎีคุณภาพชีวิตแบบผสมผสาน (IQOL)

คือ ลักษณะที่เป็นธรรมชาติที่สุดของคุณภาพชีวิตที่เป็นอัตวิสัย คือ ความเป็นอยู่ที่ดี ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อผู้คนถูกถามว่าพวกเขาพอใจกับชีวิตหรือไม่พวกเขามักจะพูดว่า บางสิ่งบางอย่างไม่เหมาะสม ผู้คนมักไม่ค่อยพอใจกับชีวิตมากกว่าสภาวะความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งความพอใจคือ การรู้สึกที่ชีวิตเป็นสิ่งที่ควรเป็น ดังนั้น หลักการของทฤษฎีคุณภาพชีวิตแบบผสมผสาน คือ มุมมองทางชีวภาพของคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นระบบข้อมูลทางชีวภาพและสภาวะสมดุลที่มีอยู่ (Cella and Tulskey, 1993 อ้างใน ัญญาเรศ สถาพร, 2560)

4.3.2 ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ มาสโลว์

แนวคิดของ Maslow จัดอยู่ในกลุ่มมนุษยนิยม ซึ่งมีทัศนคติในการมองมนุษย์ด้านที่ตึงาม โดยอธิบายว่ามนุษย์มีธรรมชาติใฝ่ดี สร้างสรรค์ความดี พยายามหาความเจริญก้าวหน้า รู้จักคุณค่าในตนเอง รู้จักผิดชอบชั่วดี มีความรับผิดชอบในชีวิต ทุกสิ่งเกิดจากการเลือกของตนเอง ที่สำคัญคือ มนุษย์มีความปรารถนาจะประจักษ์รู้จักตนเอง และความสามารถเฉพาะของตนเอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ถ้ามนุษย์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการวิวัฒน์พัฒนาแล้ว เขาก็จะพัฒนาไปสู่ความมั่งคั่ง ความเจริญของบุคลิกภาพและวุฒิภาวะเสมอ Maslow เห็นต่างจากทฤษฎีบุคลิกภาพอื่นหลายทฤษฎีว่า ควรจะศึกษาจิตวิทยาจากบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี บุคลิกภาพมั่นคง ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิต เพื่อค้นหาว่าคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีนั้นต้องมีองค์ประกอบ

อะไรบ้าง มีแนวทางพัฒนาอย่างไร นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่องคนนั้นต้องศึกษาคนทั้งคน ไม่ใช่ศึกษาแยกเป็นส่วนย่อยแล้วนำมาสรุปเป็นกฎเกณฑ์ หรือวิธีการบำบัด ซึ่งวิธีการนี้เสี่ยงต่อความผิดพลาดมา

Maslow's Hierarchy of Needs) มาสโลว์ (Maslow, 1954 อ้างอิงในสาวิตรี เมืองมุงคุณ,2551) ได้เห็นว่ามนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะได้ครอบครองความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้ เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลไว้ ดังนี้

1) บุคคลย่อมมีความต้องการมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น

2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จึงเป็นสิ่งจูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น

3) ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอนความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำ ได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป ลำดับความต้องการของบุคคลมี 5 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ซึ่งมีพลังมากที่สุด เพราะเป็นความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตัวอย่าง เช่น ความต้องการอากาศ อาหาร ยารักษาโรค หากความต้องการขั้นแรกยังไม่ได้รับการตอบสนองก็ยากที่จะพัฒนาสู่ขั้นอื่นๆ ได้

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security Needs) ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดเมื่อขั้นแรกได้รับการตอบสนอง ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง หากไม่ได้รับการตอบสนองหากไม่ได้รับการตอบสนองจะเกิดความรู้สึกหวาดกลัว ผวา รู้สึกไม่มั่นคง

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Belonging and Love Needs) เมื่อ 2 ขั้นแรกได้รับการสนองความต้องการแล้ว มนุษย์จะสร้างความรักและความผูกพันกับผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถและความสำเร็จ มีความเคารพนับถือตนเอง

- ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem from others) คือ ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ การยอมรับยกย่องจากผู้อื่น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะเข้าใจประจักษ์ตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการเพื่อตระหนักรู้ความสามารถของตนกับประเพณีปฏิบัติตนตามความสามารถ และสูงสุดความสามารถ โดยพึงเล็งประโยชน์ของคนอื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

ต่อมา McCall (1975 อ้างถึงใน ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพโรวัลย์, 2559) ได้ขยายประเด็นลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ออกไปในเรื่องของประสบการณ์ชีวิต แมคคอลล เสนอเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตเป็นมิติต่างๆ ตามประสบการณ์ชีวิตของคนทั้งในแง่ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ รวมถึงความชอบและความเจ็บปวด ความสุขและความทุกข์

4.3.3 ทฤษฎีความต้องการของ เมอร์เรย์ (Murray's Manifest Needs Theory)

Murray (1938) ได้อธิบายว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้น ก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของเมอร์เรย์สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกความก้าวร้าว (Need for Aggression) ความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งขัดขวางทั้งหมดด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การทำร้ายร่างกาย การแก้แค้น หรือฆ่า เช่น การพูดจากระทบกระทั่งกับบุคคลที่ตนไม่ชอบ หรือมีปัญหากัน เป็นต้น

2) ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (Need for Counteraction) เป็นความต้องการที่จะเอาชนะ จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่างๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้นมา เช่น เมื่อได้รับคำตักเตือนหมิ่น ผู้ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะ คำสบประมาทจนกระทั่งประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3) ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for Abasement) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงระบบการปกครอง พันท้ายนรสิงห์ไม่ยอมรับการอภัยโทษ ต้องการที่จะรับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น

4) ความต้องการที่จะป้องกันตนเอง (Need for Defendant) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตัวเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลมารับการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ

5) ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้เป็นตัวของตัวเอง

6) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากจนประสบความสำเร็จจากการศึกษาพบว่า เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7) ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ตนเอง ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง มีความพยายามจะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8) ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อคลายความตึงเครียด มีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น การไปดูหนัง มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมกีฬา เป็นต้น

9) ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) บุคคลมักจะมีอาการปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินดีร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10) ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) ความต้องการประเพณีจะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล ให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั้นเอง

11) ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ

12) ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขัน ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13) ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14) ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อื่นว่า (Need for Deference) เป็นความต้องการที่ยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15) ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for Avoidance of Inferiority) ความต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูกหรือการกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจ รู้สึกอับอายล้มเหลว พ่ายแพ้

16) ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for Avoidance Harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17) ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18) ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีต งดงาม

19) ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของตนที่มีอยู่ไว้จนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือไม่ยอมทำความผิดไม่คดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20) ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นความต้องการที่อยากจะเด่น น่าสมั้ย ไม่เหมือนใคร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราภรณ์ สิงห์บุญมี (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2) ศึกษาความรู้ของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพระดับสูง ส่วนความรู้ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอชีพระดับต่ำ การเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอชีพ ร้อยละ 11.0 ไม่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอชีพ ร้อยละ 89.0 เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากมีภารกิจประจำอยู่แล้ว ต้องดูแลเด็กและคนชรา ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เพศ อายุ ช่องทางรับรู้ข่าวสาร รายได้ต่อเดือน ความรู้ในเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมถึงการฝึกอชีพของผู้ถือบัตรอีกด้วย

ณัฐดนัย ประเทืองบริบูรณ์ (2560) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และ 2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างระบบประเมินผลที่เหมาะสม ซึ่งภาครัฐควรกำหนด ให้มีการสร้างระบบประเมินผลที่เหมาะสม และมีการติดตามผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอบถามปัญหาและการแก้ไขปัญหาจากการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงนโยบายให้บรรลุต่อเป้าหมายตามที่โครงการได้วางไว้ต่อไป

ณัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ชุมชนที่อยู่อาศัย ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา ในภาพรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีคุณภาพชีวิตในด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดีเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจและด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า ประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาที่มีอายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัวรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพ

ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิก ศูนย์แพทย์พัฒนาที่มีเพศ สถานภาพสมรสและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ปราณีทิพย์ ภักดีศิริไพโรวัลย์ (2559) ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคุณภาพชีวิตโดยรวม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมากเมื่อใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสัมพันธภาพ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อม ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโครงการภายในชุมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้าแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พบว่า ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพอาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม เมื่อวัดด้วยแบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ด้านที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาที่เกิดขึ้นมาจากชุมชนและ มีการบริหารจัดการโดยชุมชนให้เข้มแข็ง และการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการให้มีความต่อเนื่องยั่งยืน ด้านที่ 2 การส่งเสริมด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีการอนุรักษ์สืบสานและส่งเสริมประเพณีที่ดีงาม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการสร้างองค์ความรู้ของประเพณีและภูมิปัญญาของชุมชน ด้านที่ 3 การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 4 การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้เฉพาะทาง และการส่งเสริมให้มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และด้านที่ 5 ด้านความมั่นคงปลอดภัย การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาในการรักษาความสงบเรียบร้อย และการสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยเพื่อให้สามารถดูแลความปลอดภัยในชุมชน

ประทัยรัตน์ รักรธรรม (2553) ศึกษาการประเมินผลนโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ สำหรับผู้สูงอายุไปปฏิบัติ เทศบาลตำบลสหัสขันธ์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการศึกษา คือ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า 1) การประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสหัสขันธ์ เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุมีความจำเป็นต่อผู้สูงอายุ เพราะปัจจุบันค่าครองชีพสูงผู้สูงอายุต้องนำเงินไปใช้จ่าย หรือซื้อของที่จำเป็นต่อการยังชีพ และจำนวนเงิน 500 บาทนั้น ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ควรเพิ่มจำนวนเงินเป็น 1,000 บาทต่อเดือน 2) การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุโดยวิธีการโอน 31 เงินเข้าบัญชีในนามผู้สูงอายุเป็นวิธีการที่สะดวกที่สุดและไม่มีการโกงเงินเกิดขึ้น 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อเป็นการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสหัสขันธ์ พบว่า การเดินทางไปติดต่อกับธนาคารในการเปิดบัญชีมีปัญหา เพราะธนาคารอยู่ไกลจากชุมชน การเดินทาง ไปติดต่อกับธนาคารไม่สะดวก ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอภาระงาน ด้านการจ่ายเงินสงเคราะห์ เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ

วันชัย ชูประดิษฐ์ (2554) ศึกษาความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป และสถานภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการได้รับสวัสดิการ

สังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และด้านค่าใช้จ่าย ในการใช้บริการเทศบาลตำบลลำทับ จะมีผลต่อความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุนั้น คือ หากมีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ ณ เทศบาลตำบลลำทับน้อย จะทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น ปัจจัยด้านอายุ พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยจะมีผลทำให้มีความต้องการได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น และหากรายได้ของผู้สูงอายุน้อยจะทำให้ความต้องการได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น มีความต้องการสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนในด้านของการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส ในด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิต การศึกษาความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ จะเห็นได้ว่ารายได้และการแก้ไขปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุนับเป็นสิ่งสำคัญและอธิบายได้ด้วยความเชื่อถือในระดับสูง ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารในเขต เทศบาลตำบลลำทับ จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ เช่น การพิจารณาการเพิ่มจำนวนเงิน เบี้ยยังชีพรายเดือนแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งการพิจารณาจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ

วินัย อำดวง (2553) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนสะพานสามตำบลท้ายบ้าน อำเภอมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมและ เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนสะพานสามตำบลท้ายบ้านอำเภอมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาวิตรี เมืองมุงคุณ (2551) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอนาทม จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1.เพื่อศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอนาทม จังหวัดจันทบุรี โดยประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านครอบครัว ด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสวัสดิการ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอนาทม จังหวัดจันทบุรี กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลโดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูงอำเภอนาทม จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับดี อันดับแรก คือ ด้านที่อยู่อาศัยมีคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูงอยู่ในระดับดีมาก อันดับรองลงมา คือ ด้านครอบครัวคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อยู่ในระดับดี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ มีผลทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง มีคุณภาพชีวิตต่างกัน ส่วน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ชุมชนที่อาศัยของประชาชนมีผลทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง มีคุณภาพชีวิตไม่ต่างกัน

สามารถ สง่างาม (2554) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีสถานการณทำงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และโดยรวมไม่แตกต่างกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน และด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

สุนารี งามทรัพย์ (2562) ศึกษาผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลจากการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านครอบครัว โดยวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 6 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง และการสนทนากลุ่มย่อยกับประชาชนผู้ใช้บัตร จำนวน 3 ตำบล ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม กลุ่มตำบลใหญ่ 10 คน กลุ่มตำบลขนาดกลาง 10 และกลุ่มตำบลขนาดเล็ก 10 คน ใช้เครื่องมือ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการอธิบายปรากฏการณ์ ผลการวิจัย พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ผลดี พบว่า ประชาชนผู้ถือบัตรมีรายจ่ายลดลงสินค้าจากร้านธงฟ้ามีความหลากหลาย ผลเสีย พบว่า ร้านธงฟ้าอยู่ห่างไกลจากชุมชน สินค้าราคาแพง ประชาชนซื้อสินค้าในชุมชนน้อยลง ทำให้เงินไม่หมุนเวียน ด้านสังคม ผลดี ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ประชาชนมีหลักประกันด้านรายจ่ายโดยไม่ต้องนำเงินส่วนตัวออกมาจ่าย ผลเสีย มีความยุ่งยากในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่เข้าใจการใช้บัตร กดเงินอัตโนมัติ (ATM) ด้านครอบครัว ผลดี คือ ช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้มาก ลดค่าใช้จ่ายในส่วนเครื่องอุปโภค ผลเสีย คือ การใช้บัตรของแต่ละครอบครัวมีอุปสรรค เพื่อไม่มียานพาหนะในการเดินทางไปซื้อและไม่สามารถถอนเงินสดทั้งหมดมาใช้ได้ โดยมีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานรัฐควรตรวจสอบรายชื่อผู้ลงทะเบียนที่ตกหล่น หน่วยงานรัฐควรตรวจสอบราคาสินค้ากับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ

เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561) ศึกษาการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร

และวิจัยสำรวจ ในส่วนของการวิจัยสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานครจำนวน 278 คน ผลการวิจัยในเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองของประชาชนต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับที่มีผลต่อความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการได้รับสิทธิ รวมถึงการสวมสิทธิลงทะเบียนในชื่อผู้อื่นและได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาใช้อยู่ที่ระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การรับรู้ถึงข่าวสารที่เกี่ยวกับรายละเอียดของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด ถัดมา ได้แก่ สวัสดิการด้านผู้สูงอายุอยู่ที่ระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด ได้แก่ ได้รับส่วนลด เงินค่าน้ำประปา ไม่เกิน 100 บาท และเงินค่าไฟฟ้า ไม่เกิน 230 บาท อยู่ระดับปานกลาง ตามลำดับ ความเข้าใจถึงสิทธิจากนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของตัวสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุ รวมถึงการเบิกค่าครองชีพเพื่อตนเองมีด้านใดบ้างที่เกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม

อากร จิตรมาศ (2553) ศึกษาการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพ 500 บาท และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวลิ้ม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีการใช้จ่ายเงินเบี้ยยังชีพในด้านต่างๆ จำแนกได้ หมวด คือ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค การใช้จ่ายเกี่ยวกับด้านสุขภาพ และการใช้จ่ายอื่นๆ เช่น จ่ายเป็นค่าทำบุญ ค่ามาปนกิจสงเคราะห์ นำไปชำระหนี้ เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นว่าสวัสดิการจากทางภาครัฐเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้พิการ รวมไปถึงประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่ยังขาดการได้รับการดูแลจากทางภาครัฐและยังช่วยทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดตรังโดยครอบคลุมในด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับเรื่องของการใช้จ่ายใช้สอย ด้านสังคมเกี่ยวกับเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในสังคม เมื่อประชาชนได้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและในด้านครอบครัวในเรื่องของความสัมพันธ์ทางครอบครัว การมีวิถีชีวิต รายรับ รายจ่ายภายในครอบครัวที่แตกต่างไปจากเดิม ในด้านคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดตรัง จะครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดตรังว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยและแยกออกมาให้เห็นได้ชัดและเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น ในตารางที่ 2.4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	จิราภรณ์ สิงห์บุญมี (2562)	ตัวแปรต้น ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรตาม 1. การเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2. ความรู้ในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเทศบาลเมืองบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 486 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 200 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	ณัฐรัตน์ ประเทืองบริบูรณ์ (2560)	ตัวแปรต้น 1. ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล 2. ความสำเร็จของการดำเนินนโยบายหรือโครงการไปสู่การปฏิบัติ ตัวแปรตาม ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน เช่น ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เศรษฐกิจ การบริการร้านค้าเงินสวัสดิการ	กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในเขตตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 384 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า

ตารางที่ 2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชนคลินิกศุนย์แพทย์พัฒนา	ณัฐวัฒน์ ชันโท (2557)	ตัวแปรต้น ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ต่อเดือนและที่อยู่อาศัย ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม	ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 11 ชุมชน ในพื้นที่หน่วยบริการชุมชนคลินิกศุนย์แพทย์พัฒนา มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง	ปรางทิพย์ ภักดีศรีไพรวัลย์ (2559)	ตัวแปรต้น ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา อาชีพและรายได้ ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม	ประชาชนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 336 คน	เครื่องมือในการศึกษา คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

ตารางที่ 2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
คุณภาพชีวิตของประชาชน ชาวชุมชนสะพานสาม ตำบล ท้ายบ้าน อำเภอเมือง สมุทรปราการ จังหวัด สมุทรปราการ	วินัย อ่ำดวง (2553)	ตัวแปรต้น ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา สถานภาพสมรส และ อาชีพ ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม	ประชาชนชาวชุมชนสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง สมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
การศึกษาความต้องการ สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่	วันชัย ชูประดิษฐ์ (2555)	ตัวแปรต้น ข้อมูลทั่วไป คือ รายได้ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ การสมรส และอาชีพ ตัวแปรตาม ความต้องการได้รับสวัสดิการของ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่	ผู้สูงอายุที่มีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ จำนวน 178 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

ตารางที่ 2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี	สาวิตรี เมืองมุกคุณ (2551)	ตัวแปรต้น ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิตของประชาชน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านครอบครัว ด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสวัสดิการ	ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	สามารถ สง่างาม (2554)	ตัวแปรต้น ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ สถานการณ์ทำงาน อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ทั้งหมด รายจ่ายทั้งหมด จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อยู่อาศัย ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ	ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวน 420 คน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

ตารางที่ 2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
		ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและ ด้านสิ่งแวดล้อม		
การศึกษาผลการใช้บัตร สวัสดิการแห่งรัฐของ ประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	สุนารี งามทรัพย์ (2562)	ตัวแปรต้น ผลจากการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ของประชาชนอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ตัวแปรตาม 1. ด้านเศรษฐกิจ 2. ด้านสังคม 3. ด้านครอบครัว	ประชาชนที่ใช้บัตรสวัสดิการแห่ง รัฐจำนวน 3 ตำบล ตำบลละ 1 หมู่บ้าน แบ่งเป็นตำบลเล็ก 10 คน ตำบลขนาดกลาง 10 คนและตำบล ขนาดใหญ่ 10 คน	การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการอธิบายปรากฏการณ์
การตอบสนองของประชาชน ที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชน นครไชยศรี กรุงเทพมหานคร	เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561)	ตัวแปรต้น ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับ รายได้/ปี ตัวแปรตาม การตอบสนองของประชาชนที่มีต่อ	ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชน นครไชยศรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 278 คน	เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

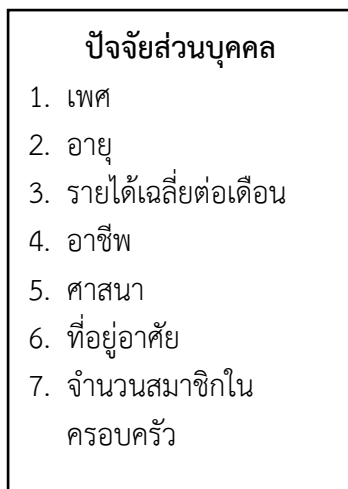
ตารางที่ 2.4 สังเคราะห์ตัวแปรที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
		<p>นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองของประชาชนต่อนโยบายบัตรสวัสดิการ 		

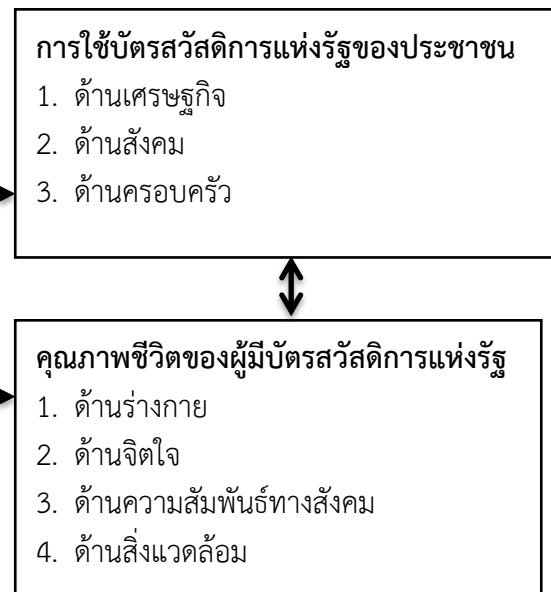
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัวและคุณภาพชีวิต ทำให้ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังภาพที่ 1.1 ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยรูปแบบ การวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional Descriptive Study) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นการตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในจังหวัดตรัง 3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชน จังหวัดตรัง โดยการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหาของระบบสวัสดิการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐการใช้บัตร ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านครอบครัวคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังได้รับบัตรและความสัมพันธ์ของการใช้บัตรกับคุณภาพชีวิตประชาชนโดยจำแนกเป็นแต่ละด้าน ดังมีวิธีการศึกษา ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาเชิงปริมาณ คือ ประชาชนผู้ลงทะเบียนรับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่จังหวัดตรัง จำนวน 139,440 คน (สำนักงานคลังจังหวัดตรัง, ข้อมูล ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2563)

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จากตารางสำเร็จรูป Yamane (ณัฐวัฒน์ ชันโท, 2557) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

e	คือ	ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง
N	คือ	ขนาดของประชากร
n	คือ	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{139,440}{1 + 139,440(0.5)^2}$$

$$n = 398$$

คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 398 คน เก็บข้อมูลเพิ่มอย่างน้อย ร้อยละ 10.0 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 440 คน การสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนประชากรต่อกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายอำเภอ และสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และใช้วิธีจับฉลากเลือกอำเภอ จำนวน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตรัง และอำเภอห้วยยอด

ตารางที่ 3.1 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากรผู้ถือบัตร	กลุ่มตัวอย่าง
เมืองตรัง	26,697 ราย	264 ราย
ห้วยยอด	17,798 ราย	176 ราย
รวม	44,495 ราย	440 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยการสร้างขึ้นเอง โดยอ้างอิงจากแนวคิดของสุนารี งามทรัพย์ (2562) รวมถึงงานวิจัยของท่านอื่นๆ และตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต องค์การอนามัยโลกชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) 26 ตัวชี้วัด โดยใช้วิธีออกแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต โดยมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายปิด แบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ศาสนา ชุมชนที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการใช้บัตรบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านครอบครัวโดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดแบบสร้างขึ้นเอง ผ่านการตรวจค่าตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความน่าเชื่อถือ จำนวน 3 ท่าน คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบให้เลือกคำตอบ 3 ด้าน จำนวน 20 ข้อ คำถามแต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (กฤตย์ดิวัฒน์ ฉัตรทอง, 2560) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย ไม่เลย และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
เล็กน้อย	2	คะแนน
ไม่เลย	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมาย ระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐแบ่งได้ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ (ข้อ 1-7)
2. ด้านสังคม (ข้อ 8-14)
3. ด้านครอบครัว (ข้อ 15-20)

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน จากจำนวนระดับขั้นเท่ากับ 5 ชั้น (คะแนนจาก 1 – 5) คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	การใช้บัตรในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	การใช้บัตรในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	การใช้บัตรในระดับสูง

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตทั่วไปของประชาชนหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตพื้นที่ฐานที่จังหวัดตรัง จำนวน 26 ข้อ โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) 26 ตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถาม ทั้งด้านบวกและด้านลบ คำถามแต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (กฤตย์ตีวัฒน์ ฉัตรทอง, 2560) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย ไม่เลย และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อคำถามเชิงบวกมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
เล็กน้อย	2	คะแนน
ไม่เลย	1	คะแนน

ข้อคำถามเชิงลบ ได้แก่ ข้อ 2 9 11 มีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เลย	5	คะแนน
เล็กน้อย	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
มาก	2	คะแนน
มากที่สุด	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมาย ระดับคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต องค์การอนามัยโลก ชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ประกอบด้วย ข้อ 2, 3, 4, 10, 11, 12, 24
2. ด้านจิตใจ ประกอบด้วย ข้อ 5, 6, 7, 8, 9, 23
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ประกอบด้วย ข้อ 13, 14, 25
4. ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ข้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22

ส่วนข้อ 1 ข้อ 26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวมจะไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน จากจำนวนระดับขั้นเท่ากับ 5 ชั้น (คะแนนจาก 1 – 5) คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	การมีคุณภาพชีวิตปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

หลังจากสร้างแบบสอบถามและแบบประเมินโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปเสนอต่อที่อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อรับข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา หลีกภัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชายนิษฐ์ ช. บุญพันธ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความน่าเชื่อถือ โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.75 จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเท่ากับ 0.83

ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้วิจัยได้นำมาจากเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อภาษาไทย (WHOQOL_BREF_THAI) ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.65 โดยเทียบกับแบบวัด WHOQOL – 100 ฉบับภาษาไทยที่องค์การอนามัย-โลกยอมรับอย่างเป็นทางการ (กระทรวงสาธารณสุข, 2559) และทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตเท่ากับ 0.85

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยนี้อย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการแจกแบบสอบถาม พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และรอรับแบบสอบถามคืน
2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับการกรอกข้อมูลที่สมบูรณ์
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม
4. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดระเบียบเพื่อความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนและเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบ t-Test และ F-Test และเมื่อพบความแตกต่างเป็นรายคู่จะทดสอบโดยวิธีการของ Scheffe

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัวและคุณภาพของประชาชนในจังหวัดตรัง หลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

0.81 – 1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.61 – 0.80	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.41 – 0.60	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
0.21 – 0.40	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.01 – 0.20	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก
0.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
- ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

4.2 ผลการวิเคราะห์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=440)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	216	49.1
หญิง	224	50.9
อายุ		
18-30 ปี	31	7.0
31-40 ปี	90	20.5
41-50 ปี	177	40.2
มากกว่า 50 ปี	142	32.3
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	25.2
5,001-10,000 บาท	311	70.7
10,001-15,000 บาท	18	4.1

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

(n=440)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
พนักงานบริษัทเอกชน	22	5.0
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	106	24.1
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	120	27.3
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	33.2
เกษตรกรกรรม	46	10.5
ศาสนา		
พุทธ	428	97.3
คริสต์	4	0.9
อิสลาม	8	1.8
ที่อยู่อาศัย		
อำเภอเมืองตรัง	264	60.0
อำเภอห้วยยอด	176	40.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 คน	26	5.9
2-4 คน	260	59.1
มากกว่า 4 คน	154	35.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน (ร้อยละ 50.9) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 40.2) รองลงมาคืออายุมากกว่า 50 ปี (ร้อยละ 32.3) น้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี (ร้อยละ 7.0) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 70.7) มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 33.2) รองลงมาอาชีพ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (ร้อยละ 27.3) และน้อยที่สุด คือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 5.0) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 97.3) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ อำเภอเมืองตรัง (ร้อยละ 60.0) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2-4 คน (ร้อยละ 59.1)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังในภาพรวม

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง	ระดับความสำคัญ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านเศรษฐกิจ	2.85	0.736	ใช้บัตรในระดับปานกลาง	3
ด้านสังคม	2.97	0.701	ใช้บัตรในระดับปานกลาง	2
ด้านครอบครัว	3.03	0.660	ใช้บัตรในระดับปานกลาง	1
รวม	2.95	0.669	ใช้บัตรในระดับปานกลาง	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.669) โดยทุกด้านมีระดับการใช้บัตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.03)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจ

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคส่งผลให้รายจ่ายของท่านลดลง	5 (1.1)	68 (15.5)	222 (50.5)	126 (28.6)	19 (4.3)	2.80	0.789	การใช้บัตรในระดับปานกลาง	5
ร้านค้าพาณิชย์รัฐ มีสินค้าอุปโภค-บริโภคและวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมที่มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของท่าน	7 (1.6)	174 (39.5)	207 (47.0)	48 (10.9)	4 (0.9)	3.30	0.718	การใช้บัตรในระดับปานกลาง	1
สินค้าอุปโภค-บริโภควัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐมีราคาที่น่าพอใจ	3 (0.7)	70 (15.9)	305 (63.3)	61 (13.9)	1 (0.2)	3.03	0.578	การใช้บัตรในระดับปานกลาง	2
เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค	7 (1.6)	62 (14.1)	243 (55.2)	107 (24.3)	21 (4.8)	2.83	0.783	การใช้บัตรในระดับปานกลาง	4
สินค้าอุปโภค-บริโภควัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐมีคุณภาพที่น่าพอใจ	7 (1.6)	70 (15.9)	274 (62.3)	78 (17.7)	11 (2.5)	2.96	0.707	การใช้บัตรในระดับปานกลาง	3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

การใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพียงพอต่อการใช้จ่ายในการเดินทางของท่าน	4 (0.9)	42 (9.5)	152 (34.5)	203 (46.1)	39 (8.9)	2.47	0.821	การใช้อัตราในระดับปานกลาง	7
ท่านได้นำบัตรไปแลกเปลี่ยนเงินสดเพื่อซื้อสินค้าและบริการอย่างน้อยเพียงใด	6 (1.4)	30 (6.8)	206 (46.8)	174 (39.5)	24 (5.5)	2.59	0.755	การใช้อัตราในระดับปานกลาง	6
ภาพรวม						2.85	0.736	การใช้อัตราในระดับปานกลาง	

จากตารางที่ 4.3 พบว่าภาพรวมของการใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.736) โดยทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้านธงฟ้าประชารัฐมีสินค้าอุปโภคบริโภคและวัตถุประสงค์เพื่อเกษตรกรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 3.30) รองลงมา คือ สินค้าอุปโภค-บริโภควัตถุประสงค์เพื่อเกษตรกรจากร้านธงฟ้าประชารัฐมีราคาที่น่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 3.03) และลำดับสุดท้าย คือ เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพียงพอต่อการใช้จ่ายในการเดินทางของท่าน (ค่าเฉลี่ย 2.47)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคม

การใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหลังจากการใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐในการดำรงชีวิต	3 (0.7)	85 (19.3)	287 (65.2)	59 (13.4)	6 (1.4)	3.05	0.639	การใช้อัตราในระดับปานกลาง	3
ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการจากทางร้านค้าประชาชน-รัฐ-ร้านธงฟ้าประชารัฐ	8 (1.8)	105 (23.9)	279 (63.4)	47 (10.7)	1 (0.2)	3.16	0.639	การใช้อัตราในระดับปานกลาง	2
ท่านคิดว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐบาลมอบให้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน	16 (3.6)	250 (56.8)	127 (28.9)	41 (9.3)	6 (1.4)	3.52	0.769	การใช้อัตราในระดับปานกลาง	1

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคม (ต่อ)

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย				
พนักงานและผู้ประกอบการ ร้านค้าธงฟ้า ให้คำแนะนำ เรื่องการใช้บัตรสวัสดิการ แห่งรัฐกับท่าน	6 (0.6)	65 (14.8)	255 (58.0)	106 (24.1)	8 (1.8)	2.90	0.712	การใช้บัตรใน ระดับปานกลาง	4
ท่านเห็นว่าการเงินในบัตร สวัสดิการแห่งรัฐสามารถซื้อ ของใช้ที่จำเป็นต่างๆ ไว้ใช้ใน ครัวเรือนได้อย่างครบถ้วน	4 (0.9)	39 (8.9)	225 (51.1)	156 (35.5)	6 (1.4)	2.75	0.703	การใช้บัตรใน ระดับปานกลาง	6
หลังจากได้รับบัตรช่วยให้ท่าน ไม่ต้องนำเงิน เก็บส่วนตัว ออกมาใช้จ่ายในการซื้อสินค้า และบริการ	5 (1.1)	39 (8.9)	196 (44.5)	185 (42.0)	15 (3.4)	2.62	0.742	การใช้บัตรใน ระดับปานกลาง	7
หลังจากได้รับบัตรท่านคิดว่า ท่านมีหลักประกันทางด้าน รายจ่ายที่ดีขึ้น	5 (1.1)	48 (10.9)	262 (59.5)	112 (25.5)	13 (3.0)	2.82	0.704	การใช้บัตรใน ระดับปานกลาง	5
ภาพรวม						2.97	0.701	การใช้บัตรใน ระดับปานกลาง	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.701) โดยทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐบาลมอบให้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ย 3.52) รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อการใช้บริการจากทางร้านค้าประชารัฐ-ร้านธงฟ้าประชารัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.16) และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากได้รับบัตรช่วยให้ท่านไม่ต้องนำเงินเก็บส่วนตัวออกมาใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ (ค่าเฉลี่ย 2.62)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านครอบครัว

การใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านครอบครัว	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย			แปลผล	อันดับ
ครอบครัวของท่านมีความพึงพอใจกับโครงการอัตราสวัสดิการแห่งรัฐ	10 (2.3)	189 (43.0)	205 (46.6)	33 (7.5)	3 (0.7)	3.39	0.689	การใช้อัตราใน ระดับ ปานกลาง	1
การใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวท่านในเรื่องของค่าใช้จ่ายและค่าเดินทาง	7 (1.6)	120 (27.3)	253 (57.5)	56 (12.7)	4 (0.9)	3.16	0.690	การใช้อัตราใน ระดับ ปานกลาง	2
การใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐ ช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวของท่าน	5 (1.1)	53 (12.0)	262 (59.5)	115 (26.1)	5 (1.1)	2.86	0.674	การใช้อัตราใน ระดับปาน กลาง	5
อัตราสวัสดิการแห่งรัฐช่วยให้ครอบครัวของท่านมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายมากขึ้น	5 (1.1)	42 (9.5)	239 (54.3)	136 (30.9)	18 (4.1)	2.73	0.735	การใช้อัตราใน ระดับ ปานกลาง	6
อัตราสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวของท่านมีเครื่องอุปโภค-บริโภค ไว้กิน ไว้ใช้ในครอบครัว	3 (0.7)	53 (12.0)	325 (73.9)	55 (12.5)	4 (0.9)	2.99	0.557	การใช้อัตราใน ระดับ ปานกลาง	4
อัตราสวัสดิการแห่งรัฐช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวท่าน	11 (2.5)	60 (13.6)	311 (70.7)	56 (12.7)	2 (0.5)	3.05	0.617	การใช้อัตราใน ระดับ ปานกลาง	3
ภาพรวม						3.03	0.669	การใช้อัตรา ในระดับ ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ภาพรวมของการใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในด้านครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.669) โดยทุกข้อคำถามอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครอบครัวมีความพึงพอใจกับโครงการอัตราสวัสดิการแห่งรัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.39) รองลงมา คือ การใช้อัตราสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวในเรื่องของค่าใช้จ่ายและค่าเดินทาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) ส่วนลำดับสุดท้ายคือ อัตราสวัสดิการแห่งรัฐช่วยให้ครอบครัวมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.73)

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
ในภาพรวม

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ในจังหวัดตรัง	ระดับความสำคัญ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านร่างกาย	3.40	0.745	คุณภาพชีวิตปานกลาง	4
ด้านจิตใจ	3.50	0.712	คุณภาพชีวิตปานกลาง	2
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.56	0.732	คุณภาพชีวิตปานกลาง	1
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.24	0.660	คุณภาพชีวิตปานกลาง	3
รวม	3.41	0.674	คุณภาพชีวิตปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.674) โดยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.56) รองลงมา คือ ด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ย 3.50) และต่ำที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.24)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านร่างกาย

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านร่างกาย	ระดับความคิดเห็น					ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัวปวดท้องปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนักเพียงใด	7 (1.6)	53 (12.0)	143 (32.5)	223 (50.7)	14 (3.2)	3.42	0.803	คุณภาพชีวิตปานกลาง	4
ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวันหรือไม่ (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)	11 (2.5)	53 (12.0)	334 (75.9)	40 (9.1)	2 (0.5)	3.07	0.570	คุณภาพชีวิตปานกลาง	7
ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากน้อยเพียงใด	29 (6.6)	83 (18.9)	292 (66.4)	35 (8.0)	1 (0.2)	3.24	0.697	คุณภาพชีวิตปานกลาง	6
ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	33 (7.5)	181 (41.1)	204 (46.4)	21 (4.8)	1 (0.2)	3.51	0.714	คุณภาพชีวิตปานกลาง	3
ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน	5 (1.1)	42 (9.5)	108 (24.5)	255 (58.0)	30 (6.8)	3.60	0.798	คุณภาพชีวิตปานกลาง	1

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านร่างกาย (ต่อ)

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านร่างกาย	ระดับความคิดเห็น					ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมามากน้อยเพียงใด	11 (2.5)	211 (48.0)	171 (38.9)	39 (8.9)	8 (1.8)	3.40	0.761	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	5
ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดีเพียงใด	36 (8.2)	248 (56.4)	103 (23.4)	41 (9.3)	12 (2.7)	3.58	0.871	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	2
ภาพรวม						3.40	0.745	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.745) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตรอยู่ไปได้ในแต่ละวัน (ค่าเฉลี่ย 3.60) รองลงมา คือ ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดีเพียงใด (ค่าเฉลี่ย 3.58) และ ลำดับต่ำสุด คือ ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆในแต่ละวันหรือไม่ (ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน) มี (ค่าเฉลี่ย 3.07)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจ

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านจิตใจ	ระดับความคิดเห็น					ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ท่านรู้สึกพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุขความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด	23 (5.2)	226 (51.4)	178 (40.5)	10 (2.3)	3 (0.7)	3.58	0.660	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	3
ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ดีเพียงใด	16 (3.6)	153 (34.5)	234 (53.2)	38 (8.6)	0 (0.0)	3.33	0.684	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	6
ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากน้อยแค่ไหน	25 (5.7)	166 (37.7)	210 (47.7)	38 (8.6)	1 (0.2)	3.40	0.736	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	4
ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่สิ้นหวังวิตกกังวล บ่อยแค่ไหน	1 (0.2)	37 (8.4)	102 (23.2)	263 (59.8)	37 (8.4)	3.68	0.755	คุณภาพชีวิตดี	1
ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองได้ไหม	16 (3.6)	169 (38.4)	230 (52.3)	22 (5.0)	3 (0.7)	3.39	0.673	คุณภาพชีวิต ปานกลาง	5

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจ (ต่อ)

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านจิตใจ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย			แปลผล	อันดับ
ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตท่านมีความหมายมากน้อยแค่ไหน	58 (13.2)	175 (39.8)	190 (43.2)	16 (3.6)	1 (0.2)	3.62	0.766	คุณภาพชีวิตปานกลาง	2
ภาพรวม						3.50	0.712	คุณภาพชีวิตปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.712) โดยข้อความที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน (คุณภาพชีวิตดี) (ค่าเฉลี่ย 3.68) รองลงมา คือ ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตท่านมีความหมายมากน้อยแค่ไหน (คุณภาพชีวิตปานกลาง) (ค่าเฉลี่ย 3.62) และต่ำที่สุด คือ ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด (ค่าเฉลี่ย 3.33)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย			แปลผล	อันดับ
ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมาแค่ไหน	31 (7.0)	264 (60.0)	133 (30.2)	12 (2.7)	0 (0.0)	3.71	0.633	คุณภาพชีวิตดี	1
ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ แค่นั้น	28 (6.4)	207 (47.0)	186 (42.3)	19 (4.3)	0 (0.0)	3.55	0.679	คุณภาพชีวิตปานกลาง	2
ท่านพอใจในชีวิตทางเพศของท่านแค่นั้น? (ชีวิตทางเพศหมายถึง เมื่อเกิดความรู้สึกทางเพศขึ้นแล้วท่านมีวิธีการทำให้ผ่อนคลายลงได้ รวมถึงการช่วยตัวเองหรือการมีเพศสัมพันธ์)	45 (10.2)	155 (35.2)	183 (41.6)	49 (11.1)	8 (1.8)	3.41	0.883	คุณภาพชีวิตปานกลาง	3
ภาพรวม						3.56	0.732	คุณภาพชีวิตปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 พบว่าภาพ รวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.732) โดยข้อความที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมาแค่ไหน (คุณภาพชีวิตดี) (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านสิ่งแวดล้อม

คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย			แปลผล	อันดับ
ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน	31 (7.0)	215 (48.9)	174 (39.5)	18 (4.1)	2 (0.5)	3.58	0.703	คุณภาพชีวิตปานกลาง	2
ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด	68 (15.5)	212 (48.2)	143 (32.5)	15 (3.4)	2 (0.5)	3.75	0.771	คุณภาพชีวิตดี	1
ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด	3 (0.7)	58 (13.2)	326 (74.1)	49 (11.1)	4 (0.9)	3.02	0.554	คุณภาพชีวิตปานกลาง	6
ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็นเพียงใด	8 (1.8)	70 (15.9)	292 (66.4)	63 (14.3)	7 (1.6)	3.02	0.663	คุณภาพชีวิตปานกลาง	6
ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน มากน้อยเพียงใด	9 (2.0)	43 (9.8)	236 (53.6)	150 (34.1)	2 (0.5)	2.79	0.704	คุณภาพชีวิตปานกลาง	7
ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดร่วมกับเพื่อนบ้านมากน้อยเพียงใด	10 (2.3)	121 (27.5)	267 (60.7)	40 (9.1)	2 (0.5)	3.22	0.654	คุณภาพชีวิตปานกลาง	4
สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่านมากน้อยเพียงใด	16 (3.6)	140 (31.8)	264 (60.0)	20 (4.5)	0 (0.0)	3.35	0.625	คุณภาพชีวิตปานกลาง	3
ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน (หมายถึงการคมนาคม) มากน้อยเพียงใด	13 (3.0)	95 (21.6)	305 (69.3)	24 (5.5)	3 (0.7)	3.21	0.612	คุณภาพชีวิตปานกลาง	5
ภาพรวม						3.24	0.660	คุณภาพชีวิตปานกลาง	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.660) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด (คุณภาพชีวิตดี) (ค่าเฉลี่ย 3.71) รองลงมา คือ ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน (คุณภาพชีวิตปานกลาง) (ค่าเฉลี่ย 3.58) และต่ำที่สุด คือ ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน มากน้อยเพียงใด (ค่าเฉลี่ย 2.79)

การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
ของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ด้านเศรษฐกิจ					
ชาย	2.87	0.441	438	0.630	0.529
หญิง	2.84	0.486			
ด้านสังคม					
ชาย	2.97	0.450	438	-0.223	0.824
หญิง	2.98	0.436			
ด้านครอบครัว					
ชาย	3.03	0.463	438	-0.111	0.912
หญิง	2.95	0.487			
ภาพรวม					
ชาย	2.96	0.451	438	0.099	0.755
หญิง	2.92	0.470			

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามเพศ ดูเหมือนว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ค่าเฉลี่ยของเพศชาย 2.96 ค่าเฉลี่ยของเพศหญิง 2.92) แต่แท้จริงแล้วไม่แตกต่างกัน เพราะที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.755$) สรุปได้ว่า เพศแตกต่างกัน ส่งผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านเศรษฐกิจ				
18-30 ปี	2.70	0.493	1.693	0.168
31-40 ปี	2.84	0.521		
41-50 ปี	2.86	0.452		
มากกว่า 50 ปี	2.90	0.430		
ด้านสังคม				
18-30 ปี	2.85	0.576	0.970	0.407
31-40 ปี	2.96	0.509		
41-50 ปี	2.99	0.387		
มากกว่า 50 ปี	2.99	0.429		
ด้านครอบครัว				
18-30 ปี	2.86	0.667	1.431	0.233
31-40 ปี	3.03	0.474		
41-50 ปี	3.04	0.418		
มากกว่า 50 ปี	3.05	0.490		
ภาพรวม				
18-30 ปี	2.80	0.530	1.640	0.179
31-40 ปี	2.94	0.461		
41-50 ปี	2.96	0.368		
มากกว่า 50 ปี	2.98	0.398		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.179$) สรุปได้ว่า อายุแตกต่างกัน ส่งผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านเศรษฐกิจ				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2.86	0.520	2.693	0.069
5,001-10,000 บาท	2.84	0.437		
10,001-15,000 บาท	3.10	0.516		
ด้านสังคม				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2.97	0.482	1.398	0.248
5,001-10,000 บาท	2.96	0.415		
10,001-15,000 บาท	3.14	0.612		
ด้านครอบครัว				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.00	0.526	4.240	0.015*
5,001-10,000 บาท	3.02	0.437		
10,001-15,000 บาท	3.34	0.665		
ภาพรวม				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2.94	0.462	3.209	0.041*
5,001-10,000 บาท	2.94	0.381		
10,001-15,000 บาท	3.19	0.539		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.041$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านครอบครัว ($p = 0.015$) ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ตารางที่ 4.14 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านครอบครัวจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,001-10,000	10,001-15,000
			บาท	บาท	บาท
			3.00	3.02	3.34
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	3.00	-	0.02	0.34*
5,001-10,000 บาท	311	3.02		-	0.32*
10,001-15,000 บาท	18	3.34			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านครอบครัวจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.34) และ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.32)

ตารางที่ 4.15 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ภาพรวมจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,001-10,000	10,001-15,000
			บาท	บาท	บาท
			2.94	2.94	3.19
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	2.94	-	-	0.25
5,001-10,000 บาท	311	2.94		-	0.25*
10,001-15,000 บาท	18	3.19			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในภาพรวม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ย มากกว่า กลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.25)

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านเศรษฐกิจ				
พนักงานบริษัทเอกชน	2.65	0.521	9.839	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	2.79	0.464		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	2.87	0.410		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	2.81	0.379		
เกษตรกรกรรม	3.22	0.626		
ด้านสังคม				
พนักงานบริษัทเอกชน	2.87	0.479	6.215	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	2.93	0.419		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.02	0.378		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	2.90	0.394		
เกษตรกรกรรม	3.24	0.642		
ด้านครอบครัว				
พนักงานบริษัทเอกชน	2.84	0.476	7.203	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	2.95	0.453		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.05	0.412		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	3.00	0.448		
เกษตรกรกรรม	3.34	0.621		
ภาพรวม				
พนักงานบริษัทเอกชน	2.78	0.440	9.532	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	2.88	0.388		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	2.98	0.358		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	2.90	0.345		
เกษตรกรกรรม	3.26	0.597		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ตารางที่ 4.17 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านเศรษฐกิจจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	พนักงานบริษัทเอกชน	พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	เกษตรกร
			2.65	2.79	2.87	2.81	3.22
พนักงานบริษัทเอกชน	22	2.65	-	0.14	0.22	0.16	0.57*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	106	2.79		-	0.08	0.02	0.43*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	120	2.87			-	-0.06	0.35*
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	2.81				-	0.41*
เกษตรกร	46	3.22					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจจำแนกตามรายอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.57) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.43) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.35) และกลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.41)

ตารางที่ 4.18 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสังคมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	พนักงานบริษัทเอกชน	พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	เกษตรกร
			2.87	2.93	3.02	2.90	3.24
พนักงานบริษัทเอกชน	22	2.87	-	0.06	0.15	0.03	0.37*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	106	2.93		-	0.09	-0.03	0.31*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	120	3.02			-	-0.12	0.22
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	2.90				-	0.34*
เกษตรกร	46	3.24					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคมจำแนกตามรายอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.37) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า

กลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.31) และกลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.34)

ตารางที่ 4.19 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านครอบครัวจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	พนักงาน	พ่อบ้าน/ แม่บ้าน/ เกษียณ/ ว่างงาน	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	รับจ้าง ทั่วไป/ผู้ใช้ แรงงาน	เกษตรกร
			บริษัท เอกชน				
			2.84	2.95	3.05	3.00	3.34
พนักงานบริษัทเอกชน	22	2.84	-	0.11	0.21	0.16	0.50*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ ว่างงาน	106	2.95		-	0.10	0.05	0.39*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพ อิสระ	120	3.05			-	-0.05	0.29*
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	3.00				-	0.34*
เกษตรกร	46	3.34					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านครอบครัวจำแนกตามรายอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.50) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.39) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.29) และกลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.34)

ตารางที่ 4.20 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวมของการใช้บัตรจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	พนักงานบริษัทเอกชน	พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	เกษตรกร
			2.78	2.88	2.98	2.90	3.26
พนักงานบริษัทเอกชน	22	2.78	-	0.10	0.20	0.12	0.48*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	106	2.88		-	0.10	0.02	0.38*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	120	2.98			-	-0.08	0.28*
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	2.90				-	0.36*
เกษตรกร	46	3.26					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในภาพรวมจำแนกตามรายอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.48) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.38) กลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.28) และกลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.36)

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามศาสนา

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านเศรษฐกิจ				
พุทธ	2.85	0.466	2.682	0.070
คริสต์	2.86	0.369		
อิสลาม	3.23	0.285		
ด้านสังคม				
พุทธ	2.97	0.445	1.252	0.287
คริสต์	3.04	0.317		
อิสลาม	3.21	0.265		
ด้านครอบครัว				
พุทธ	3.03	0.477	0.253	0.777
คริสต์	3.00	0.333		
อิสลาม	3.15	0.431		
ภาพรวม				
พุทธ	2.94	0.414	1.517	0.220
คริสต์	2.96	0.250		
อิสลาม	3.20	0.301		

จากตารางที่ 4.21 พบว่าภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามศาสนา ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.220$) สรุปได้ว่า ศาสนาแตกต่างกัน นั้นส่งผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามที่อยู่อาศัย

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ด้านเศรษฐกิจ					
อำเภอเมืองตรัง	2.91	0.513	438	3.342	0.001*
อำเภอห้วยยอด	2.77	0.367			
ด้านสังคม					
อำเภอเมืองตรัง	3.05	0.507	438	4.775	0.000*
อำเภอห้วยยอด	2.86	0.291			
ด้านครอบครัว					
อำเภอเมืองตรัง	3.04	0.528	438	0.414	0.679
อำเภอห้วยยอด	3.02	0.384			
ภาพรวม					
อำเภอเมืองตรัง	3.00	0.470	438	0.099	0.001*
อำเภอห้วยยอด	2.88	0.291			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามที่อยู่อาศัย อำเภอเมืองตรัง มากกว่าอำเภอห้วยยอด (ค่าเฉลี่ยของอำเภอเมืองตรัง 3.00 ค่าเฉลี่ยของอำเภอห้วยยอด 2.88) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) ส่วนด้านที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านครอบครัว ($p = 0.679$) สรุปได้ว่า ที่อยู่อาศัยแตกต่างกันส่งผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านเศรษฐกิจ				
1 คน	3.12	0.676	4.657	0.010*
2-4 คน	2.83	0.445		
มากกว่า 4 คน	2.85	0.443		
ด้านสังคม				
1 คน	3.22	0.638	4.501	0.012*
2-4 คน	2.95	0.424		
มากกว่า 4 คน	2.97	0.424		
ด้านครอบครัว				
1 คน	3.22	0.579	2.224	0.109
2-4 คน	3.01	0.461		
มากกว่า 4 คน	3.02	0.476		
ภาพรวม				
1 คน	3.18	0.597	4.697	0.010*
2-4 คน	2.93	0.396		
มากกว่า 4 คน	2.95	0.390		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.010$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ ($p = 0.010$) และด้านสังคม ($p = 0.012$) ส่วนด้านครอบครัวไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ตารางที่ 4.24 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านเศรษฐกิจจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิก ในครอบครัว	n	$\bar{X}$	1 คน	2-4 คน	มากกว่า 4 คน
			3.12	2.83	2.86
1 คน	26	3.12	-	-0.29*	-0.26*
2-4 คน	260	2.83		-	0.03
มากกว่า 4 คน	154	2.86			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจจำแนกตามจำนวนสมาชิก เป็นรายคู่ พบว่า จำนวนสมาชิกที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ จำนวนสมาชิก 1 คน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าจำนวนสมาชิก 2-4 คน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.29) และจำนวนสมาชิก 1 คน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.26)

ตารางที่ 4.25 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสังคมจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว	n	$\bar{X}$	1 คน	2-4 คน	มากกว่า 4 คน
			3.22	2.95	2.97
1 คน	26	3.22	-	-0.27*	-0.25*
2-4 คน	260	2.95		-	0.02
มากกว่า 4 คน	154	2.97			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคมจำแนกตามจำนวนสมาชิก เป็นรายคู่ พบว่า จำนวนสมาชิกที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ จำนวนสมาชิก 1 คน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าจำนวนสมาชิก 2-4 คน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.27) และจำนวนสมาชิก 1 คน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.25)

ตารางที่ 4.26 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ภาพรวมของการใช้บัตรจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	n	$\bar{X}$	1 คน	2-4 คน	มากกว่า 4 คน
			3.18	2.93	2.95
1 คน	26	3.18	-	-0.25*	-0.23*
2-4 คน	260	2.93		-	0.02
มากกว่า 4 คน	154	2.95			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.26 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในภาพรวมจำแนกตามจำนวนสมาชิก เป็นรายคู่ พบว่า จำนวนสมาชิกที่แตกต่างกันส่งผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่ จำนวนสมาชิก 1 คน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าจำนวนสมาชิก 2-4 คน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.25) และ จำนวนสมาชิก 1 คน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.23)

การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ด้านร่างกาย					
ชาย	3.44	0.396	438	2.005	0.046*
หญิง	3.37	0.375			
ด้านจิตใจ					
ชาย	3.53	0.439	438	1.729	0.084
หญิง	3.46	0.440			
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม					
ชาย	3.55	0.491	438	-0.352	0.725
หญิง	3.57	0.464			
ด้านสิ่งแวดล้อม					
ชาย	3.24	0.364	438	0.102	0.919
หญิง	3.24	0.384			
ภาพรวม					
ชาย	3.41	0.296	438	1.150	0.251
หญิง	3.37	0.294			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามเพศดูเหมือนว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ค่าเฉลี่ยของเพศชาย 3.41 ค่าเฉลี่ยของเพศหญิง 3.37) แต่แท้จริงแล้วไม่แตกต่างกัน เพราะว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.251$) ส่วนในรายด้าน พบว่า ด้านร่างกาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.046$) สรุปได้ว่า เพศแตกต่างกัน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านร่างกาย				
18-30 ปี	3.65	0.521	19.060	0.000*
31-40 ปี	3.47	0.348		
41-50 ปี	3.47	0.272		
มากกว่า 50 ปี	3.22	0.431		
ด้านจิตใจ				
18-30 ปี	3.62	0.531	4.606	0.003*
31-40 ปี	3.54	0.426		
41-50 ปี	3.54	0.362		
มากกว่า 50 ปี	3.39	0.499		
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม				
18-30 ปี	3.61	0.645	1.204	0.308
31-40 ปี	3.53	0.479		
41-50 ปี	3.60	0.452		
มากกว่า 50 ปี	3.51	0.464		
สิ่งแวดล้อม				
18-30 ปี	3.19	0.591	0.991	0.397
31-40 ปี	3.28	0.396		
41-50 ปี	3.26	0.327		
มากกว่า 50 ปี	3.21	0.353		
ภาพรวม				
18-30 ปี	3.48	0.449	5.526	0.001*
31-40 ปี	3.42	0.306		
41-50 ปี	3.42	0.239		
มากกว่า 50 ปี	3.31	0.296		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอายุ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย ($p = 0.000$) และด้านจิตใจ ($p = 0.003$) ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ตารางที่ 4.29 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านร่างกายจำแนกตามจำนวนอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	18-30	31-40	41-50	มากกว่า
			ปี	ปี	ปี	50 ปี
			3.65	3.47	3.47	3.22
18-30 ปี	31	3.65	-	-0.18	-0.18	-0.43*
31-40 ปี	90	3.47		-	0.00	-0.25*
41-50 ปี	177	3.47			-	-0.25*
มากกว่า 50 ปี	142	3.22				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายจำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ 18-30 ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่า กลุ่มอายุเกิน 50 ปี (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.43) กลุ่มอายุ 31-40ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 50ปี (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.25) และกลุ่มอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 50 ปี (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.25)

ตารางที่ 4.30 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านจิตใจจำแนกตามจำนวนอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	18-30	31-40	41-50	มากกว่า
			ปี	ปี	ปี	50 ปี
			3.62	3.54	3.54	3.39
18-30ปี	31	3.62	-	-0.08	-0.08	-0.23
31-40ปี	90	3.54		-	0.00	-0.15
41-50ปี	177	3.54			-	-0.15*
มากกว่า 50 ปี	142	3.39				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจจำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 50 ปี (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.15)

ตารางที่ 4.31 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวมจำแนกตามจำนวนอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	18-30	31-40	41-50	มากกว่า
			ปี	ปี	ปี	50 ปี
			3.48	3.42	3.42	3.31
18-30 ปี	31	3.48	-	-0.06	-0.06	-0.17*
31-40 ปี	90	3.42		-	0.00	-0.11
41-50 ปี	177	3.42			-	-0.11*
มากกว่า 50 ปี	142	3.31				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ในภาพรวมจำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ 18-30ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 50 ปี (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.17) และกลุ่มอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 50ปี (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.11)

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านร่างกาย				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.16	0.444	31.912	0.000*
5,001-10,000 บาท	3.48	0.315		
10,001-15,000 บาท	3.47	0.534		
ด้านจิตใจ				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.28	0.542	21.210	0.000*
5,001-10,000 บาท	3.56	0.355		
10,001-15,000 บาท	3.76	0.619		
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.51	0.456	0.867	0.421
5,001-10,000 บาท	3.58	0.480		
10,001-15,000 บาท	3.57	0.558		
ด้านสิ่งแวดล้อม				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.12	0.466	12.144	0.000*
5,001-10,000 บาท	3.27	0.323		
10,001-15,000 บาท	3.51	0.328		

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ต่อ)

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ภาพรวม				
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.24	0.352	23.138	0.000*
5,001-10,000 บาท	3.43	0.245		
10,001-15,000 บาท	3.58	0.366		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย ($p = 0.000$) ด้านจิตใจ ($p = 0.000$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($p = 0.000$) ส่วนด้านความสัมพันธ์ทางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ตารางที่ 4.33 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านร่างกายจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,001-10,000	10,001-15,000
			บาท	บาท	บาท
			3.16	3.48	3.47
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	3.16	-	0.32*	0.31*
5,001-10,000 บาท	311	3.48		-	-0.01
10,001-15,000 บาท	18	3.47			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.33 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.31) และกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.32)

ตารางที่ 4.34 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านจิตใจจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,001-10,000	10,001-15,000
			บาท	บาท	บาท
			3.28	3.56	3.76
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	3.28	-	0.28*	0.48*
5,001-10,000 บาท	311	3.56		-	0.20
10,001-15,000 บาท	18	3.76			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.34 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.48) และกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.28)

ตารางที่ 4.35 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อมจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	N	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,001-10,000	10,001-15,000
			บาท	บาท	บาท
			3.12	3.27	3.51
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	3.12	-	0.15*	0.39*
5,001-10,000 บาท	311	3.27		-	0.24*
10,001-15,000 บาท	18	3.51			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.35 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.39) กลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.15) และกลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.24)

ตารางที่ 4.36 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	N	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,001-10,000	10,001-15,000
			บาท	บาท	บาท
			3.24	3.43	3.58
ต่ำกว่า 5,000 บาท	111	3.24	-	0.19*	0.34*
5,001-10,000 บาท	311	3.43		-	0.15
10,001-15,000 บาท	18	3.58			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.36 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ในภาพรวมจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.34) และกลุ่มรายได้ 5,001-10,000 บาท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.19)

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านร่างกาย				
พนักงานบริษัทเอกชน	3.38	0.444	11.305	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	3.20	0.442		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.47	0.298		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	3.47	0.338		
เกษตรกรกรรม	3.49	0.415		
ด้านจิตใจ				
พนักงานบริษัทเอกชน	3.70	0.496	5.466	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	3.34	0.547		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.53	0.325		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	3.52	0.393		
เกษตรกรกรรม	3.57	0.464		
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม				
พนักงานบริษัทเอกชน	3.32	0.378	2.282	0.060
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	3.53	0.512		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.58	0.436		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	3.57	0.501		
เกษตรกรกรรม	3.67	0.430		

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอาชีพ (ต่อ)

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านสิ่งแวดล้อม				
พนักงานบริษัทเอกชน	3.30	0.305	2.725	0.029*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	3.15	0.389		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.28	0.306		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	3.23	0.353		
เกษตรกรรวม	3.34	0.532		
ภาพรวม				
พนักงานบริษัทเอกชน	3.45	0.293	5.839	0.000*
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน	3.27	0.312		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	3.42	0.223		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	3.41	0.287		
เกษตรกรรวม	3.47	0.379		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) และเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย ($p = 0.000$) ด้านจิตใจ ($p = 0.000$) และด้าน สิ่งแวดล้อม ($p = 0.029$) ส่วนด้านด้านความสัมพันธ์ทางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องทดสอบ ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe

ตารางที่ 4.38 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านร่างกายจำแนกตาม อาชีพ

อาชีพ	N	$\bar{X}$	พนักงาน บริษัท เอกชน	พ่อบ้าน/ แม่บ้าน/ เกษียณ/ ว่างงาน	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	รับจ้างทั่วไป/ ผู้ใช้แรงงาน	เกษตรกรรวม
			3.38	3.20	3.47	3.47	3.49
พนักงานบริษัทเอกชน	22	3.38	-	-0.18	0.09	0.09	0.11
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ ว่างงาน	106	3.20		-	0.27*	0.27	0.29*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพ อิสระ	120	3.47			-	0.00	0.02
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	3.47				-	0.02
เกษตรกรรวม	46	3.49					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.38 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายจำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.27) และกลุ่มเกษตรกรมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.29)

ตารางที่ 4.39 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านจิตใจจำแนกตาม อาชีพ

อาชีพ	n	- X	พนักงาน	พ่อบ้าน/ แม่บ้าน/ เกษียณ/ ว่างงาน	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	รับจ้าง ทั่วไป/ ผู้ใช้ แรงงาน	เกษตรกร
			บริษัท เอกชน				
			3.70	3.34	3.53	3.52	3.57
พนักงานบริษัทเอกชน	22	3.70	-	-0.36*	-0.17	-0.18	-0.13
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ ว่างงาน	106	3.34		-	0.19*	0.18*	0.23
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพ อิสระ	120	3.53			-	-0.01	0.04
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	3.52				-	0.05
เกษตรกร	46	3.57					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.39 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจ จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.36) กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.19) และกลุ่มรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.18)

ตารางที่ 4.40 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้านสิ่งแวดล้อมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	— X	พนักงาน	พ่อบ้าน/ บริษัท	ค้าขาย/ ธุรกิจ	รับจ้าง ทั่วไป/ ผู้ใช้	เกษตรกรรม
			เอกชน	แม่บ้าน/ เกษียณ/ ว่างงาน	ส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	แรงงาน	
			3.30	3.15	3.28	3.23	3.34
พนักงานบริษัทเอกชน	22	3.30	-	-0.15	-0.02	-0.07	0.04
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ ว่างงาน	106	3.15		-	0.13	0.08	0.19
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพ อิสระ	120	3.28			-	-0.05	0.06
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	3.23				-	0.11
เกษตรกรรม	46	3.34					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.40 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.41 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในภาพรวมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	— X	พนักงาน	พ่อบ้าน/ บริษัท	ค้าขาย/ ธุรกิจ	รับจ้าง ทั่วไป/ผู้ใช้	เกษตรกรรม
			เอกชน	แม่บ้าน/ เกษียณ/ ว่างงาน	ส่วนตัว/ อาชีพอิสระ	แรงงาน	
			3.45	3.27	3.42	3.41	3.47
พนักงานบริษัทเอกชน	22	3.45	-	-0.18	-0.03	-0.04	0.02
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ ว่างงาน	106	3.27		-	0.15*	0.14*	0.20*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพ อิสระ	120	3.42			-	-0.01	0.05
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	146	3.41				-	0.06
เกษตรกรรม	46	3.47					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.41 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิต ในภาพรวม จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.15) กลุ่มรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.14) และกลุ่มเกษตรกรรมมีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน (ความต่างของค่าเฉลี่ย 0.20)

ตารางที่ 4.42 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามศาสนา

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านร่างกาย				
พุทธ	3.40	0.389	1.352	0.260
คริสต์	3.39	0.295		
อิสลาม	3.63	0.295		
ด้านจิตใจ				
พุทธ	3.49	0.443	2.993	0.051
คริสต์	3.33	0.272		
อิสลาม	3.85	0.107		
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม				
พุทธ	3.56	0.477	1.437	0.239
คริสต์	3.17	0.638		
อิสลาม	3.63	0.375		
สิ่งแวดล้อม				
พุทธ	3.24	0.376	0.043	0.958
คริสต์	3.19	0.375		
อิสลาม	3.25	0.267		
ภาพรวม				
พุทธ	3.39	0.298	1.539	0.218
คริสต์	3.28	0.110		
อิสลาม	3.55	0.101		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.42 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามศาสนา ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.218$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามที่อยู่อาศัย

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ด้านร่างกาย					
อำเภอเมืองตรัง	3.38	0.407	409.29	-1.607	0.109
อำเภอห้วยยอด	3.44	0.353			
ด้านจิตใจ					
อำเภอเมืองตรัง	3.53	0.439	437.22	2.202	0.028*
อำเภอห้วยยอด	3.70	0.445			
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม					
อำเภอเมืองตรัง	3.47	0.477	438	-5.012	0.000*
อำเภอห้วยยอด	3.70	0.445			
ด้านสิ่งแวดล้อม					
อำเภอเมืองตรัง	3.27	0.411	438	1.822	0.069
อำเภอห้วยยอด	3.38	0.238			
ภาพรวม					
อำเภอเมืองตรัง	3.40	0.328	434.98	0.853	0.394
อำเภอห้วยยอด	3.38	0.238			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามที่อยู่อาศัย ดูเหมือนว่าอำเภอเมืองตรังมากกว่าอำเภอห้วยยอด (ค่าเฉลี่ยของอำเภอเมืองตรัง 3.40 ค่าเฉลี่ยของอำเภอห้วยยอด 3.38) แต่แท้จริงแล้วไม่แตกต่างกัน เพราะว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.394$) ส่วนในรายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.028$) รวมไปถึงด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($p = 0.000$) สรุปภาพรวมได้ว่า ที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.44 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ด้านร่างกาย				
1 คน	3.32	0.461	1.061	0.347
2-4 คน	3.42	0.377		
มากกว่า 4 คน	3.38	0.391		
ด้านจิตใจ				
1 คน	3.38	0.461	0.953	0.387
2-4 คน	3.50	0.413		
มากกว่า 4 คน	3.50	0.481		
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม				
1 คน	3.44	0.488	1.357	0.387
2-4 คน	3.55	0.476		
มากกว่า 4 คน	3.60	0.477		
ด้านสิ่งแวดล้อม				
1 คน	3.22	0.485	0.065	0.938
2-4 คน	3.24	0.372		
มากกว่า 4 คน	3.24	0.358		
ภาพรวม				
1 คน	3.32	0.374	0.763	0.467
2-4 คน	3.39	0.287		
มากกว่า 4 คน	3.39	0.294		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.467$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิต
ของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

ตารางที่ 4.45 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของ
ประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ-แยกรายด้าน	คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในภาพรวม		
	Pearson Correlation(r)	Sig. (2-tailed)	ระดับ ความสัมพันธ์
ด้านเศรษฐกิจ	0.343	0.000**	ต่ำ
ด้านสังคม	0.407	0.000**	ปานกลาง
ด้านครอบครัว	0.452	0.000**	ปานกลาง
ภาพรวม	0.445	0.000**	ปานกลาง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.445$) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตมากที่สุด ก็คือ ด้านครอบครัว (ระดับปานกลาง $r = 0.452$) รองลงมา คือ ด้านสังคม (ระดับปานกลาง $r = 0.407$) และด้านที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด ก็คือ ด้านเศรษฐกิจ (ระดับต่ำ $r = 0.343$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในจังหวัดตรัง 3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชน จังหวัดตรัง โดยขอบเขตของการวิจัยในด้านพื้นที่และประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดตรัง สุ่มออกมา 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตรังและอำเภอห้วยยอด จำนวน 398 คน เก็บข้อมูลเพิ่มเติมอย่างน้อย ร้อยละ 10.0 จำนวน 42 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 440 คน ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยตัวแปรที่เป็น ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนตัวแปรตาม คือ การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านครอบครัว และคุณภาพชีวิตของประชาชนมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม และขอบเขตด้านเวลา คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประมาณ 2 เดือน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 โดยคำถามการวิจัยมี ดังนี้ 1) ระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับใด 2) ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ศาสนา ที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนแตกต่างกันหรือไม่ 3) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ศาสนา ที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนของประชาชนผู้ถือบัตรแตกต่างกันหรือไม่ 4) การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

การวิจัยนี้ ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional Descriptive Study) โดยประชากรที่ใช้ คือ ประชาชนผู้ลงทะเบียนรับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 139,440 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 440 คน

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสามารถสรุปผลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนผู้ถือบัตรสวัสดิการ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนมากมีอายุ 41 – 50 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน นับถือศาสนาพุทธ ส่วนมากอาศัยอยู่ที่ อำเภอเมืองตรัง และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-4 คน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนผู้ถือบัตร มีภาพรวมการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีระดับการใช้บัตรเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านครอบครัว และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีระดับการใช้บัตรเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้านธงฟ้าประชารัฐมีสินค้าอุปโภคบริโภคและวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการ

2. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีระดับการใช้บัตรเฉลี่ยมากที่สุด คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐบาลมอบให้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

3. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านครอบครัว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีระดับการใช้บัตรเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครอบครัวมีความพึงพอใจกับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านร่างกาย ในภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมาน้อยเพียงใด

2. คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจ ในภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คือ ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน (คุณภาพชีวิตดี)

3. คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ในภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คือ ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมา แค่ไหน

4. คุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด

ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
ของประชาชนผู้ถือบัตรใน จังหวัดตรัง

1. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน
2. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน
3. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกัน ในด้านครอบครัว
4. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุก
ด้านมีความแตกต่างกัน
5. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกตามศาสนา ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกตามที่อยู่อาศัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (อำเภอเมืองตรังมากกว่าอำเภอห้วยยอด)
7. ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง
เมื่อจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม

ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้
ถือบัตรใน จังหวัดตรัง

1. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามเพศ
พบว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอายุ
มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในบางช่วงอายุในด้านร่างกายและ
ด้านจิตใจ
3. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามรายได้
เฉลี่ยต่อเดือน มีความแตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย
ด้านจิตใจและด้านสิ่งแวดล้อม
4. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอาชีพ
มีความแตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย ด้านจิตใจและ
ด้านสิ่งแวดล้อม
5. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามศาสนา
ไม่แตกต่างกัน

6. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามที่อยู่อาศัย ไม่แตกต่างกัน (อำเภอเมืองตรังมากกว่าอำเภอห้วยยอด)

7. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

1. ภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านครอบครัว มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ตามวัตถุประสงค์ประสงคมีประเด็นน่าสนใจ ดังนี้

1. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง ภาพรวมการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยคิดว่าเนื่องจากวงเงินที่รัฐมอบให้ไม่เพียงพอต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ก็สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายได้ระดับหนึ่ง ประชาชนมองว่าตัวโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเป็นสวัสดิการทางสังคมที่เข้ามาแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและสามารถช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้เข้าถึงแหล่งงาน แหล่งเงินทุน เป็นการสะสมทุนให้เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดด้านสวัสดิการสังคมของปวย อึ้งภากรณ์ (2561) ที่กล่าวถึง รัฐดูแลผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ ภาครัฐเป็นผู้มอบสวัสดิการบางประเภทใช้เฉพาะคนจนและผู้ด้อยโอกาส ทำให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งงาน มีเงินทุนมากยิ่งขึ้นยกระดับตนเองขึ้น และหลุดจากความยากจนได้ในที่สุด แต่ตัวโครงการสวัสดิการแห่งรัฐยังมีปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียมในการรับสิทธิโครงการที่ไม่ได้มาช่วยผู้มีรายได้น้อยจริงๆ เพราะคนที่รายได้ปานกลาง หรือรายได้สูงก็ยังได้รับสิทธิและเป็นการตัดสิทธิผู้มีรายได้น้อยไป สอดคล้องกับวิจัยของเสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร พบว่าระดับที่มีผลต่อความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ อันดับที่ 1 ได้แก่ การสวมสิทธิลงทะเบียนในชื่อผู้อื่นและได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาใช้อยู่ที่ระดับมากที่สุด รวมไปถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมในการได้รับสิทธิ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมองว่าวงเงินที่รัฐมอบให้ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตแต่ก็ช่วยทำให้รายจ่ายลดลงระดับหนึ่งอีกทั้งร้านธงฟ้าประชารัฐมีสินค้าให้เลือกหลากหลายตรงต่อความต้องการของประชาชน และมีราคาที่น่าพึงพอใจเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของนิยพรณ วรณศิริ (2550) ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการบริโภค หากมีสินค้าหลากหลายขึ้น ทำให้ประชาชนมีโอกาสเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้มากขึ้นแต่ในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเดินทางประชาชนมองว่าไม่ค่อยได้ใช้เนื่องจากไม่มีบริการรถโดยสารสาธารณะในชุมชนทำให้เงิน

ส่วนนี้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนารี งามทรัพย์ (2562) ที่ศึกษาผลของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเศรษฐกิจ ทำให้ รายจ่ายของประชาชนส่วนใหญ่ลดลง ร้านธงฟ้าประชารัฐมีสินค้าอุปโภคบริโภคและวัสดุเพื่อเกษตรกรรมมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของประชาชน และร้านธงฟ้าที่เข้าร่วมนั้นมีราคาสินค้าถูกกว่าร้านที่ไม่ได้เข้าร่วม

1.2 ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่า ผู้ใช้บัตรมองว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐบาลมอบให้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และช่วยให้มีหลักประกันทางด้านรายจ่ายที่ดีขึ้นตัวบัตรสวัสดิการเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ประชาชนสามารถใช้ในเรื่องการอุปโภคบริโภคและยังมองว่าผู้ประกอบการร้านธงฟ้าให้บริการกับประชาชนที่มาใช้บริการค่อนข้างดี มีการแนะนำการใช้บัตรและแนะนำสินค้าว่าประเภทไหนเข้าร่วมโครงการ ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจต่อการเลือกสินค้า สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของ Smelser (1988) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับจำนวนประชากร พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โครงสร้างสังคม และแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผน ทางวัฒนธรรม และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ของ สมคักดิ์ ศรีสันติสุข (2540) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลหรือกลุ่มยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านวัตถุที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี และไม่ใช่วัตถุ อันได้แก่ ความรู้สึนึกคิด ทศนคติ ก็เป็นไปได้ แต่ในทางกลับกันผู้ใช้บัตรก็มองว่าวงเงินที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการซื้อของใช้ในครัวเรือนและยังต้องนำเงินเก็บส่วนตัวออกมาใช้ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนารี งามทรัพย์ (2562) ที่ศึกษาผลของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า พบว่า การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในด้านสังคม ทำให้ ประชาชนมีหลักประกันรายจ่ายที่ดีขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม ก็ตัวบัตรช่วยให้รายจ่ายลดลงและมองว่าเงินที่รัฐมอบให้สามารถซื้อของใช้ได้ครบถ้วน อีกทั้งผู้ประกอบการร้านธงฟ้ายังมีการให้คำแนะนำในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐแก่ผู้มาใช้บริการเป็นอย่างดี

1.3 ภาพรวมของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตร ในด้านครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง อันเนื่องมาจากประชาชนที่ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อของกินของใช้ในครัวเรือนและยังช่วยให้รายจ่ายลดลงไป ในส่วนของเครื่องอุปโภค บริโภค ประเภทเครื่องครัว ต่างๆ ได้อีกด้วยอีกทั้งยังมองว่า ครอบครัวของพวกเขามีความพึงพอใจกับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ถึงจะไม่สามารถช่วยให้ทางครอบครัวมีเงินเก็บมากขึ้นเนื่องจากวงเงินค่อนข้างน้อย และมีความยุ่งยากในการไปใช้สิทธิ การที่ร้านธงฟ้ามีย่านน้อย แต่ก็สามารถช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือนได้อยู่ในระดับหนึ่ง ทำให้มีของกินของใช้ในครัวเรือนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนารี งามทรัพย์ (2562) ที่ศึกษาผลของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า จากการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ มีรายจ่ายลดลงในระดับหนึ่ง และสามารถนำไปช่วยแบ่งเบาค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ในระดับปานกลางและยังลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัวในด้านรายจ่ายและประชาชนไม่ยากให้ยกเลิกโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและอยากให้มีอยู่ต่อไป โดยการใช้บัตรของประชาชนส่วนใหญ่จะนำไปใช้ซื้อสินค้าเพื่อการบริโภค เท่านั้น และไม่ค่อยมีประชาชนขนบัตรไปแลกเป็นเงินสด เพื่อซื้อสินค้าและบริการอื่นอีกทั้งยังมองว่า ร้านธงฟ้าประชารัฐมีสินค้าอุปโภคบริโภคและวัสดุเพื่อเกษตรกรรมมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการ

และมีคุณภาพที่น่าพอใจ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเรื่องสวัสดิการสังคมของ Goode (2003) ที่กล่าวว่า สวัสดิการสังคม เป็นระบบการให้ความช่วยเหลือโดยจัดสรรให้อยู่ในรูปแบบสิ่งของและบริการไปสู่บุคคลกลุ่มคนต่างๆ ผ่านทางสถาบันสังคม และยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ของนิยพรณ วรณศิริ (2550) ที่กล่าวไว้ว่า ประชาชน มีการบริโภคสินค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้นก็จะมีโอกาสเลือกสิ่งอำนวยความสะดวกบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้นไปด้วย

2. ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมองว่าเนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยและมีอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงานทำให้คุณภาพชีวิตไม่ได้ถึงขั้นดีไม่ค่อยพอใจกับการนอนหลับและสุขภาพของตนเอง ยังมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านอีกทั้งเนื่องมาจากสถานที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือนต่างๆที่ยังไม่ค่อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่ควร สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ มาสโลว์ ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ที่ต้องการชีวิตที่ดี พอใจในสุขภาพ ต้องการปัจจัยที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย อำดวง (2553) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนสะพานสามตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนสามตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ที่ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา อยู่ในระดับดี เนื่องจากประชาชนมีความพอใจกับการนอนหลับ มีความพอใจกับสุขภาพในปัจจุบัน และมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันสามารถมีการแก้ไขปัญหาชีวิตได้ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านร่างกาย ภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมองว่าประชาชนมีสุขภาพที่พอจะสามารถทำกิจกรรมในแต่ละวันได้รวมถึงพอใจกับการนอนหลับอยู่ในระดับหนึ่ง และมีอาการเจ็บปวดต้องไปรับการรักษาพยาบาลเล็กน้อย อีกทั้งยังไม่พอใจสุขภาพของตนเอง เพราะต้องการมีสุขภาพที่ดีกว่าที่เป็นอยู่เพื่อที่จะไม่ต้องเข้าโรงพยาบาล สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Murray (1938) ที่กล่าวถึงความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของของ ปราณีทิพย์ ภักดีศิริไพวัลย์ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ที่พบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี เนื่องมาจากประชาชนมีความพอใจกับการนอนหลับ สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ก็สามารถหายจากอาการดังกล่าวได้ง่าย หรือเมื่อเจ็บป่วยก็สามารถฟื้นจากอาการเหล่านั้น ได้ จึงไม่มีความจำเป็นหรือมีความจำเป็นน้อยในการรับการรักษาพยาบาล

2.2 ด้านจิตใจ ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตร ด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้สึกเหงาน เศร้า วิตกกังวล ในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังมีสมาธิในการทำงาน ยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองได้ และรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตมีความหมายสอดคล้องกับงานของ วิจัย อำดวง (2553) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนสะพานสามตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งพบว่า ด้านจิตใจภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตค่อนข้างดี เนื่องจากว่า ประชาชนมีความรู้สึกพอใจในชีวิต เช่นมีความสุข ความสงบ มีความหวังพอใจ

กับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำและรู้สึกว่าคุณค่าชีวิตมีความหมาย มีเหตุมีผลและการยอมรับตามสภาพความเป็นจริง

2.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าประชาชนพอใจกับการผูกมิตรกับเพื่อนบ้าน ในชุมชนและเพื่อนบ้านภายในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไม่ค่อยจะมีเรื่องบาดหมางใจกัน สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Murray (1938) ที่กล่าวถึงความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพรวลัย (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง ที่พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน รู้สึกปลอดภัยในการใช้ชีวิตและได้รับการช่วยเหลืออย่างดี

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมของคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่า ประชาชนค่อยข้างพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ในปัจจุบันรวมถึงรู้สึกว่าคุณภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ค่อยข้างดีต่อสุขภาพและรู้สึกว่าคุณภาพปลอดภัยในชีวิต รวมถึงค่อยข้างพอใจกับการใช้บริการสาธารณะและได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้านอยู่บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ วินัย อ่ำดวง (2553) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนสะพานสามตำบลท้ายบ้าน อำเภอมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางเนื่องมาจากประชาชนพอใจสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ พอใจกับการเดินทางความสะดวกสบายของการคมนาคมและพอใจกับการใช้บริการสาธารณะ

3. การเปรียบเทียบภาพรวมการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านเพศ อายุและศาสนา ไม่มีความแตกต่างกัน

3.1 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามเพศ ไม่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยมองว่า ประชาชนที่ลงทะเบียนขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีทั้งเพศชายและหญิงซึ่งไม่ว่าจะเป็นเพศก็ยอมเป็นคนที่มีรายได้น้อยและต้องการเงินจากโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อนำไปใช้ซื้อปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ มาสโลว์ ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ไม่ว่าจะเป็นใคร เพศใดหรือว่าช่วงอายุไหน มีความต้องการปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตัวอย่าง เช่น อาหาร ยารักษาโรค เครื่องใช้ต่างๆ หากความต้องการขั้นพื้นฐานยังไม่ได้รับการตอบสนอง ก็ยากที่จะพัฒนาสู่ขั้นอื่นๆ ได้

3.2 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอายุ ไม่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยมองว่า ผู้ที่ลงทะเบียนโครงการสวัสดิการแห่งรัฐมีตั้งแต่วัย 18 ปี จนถึงมากกว่า 60 ปี ก็ยังสามารถลงได้ เพียงแค่เป็นผู้มีรายได้น้อยกว่าเกณฑ์ที่โครงการกำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุไหนๆก็ต้องการใช้บัตรเพื่อให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตประจำวันเหมือนกัน และต่อให้ผู้ถือบัตรจะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางไปใช้บัตรได้ด้วยตนเอง

ก็สามารถฝากให้คนในครอบครัวนำออกไปใช้แทนได้ ทำให้ไม่ว่าช่วงอายุไหนก็มีความต้องการใช้สวัสดิการที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย ชูประดิษฐ์ (2554) ได้ศึกษาความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ จังหวัดกระบี่ ที่พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยจนไปถึงอายุมากก็มีความมีความต้องการที่จะได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและหากรายได้ของผู้สูงอายุน้อยจะทำให้ความต้องการได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้นเช่นกัน

3.3 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน เนื่องจากว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยพอให้การใช้จ่าย ในช่วงประมาณ 10,000-15,000 บาท ก็ไม่ค่อยที่จะคาดหวังกับเงินจากตัวบัตรมากนัก เพราะตนเองก็มีเงินพอที่จะใช้ไม่ได้ลำบากอะไรมาก ต่างจากผู้ที่มีรายได้น้อยในช่วงต่ำกว่า 5,000 และ 5,000-10,000 บาท จะมีมองว่าบัตรมีความสำคัญต่อตนเองมากเนื่องจากว่าสามารถนำเงินที่ได้จากตัวบัตรมาช่วยจุดเดือดครอบครัว ลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้คนกลุ่มนี้มีความสำคัญกับโครงการนี้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ สิงห์บุญมี (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกออาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่พบว่า รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้ที่มีรายได้น้อยปานกลางยังต้องการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเพิ่มเติม จึงเข้าร่วมโครงการ ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงคือผู้ที่มีงาน มีรายได้เพียงพออยู่แล้วจึงไม่เข้าร่วมโครงการ

3.4 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอาชีพ แตกต่างกัน เนื่องจากว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีการใช้บัตรแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ อาจเนื่องมาจากว่า อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพที่ต้องอยู่กับการปลูกพืช ทำสวนผลไม้ ทำไร่ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่มีความต้องการเงินช่วยเหลือจากโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ โดยพวกเขาจะมองว่าจะได้นำเงินที่รัฐมอบให้ไปซื้อวัตถุดิบเพื่อการเกษตรที่ร้านธงฟ้าประชารัฐมากกว่าที่จะซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคเนื่องจากสินค้าบางอย่างสามารถหาได้จากสวนของเขา ทำให้ไม่จำเป็นต้องซื้อ และเกษตรกรรมยังมองว่าเงินที่รัฐมอบให้ เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในระดับหนึ่ง ซึ่งจะแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น พนักงานเอกชน/ พ่อบ้าน-แม่บ้าน/ค้าขาย/ผู้ใช้แรงงาน ที่จะนำเงินที่รัฐมอบให้ในการไปใช้ซื้อสินค้า อุปโภค บริโภค สินค้าครัวเรือน ที่จำเป็นต้องใช้ โดยไม่ได้ซื้อวัตถุดิบเพื่อการเกษตร และจากที่ต้องซื้อสินค้าทุกอย่างที่จำเป็น ทำให้กลุ่มอาชีพเหล่านี้มองว่าเงินที่รัฐมอบให้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายใช้สอยแค่มาช่วยลดค่าใช้จ่ายเล็กน้อยเท่านั้นและสินค้าในร้านธงฟ้าประชารัฐมีให้เลือกค่อนข้างน้อยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561) ได้ศึกษาการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ประชาชนชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อการใช้บริการนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่ในระดับมาก ด้านการลดภาระค่าครองชีพของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน วงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค คนละ 200-300 บาทต่อเดือน ผู้มีรายได้น้อย ได้รับเงินซื้อสินค้า เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษาและวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐได้อย่างเพียงพอ

3.5 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกศาสนา ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่า ศาสนาเป็นหลักธรรมคำสอนที่ประชาชนมีไว้เพื่อยึดเหนี่ยว

จิตใจ เพื่อให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี ทุกๆศาสนาจะมีคำสอนของตนเอง ซึ่งคำสอนเหล่านั้นไม่ได้ส่งผลอะไรกับการใช้บัตรสวัสดิการของประชาชน โดยมองว่าจะนัดถือศาสนาใด เมื่อมีรายได้ก็น้อยก็ย่อมต้องการสวัสดิการสังคมเข้ามาช่วยเหลือครอบครัวเหมือนกัน เพื่อจะได้ช่วยให้เรื่องของค่าใช้จ่ายและช่วยเรื่องความมั่นคงทางสังคมอีกด้วย สอดคล้องกับ กัมพล กล่ำสีทอง (2554) ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต เทศบาลตำบลสิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ที่พบว่า หากค่าใช้จ่ายในการใช้บริการรวมไปถึงรายได้ของผู้สูงอายุลดลง ผู้สูงอายุจะมีความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น

3.6 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน เนื่องจากว่า อำเภอเมืองตรัง ประชาชนผู้ถือบัตรได้ใช้เงินที่ได้รับอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค หรือบริการสาธารณะต่างๆ เนื่องจากเป็นอำเภอเมือง ย่อมมีสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างที่จะเจริญและมีสิ่งอำนวยความสะดวกมาก อีกทั้งยังมีร้านธงฟ้าอยู่มากทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางแตกต่างจากอำเภอห้วยยอดที่เป็นสังคมออกแนวชนบท ทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อเป็นส่วนลดในค่าใช้จ่ายการเดินทางได้ เนื่องจากยังไม่ค่อยมีรถโดยสารสาธารณะทำให้เสียสิทธิส่วนนี้ไป อีกจำนวนร้านธงฟ้าค่อนข้างน้อยและมีความห่างไกล ทำให้ต้องเสียเวลาเดินทางและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการมาซื้อสินค้าซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนารี งามทรัพย์ (2562) ที่ศึกษาผลของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า ประชาชนไม่สามารถใช้บัตรสวัสดิการในการนำมาเป็นส่วนลดในการเดินทางได้ เนื่องจากชุมชนมีความเป็นชนบททำให้ไม่ค่อยมีรถสาธารณะมาเปิดให้บริการ ประชาชนบางรายไม่สามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้และบางพื้นที่มีร้านธงฟ้าในชุมชนอยู่น้อยทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปซื้อสินค้าในพื้นที่ห่างไกล

3.7 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกจำนวนสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกัน เนื่องจากว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่คนเดียวจะมองว่าวงเงินที่มอบให้สามารถซื้อของใช้ที่จำเป็นได้เพียงพอ เพราะจำนวนสมาชิกมีคนเดียวทำให้ปริมาณของสิ่งของเครื่องใช้น้อย ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวก็น้อยต่างจาก ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกอยู่ที่ 2-4 คน หรือมากกว่า 4 คน จะมองว่าค่าครอบครัวสูงและวงเงินที่รัฐมอบให้ไม่เพียงพอต่อการซื้อของใช้ที่จำเป็น เมื่อคนในครอบครัวเยอะของใช้ต่างๆก็ต้องเพิ่มปริมาณขึ้นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนก็มากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทัยรัตน์ รักธรรม (2553) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลนโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์ เพื่อการยังชีพ สำหรับผู้สูงอายุไปปฏิบัติ เทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า เบี้ยยังชีพ ของผู้สูงอายุมีความจำเป็นต่อผู้สูงอายุ เพราะปัจจุบันค่าครองชีพสูงผู้สูงอายุต้องนำเงินไปใช้จ่าย หรือซื้อของที่จำเป็นต่อการยังชีพ และจำนวนเงิน 500 บาทนั้น ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ควรเพิ่มจำนวนเงินเป็น 1,000 บาทต่อเดือน

4. เปรียบเทียบภาพรวมคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอาชีพ มีความแตกต่างกัน ในด้านของ เพศ ศาสนา ที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่าไม่แตกต่างกัน

4.1 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อจำแนกตามเพศพบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่าไม่ว่าประชาชนจะมีเพศอะไรก็สามารถที่จะเข้าถึงการบริการของสาธารณสุขได้เพื่อที่จะดูแลสุขภาพส่วนต่างๆได้เหมือนกัน อีกทั้งชุมชนก็มีการจัดเพื่อการผ่อนคลายในกับประชาชนเป็นอย่างดี

ทำให้เพศต่างกัน คุณภาพชีวิตก็ไม่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร์ แซ่แต้ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโชคดี เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานของปรางทิพย์ ภักดีศิริไพรวลัย (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนต่อ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ที่พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลทำให้คุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน

4.2 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อจำแนกตามอายุพบว่า แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่า อายุของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 40-50ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เริ่มมีปัญหาในการนอนหลับรวมถึงสภาพจิตใจที่เริ่มเข้าไปวัยสูงอายุ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันที่ให้ความรู้สึกหดหู่ เศร้า เหงาเกิดขึ้นมาซึ่งจะแตกต่างจาก อายุช่วง 18- 30 ปี ที่เพิ่งจะเข้าสู่วัยทำงานทำให้สภาพร่างกายมีความแข็งแรงและมีสมาธิกับการทำงานหรือทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ไม่ค่อยจะมีความรู้สึกเหงา หรือหดหู่เพราะต้องคิดเรื่องของอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี เมืองมุงคุณ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนประชาชนที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน เนื่องจากมาจากประชาชนในแต่ละช่วงวัยสามารถมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องทำแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นอาชีพ การงานหรือการใช้ชีวิตประจำวันทำให้สภาพร่างกาย จิตใจ ก็จะมีคุณภาพแตกต่างกัน ผู้ที่มีอายุมาก สภาพร่างกายก็จะมีดีเท่าผู้ที่ยังอายุน้อยๆ รวมถึง ได้รับความสะดวกสบายจากการคมนาคมสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตทำให้สภาพจิตใจต่างกัน ทำให้ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

4.3 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า แตกต่างกัน เนื่องจากมาจากประชาชนผู้ถือบัตรเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยทำให้ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นค่าอาหาร สินค้าเครื่องใช้ต่างๆภายในบ้านและภายนอกบ้านทำให้คุณภาพชีวิตไม่ดีเท่าไรที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพรวลัย (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนต่อ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ที่พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีผลทำให้คุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนแตกต่างกัน และงานวิจัยของสาวิตรี เมืองมุงคุณ (2551) ที่ได้ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนที่มีรายได้ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง เมื่อจำแนกตามอาชีพพบว่า แตกต่างกัน ผู้วิจัยคิดว่า ในแต่ละอาชีพการทำงานและบริบทย่อมมีความแตกต่างกันรวมถึงรายได้รายจ่ายก็แตกต่างกันออกไปทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เช่น กลุ่มอาชีพค้าขาย/กลุ่มรับจ้างทั่วไป/กลุ่มเกษตรกร เป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องใช้ร่างกายในการทำงานต้องตั้งแต่มืดถึงเย็นทำให้คุณภาพชีวิตด้านร่างกายการดูแลสุขภาพไม่ดี ด้านความสัมพันธ์ในเรื่องการมีเวลาในครอบครัวที่น้อยลง และต้องการความปลอดภัยในการทำงาน แตกต่างไปจาก กลุ่มพ่อบ้าน/เกษียณ ที่จะทำงานในบ้านเน้นไปที่การดูแลสุขภาพสะอาดทำให้อาจจะเกิดปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับทางเดินหายใจได้ผู้ประกอบอาชีพนี้จะมีประ

ดีสัมพันธ์กับผู้คนมากกว่ารวมไปถึงมีปัญหาด้านร่างกายที่น้อยกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย/กลุ่มรับจ้างทั่วไป อาชีพ/กลุ่มเกษตรกรรวมไปถึงรายได้ที่จะได้รับส่วนผู้เกษียณอายุก็จะมีเวลาชีวิตตามบาท ครอบครัวยุคใหม่ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวมากขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตด้านจิตใจและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ทำให้อาชีพที่แตกต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรานทิพย์ ภักดีศิริไพวัลย์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ที่พบว่า ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนในชุมชน

4.5 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อจำแนกตามศาสนา พบว่า ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากว่า ศาสนาคือแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นศาสนาไหนๆ ก็ต้องมีคำสอนเพื่อไว้สอนคนในปฏิบัติตนเป็นคนดี และการนำหลักคำสอนมาใช้ก็ไม่จำเป็นต้องนำหลักที่ซับซ้อนมาใช้ เช่น การนำหลักศีล 5 มาใช้ ก็สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ หรืออิสลามย่อมมีคำสอนที่นำมาใช้กับผู้ที่นับถือ และหวังผลเดียวกันนั้นคือ ต้องการให้คนประพฤติดี เมื่อทำดี สุขภาพจิตดี คุณภาพก็จะดีตามไปด้วย และอีกอย่างคุณภาพชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับศาสนาอย่างเดียวจำเป็นต้องมีปัจจัยอื่นๆด้วย ทำให้ศาสนาที่ต่างกัน คุณภาพชีวิตก็ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรานทิพย์ ภักดีศิริไพวัลย์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ที่พบว่า ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนในชุมชน รวมไปถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้เฉพาะทาง

4.6 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อจำแนกตามที่อยู่อาศัย พบว่า ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นอำเภอเมืองตรังหรืออำเภอห้วยยอด ก็ต้องได้รับการดูแลของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริม อำนวยความสะดวกต่างๆ และการจัดหาระบบสาธารณูปโภคที่เพียงพอและเหมาะสมแก่ประชาชน ถึงแม้ในอำเภอเมืองจะมีการขนส่งคมนาคมที่ดีกว่าอำเภอห้วยยอดแต่ก็ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ทำให้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี เมืองมุงคุณ (2551) ที่ได้ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ชุมชนที่อาศัยของประชาชน มีผลทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง มีคุณภาพชีวิตไม่ต่างกัน เนื่องจากในแต่ละชุมชนก็มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้เหมาะสมแก่ประชาชน

4.7 คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรังเมื่อจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า ไม่แตกต่างกันเนื่องจากว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ที่ 2-4 คน ถือว่ามีจำนวนไม่มาก ทำให้การดูแลสมาชิกในครอบครัวค่อนข้างมีความทั่วถึงบวกกับมีสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตค่อนข้างดี ทำให้ไม่มีปัญหาในการดำรงชีวิตซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์ พบว่า ประชาชนในพื้นที่หน่วยงานบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาที่มีอายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพที่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครอบครัวย่อมมีพบต่อการบริหารจัดการ การทุกอย่างภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน ที่อยู่อาศัย การใช้ชีวิตต่างๆ ทำให้จำนวนสมาชิกที่มีความแตกต่างก็ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่างเช่นกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสวัสดิการสังคมที่ภาครัฐจัดให้กับประชาชนเท่านั้น ตัวโครงการไม่ได้เข้ามายกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรโดยตรงแต่จะเป็นเหมือนตัวช่วยในการลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ด้วยวงเงินที่บัตรมอบให้อยู่ 200 ถึง 300 บาท และค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีก 500 โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะนำเงินที่ได้รับ ไปใช้จ่ายง่ายในการซื้อสินค้า อุปโภค บริโภค ของใช้ในครัวเรือน รวมไปถึงยารักษาโรคต่างๆ เพื่อยังชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของอากร จิตรมาศ (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพ 500 บาท และแนวทางการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวสิม ผลวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการนำเบี้ยยังชีพ 500 บาทที่ได้รับมาใช้จ่ายในการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค รวมไปถึงยารักษาโรค โดยภายใต้วงเงิน 500 บาท ทำให้สามารถซื้อของใช้เหล่านี้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกนันท์ แสงศักดิ์ชัย (2553) ที่ศึกษาเรื่องผลจากการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่มีต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้าย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ผลพบว่า พฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะนำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้ออาหารเพื่อยังชีพ ซื้อของใช้ครัวเรือนที่มีความจำเป็น และยังสอดคล้องกับงานของสาวิตรี เมืองมุงคุณ (2551) ที่กล่าวถึงคุณภาพชีวิตที่จะต้องประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านครอบครัว ด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสวัสดิการ

ทำให้เห็นว่า ตัวโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐหรือโครงการเบี้ยยังชีพก็เป็นส่วนหนึ่งของสวัสดิการสังคมโครงการที่เข้ามาช่วยเหลือแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายได้ในระดับหนึ่งเท่านั้นไม่สามารถช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิตได้ด้วยตัวโครงการนี้เพียงโครงการเดียวนั้นเอง ซึ่งถ้าถามจากประชาชน ก็จะพูดว่า สามารถช่วยได้แค่นิดหน่อยเท่านั้น แต่ก็ไม่ต้องการให้ยกเลิกโครงการ เพราะว่า ได้สวัสดิการช่วยเหลือ ย่อมดีกว่าไม่ได้รับ ส่วนด้านของการใช้บัตรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตมากที่สุดก็คือ ด้านครอบครัว เนื่องจากว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกๆที่มนุษย์ได้พบเจอตั้งแต่เกิด โดยเป็นการอยู่ร่วมกัน ในระบบเครือญาติ การมาถึงของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น และเห็นได้ชัดเจนมากกว่าด้านอื่นๆ อาทิเช่น ทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายภาคในครอบครัวลดลง ช่วยให้ครอบครัวมีของใช้อุปโภค บริโภคไว้กินไว้ใช้ในครัวเรือน ด้วยวงเงิน 200-300 บาทก็สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อของสามัญประจำบ้านได้ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนารี งามทรัพย์ (2562) ที่ศึกษาผลของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า หลังจากการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐประชาชนชนส่วนใหญ่ เกิดความพึงพอใจกับโครงการนี้ เพราะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงและยังทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เอายกเลิกโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพราะเชื่อว่าโครงการสามารถช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวขึ้นมาได้ในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านครอบครัว (ศรีสว่าง

พ่วงค์แพทย์, 2540) ที่ได้พูดถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางครอบครัวเกิดจากผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ปัจจัยที่สัมพันธ์หรือส่งผลต่อความมั่นคงหรือการควบคุมสถาบันครอบครัวศึกษา การพัฒนาครอบครัวในมิติต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เรื่องของสวัสดิการต่างๆก็ส่งผลต่อครอบครัวเช่นกัน

5.3 ปัญหา อุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในงานวิจัย มีดังนี้

1. เกิดปัญหาผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถอ่านแบบสอบถามได้ เนื่องจากบางรายเป็นผู้สูงอายุ และบางรายไม่ต้องการจะอ่านเพราะข้อความมีค่อนข้างมาก
2. ปัญหาในด้านการลงพื้นที่ เนื่องจากผู้วิจัยไม่ใช่คนในพื้นที่จังหวัดตรงทำให้การเดินทางไปหาข้อมูลมีความลำบากและต้องหาคนในพื้นที่เพื่อที่จะช่วยแนะนำช่วยเหลือในการลงพื้นที่
3. ปัญหาในเรื่องของสภาพอากาศ เนื่องจากช่วงเวลาลงพื้นที่ เป็นช่วงที่มีพายุฝนเข้ามาทำให้เกิดความล่าช้าในการออกไปเก็บข้อมูล

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การเพิ่มวงเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้แก่ประชาชน เพื่อให้เพียงพอเพียงพอต่อการดำรงชีวิตโดยพิจารณาจากบริบททางสังคม สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล เนื่องจากประชาชนผู้ถือบัตรมีถิ่นฐานที่อยู่อาศัยต่างกัน ทำให้ในบางพื้นที่ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากค่าเดินทางจากบัตรได้ เพราะในพื้นที่ยังไม่มีการให้บริการ ภาครัฐควรพิจารณานำวงเงินค่าเดินทางออกมาเพิ่มในส่วนของค่าสินค้าอุปโภค บริโภค เพื่อให้ประชาชนได้นำมาใช้จ่าย ดีกว่าเสียเงินส่วนนั้นไปโดยไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ควรสนับสนุนให้ร้านค้าในชุมชนเข้ามาเป็นร้านค้าธงฟ้าในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสินค้า และควบคุมราคาของสินค้าที่ร้านค้าธงฟ้านำเข้ามาจำหน่ายภายในร้านมิให้มีการจำหน่ายเกินราคา ควรมีการอบรมเจ้าของร้านธงฟ้าให้สามารถให้คำแนะนำในการใช้บัตรแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้มากขึ้น โดยเฉพาะประเภทของสินค้าที่สามารถใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐชำระแทนเงินสดได้ อีกทั้งภาครัฐควรมีนโยบายจัดการเรื่องการคมนาคมเพิ่มรถบริการภายในชุมชนเนื่องจากผู้ถือบัตรไม่ได้สิทธิจากค่าเดินทางเพราะว่าไม่มีรถมาให้บริการ ทำให้สิทธินั้นไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ และภาครัฐควรเข้ามาตรวจสอบผู้ที่ลงทะเบียนขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐใหม่อย่างรอบคอบ เพิ่มป้องกันการสวมสิทธิจากผู้มีรายได้ปานกลางและสูงทำให้ไปตัดสิทธิผู้มีรายได้น้อยที่มีความต้องการจริงๆออกไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดอื่นๆในฝั่งอันดามัน เพื่อจะได้เห็นภาพความแตกต่างได้มากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยที่มีการติดตามผลการประเมินการเข้าร่วมโครงการสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ที่มีรายได้น้อย เพื่อนำผลวิจัย มาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาโครงการ รวมไปถึงระบบช่องทางการเข้าถึงโครงการสวัสดิการแห่งรัฐให้ครอบคลุมแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI)*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กัมพล กล่ำสีทอง. (2554). *การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลิเกา อำเภอลิเกา จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กฤตย์ตีวัฒน์ ฉัตรทอง. (2560). *สถิติและการวิจัยทางด้านสาธารณสุข*. เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการฟื้นฟูองค์ความรู้วิชาชีพสภาการสาธารณสุขชุมชน ปี 2560. ม.ป.ป.
- เกษรา ชัยเหลือองไอร. (2557). *การศึกษาเปรียบเทียบระบบสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.
- กรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สวัสดิการสังคม*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กรมบัญชีกลาง. (2559). *พระราชบัญญัติการให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2561). *รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2561*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- จันทนา สารแสง. (2561). *คุณภาพชีวิตและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิรัชยา เจียวัก และคณะ. 2558. *คนโลกมีดี: การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2558*. มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่ อำเภอมหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
- จิราภรณ์ สิงห์บุญมี. (2562). *สังคมผู้สูงวัย: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562*. (หน้า 74-79). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- จินตนา วงศ์เชื่อน. (2552). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลป่าซาง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย*. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จุมพล หนิมพานิช. (2538). *สังคมและวัฒนธรรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เฉลียว ฤกษ์จุฬิมล. (2541). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ชนกันนท์ แสงศักดิ์ชัย. (2553). ผลจากการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่มีต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้าย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐรัชชัย เดชสิทธิบุลพร. (2557). คุณภาพชีวิตและความต้องการสนับสนุนสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนสามตำบล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐรัตน์ ประเทืองบริบูรณ์. (2560). ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 5(2), 1.
- ณัฐวัฒน์ ชันโท. (2557). คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา. ปัญหาพิเศษวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริการรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธัญญาเรศ สถาพร. (2560). คุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ป่วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ณ คลินิกโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธร ปิตตล. (2562). การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม: กรณีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. รายงานฉบับสมบูรณ์. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า.
- นันทินี ทรรศิรี, ธนิตี ลอยพิมาย, สายทอง เผื่อนวงษ์, วราภรณ์ รุจิรัตน์, บุศยา เปี่ยมใจญาติ และ นงค์เยาว์ ทองใส. (2550). ประเทศไทยกับการไปสู่...รัฐสวัสดิการ. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ สำนักงานประกันสังคม.
- นิตยพรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). มานุษยวิทยาสังคมวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประทัยรัตน์ รักธรรม. (2553). เรื่องการประเมินผลนโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์ เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุไปปฏิบัติ เทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี. รายงานการศึกษาอิสระมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรางทิพย์ ภัคคีศรีไพรวลัย. (2559). การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ป่วย อึ้งภากรณ์. (2561). ข้อเขียนเรื่อง คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์มาดมาถึงเชิงตะกอน. วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์, 11(10), 27.
- พัชรกัญญ์ เจริญชุตินันท์. (2562). นโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- พวงทอง ไกรพิบูลย์. (2557). คุณภาพชีวิต (Quality of life). (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 16 เมษายน 2563. สืบค้นจาก : <http://haamor.com/th/คุณภาพชีวิต/#>

- ระพีพรรณ คำหอม. (2542). *การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- วันชัย ชูประดิษฐ์. (2554). *ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ จังหวัดกระบี่*. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- วันทนี วาสิกะสิน สุรางค์รัตน์ วศินารมณ และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2547). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วินัย อำดวง. (2553). *คุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนสะพานสามตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วิทยา บุชพงศ์. (2548). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 – 2547*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรทัศน์ อินทร์คัมพร. (2548). *ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรณภรณ์ โภคภิรมย์. (2545). *การศึกษาการดำรงชีวิตสมรสที่ยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2540). *ครอบครัวไทยในปัจจุบันและความต้องการความช่วยเหลือและการแทรกแซง*. ใน *เอกสารประกอบการบรรยายในการอบรมระยะสั้น*. เชียงใหม่: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). *สู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สนธิ สมัครการ. (2542). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สามารถ ส่งงาม. (2554). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลัดหลวง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สาวิตรี เมืองมุงคุณ. (2551). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี*. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพรรณิ ไชยอาพร และสนธิ สมัครการ. (2534). *คุณภาพชีวิตของคนไทยเปรียบเทียบระหว่างเมืองกับชนบท*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันพัฒนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภัตรา สุภาพ. (2534). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. (2540). เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ทุก 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารกรมสุขภาพจิต*, หน้า 4-15.
- สุนารี งามทรัพย์. (2562). *การศึกษาผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- สมชัย จิตสุชน. (2553). *การออกแบบระบบสวัสดิการถ้วนหน้าภายใน ปี พ.ศ. 2560. ใน การเสวนา สวัสดิการกับความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางการศึกษาวิเคราะห์ และวางแผน*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). *มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา ความยากจน*, *วารสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี*. ฉบับเดือนเมษายน - มิถุนายน 2561. ไทยคู่ฟ้า.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2560*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตรัง, สำนักงานทะเบียนกลาง จังหวัดตรัง. (2561). *ข้อมูลผู้ลงทะเบียนโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักวิชาการ. (2560). *โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *การสำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคลังจังหวัดตรัง. (2561). *จำนวนผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์. (2561). *การตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี*. กรุงเทพฯ: มหาลัยรามคำแหง.
- อากร จิตรมาศ. (2553). *การใช้จ่ายเบี้ยยังชีพ 500 บาท และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวลิม*. การค้นคว้าอิสระ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cella, D.F. and Tulsy, D.S. (1993). Quality of life in cancer: definition, purpose, and method of measurement. *Cancer Invest*, 11(3), 327–336.
- Cummins, R. A. (1996). The Domains of Life Satisfaction: an Attempt to Order Chaos. *Social Indicators Research*, 38 (1), 303-332.
- Diener, E., & Suh, E. M. (1997). Measuring Quality of Life: Economic, Social, and Subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40, 189-216.

- Dowrick, S. (2007). Income-Based Measures of Average Well-being. In M. McGillivray (Ed.), *Human Well-Being: Concept and Measurement*. Basingstoke: Palgrave MacMillan.
- Emile, D. (1858-1917). *Sociology and the social science*. Chicago: The University of Chicago
- Goode, C. V. (2003). *Social welfare*. London: Sweet & Maxwell Centre of commercial law studies.
- Karl, M. (1897-1958). *The manifesto of the communist party*. Chicago: Kerr.
- LeVine, R. A., & Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: Theories of conflict, ethnic attitudes, and group behavior*. John Wiley & Sons.
- Lewis, A. Coser. (1913-2003). *The function of social conflict*. Glencoe Illinois: The Free.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: NY Harper & Row Publishers.
- Max, W. (1864-1920). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. German: Karl Emil Maximilian.
- Merton, R. K. (1964). *Social theory and social structure*. New York: The Free.
- Robert, R. (1857-1958). *Social theory and social structure*. New York: The Free.
- Soren Ventegodt. (2003). Quality of Life Theory I. The IQOL Theory: An Integrative Theory of the Global Quality of Life Concept. *The Scientific World Journal*, 3, 1030-40.
- Smelser, N. J. (1988). *The Modernization of Social Relations*. New York: Basic Books.
- Talcott, P. T. (1979). *Administrative science quarterly*. New York: Harold Process.
- UNESCO. (1978). *Quality of life*. An Orientation to Population Education. Bangkok.
- Veenhoven, R. (2009). Well-Being in Nations and Well-Being of Nations. Is There a Conflict Between Individual and Society? *Social Indicators Research*, (91), 5-21.
- WHOQOL Group (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): position paper from the World Health Organization. *Social Science and Medicine*, 41:1403-1409.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดตรัง 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในจังหวัดตรัง 3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง และ 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดตรัง ประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านครอบครัว

ตอนที่ 3 คุณภาพชีวิตของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลในการตอบแบบสอบถามของท่านไว้เป็นความลับ และผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะภาพรวม ไม่ระบุชื่อ/ข้อมูลส่วนตัวของท่าน จึงไม่เกิดผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พลช อินทรเศรณี

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 2 การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำแนกเป็นแต่ละด้าน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม
และด้านครอบครัว

*****

คำชี้แจง: โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับข้อมูลความเป็นจริง

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เลย (1)	เล็กน้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านเศรษฐกิจ					
1. เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพื่อซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค ส่งผลให้รายจ่ายของท่านลดลง					
2. ร้านธงฟ้าประชารัฐ มีสินค้าอุปโภค-บริโภค และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมที่มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของท่าน					
3. สินค้าอุปโภค-บริโภค วัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐมีราคาที่น่าพอใจ					
4. เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค					
5. สินค้าอุปโภค-บริโภค วัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐมีคุณภาพที่น่าพอใจ					
6. เงินสวัสดิการที่รัฐมอบให้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการเดินทางของท่าน					
7. ท่านได้นำบัตรไปแลกเป็นเงินสด เพื่อใช้ซื้อสินค้าและบริการมากน้อยเพียงใด					
ด้านสังคม					
8. ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหลังจากการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการดำรงชีวิตประจำวัน					
9. ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการจากร้านค้าประชารัฐ-ร้านธงฟ้าประชารัฐ					
10. ท่านคิดว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐบาลมอบให้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน					

การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เลย (1)	เล็กน้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
11. พนักงานและผู้ประกอบการร้านค้าธงฟ้า ให้คำแนะนำเรื่องการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับท่านเป็นอย่างดี					
12. ท่านเห็นว่าวงเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สามารถซื้อของใช้ที่จำเป็นต่างๆ ไว้ใช้ในครัวเรือนได้อย่างครบถ้วน					
13. หลังจากได้รับบัตรช่วยให้ท่านไม่ต้องนำเงินเก็บส่วนตัวออกมาใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ					
14. หลังจากได้รับบัตร ท่านคิดว่าท่านมีหลักประกันทางด้านรายจ่ายที่ดีขึ้น					
ด้านครอบครัว					
15. ครอบครัวของท่านมีความพึงพอใจกับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ					
16. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวท่าน ในเรื่องของค่าใช้จ่ายและค่าเดินทาง					
17. การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวของท่าน					
18. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ช่วยให้ครอบครัวของท่านมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายมากขึ้น					
19. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวของท่านมีเครื่องอุปโภค-บริโภค ไว้กิน ไว้ใช้ในครอบครัว					
20. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวท่าน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

*****

คำชี้แจง: โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับข้อมูลความเป็นจริง

ในประเด็นคำถามต่อไปนี้ ชี้วัดต่อคุณภาพชีวิตของท่านในฐานะผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในระดับใด

ปัจจัยชี้วัดคุณภาพชีวิตของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่ เลย (1)	เล็ก น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้เพียงใด					
2. การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้องปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถ ทำในสิ่งที่ต้องการมากนักน้อยเพียงใด					
3. ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละ วันใหม่ (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนินชีวิต ประจำวัน)					
4. ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากนักน้อย เพียงใด					
5. ท่านรู้สึกพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ดีเพียงใด					
7. ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมากนักน้อยแค่ไหน					
8. ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่นอนหว้าง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน					
9. ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองได้ไหม					
10. ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำ อะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน					
11. ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมาก น้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ ไปได้ในแต่ละวัน					
12. ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้ อย่างที่เคยทำมามากน้อยเพียงใด					
13. ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่านมาแค่ไหน					

ปัจจัยชีวิตคุณภาพชีวิตของผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่ เลย (1)	เล็ก น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
14. ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจาก เพื่อนๆ แค่ไหน					
15. ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหม ในแต่ละวัน					
16. ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้ มากน้อยเพียงใด					
17. ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมาก น้อยเพียงใด					
18. ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการ สาธารณสุขได้ตาม ความจำเป็นเพียงใด					
19. ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ ละวัน มากน้อยเพียงใด					
20. ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดร่วมกับ เพื่อนบ้านมากน้อยเพียงใด					
21. สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่านมาก น้อยเพียงใด					
22. ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของ ท่าน (หมายถึงการคมนาคม) มากน้อย เพียงใด					
23. ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตท่านมีความหมายมากน้อย แค่ไหน					
24. ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดี เพียงใด					
25. ท่านพอใจในชีวิตทางเพศของท่านแค่ไหน? (ชีวิตทางเพศ หมายถึง เมื่อเกิดความรู้สึก ทางเพศขึ้นแล้วท่านมีวิธีจัดการทำให้ผ่อนคลาย ลงได้ รวมถึงการช่วยตัวเองหรือ การมีเพศสัมพันธ์)					
26. ท่านคิดว่าท่านมีคุณภาพชีวิต (ชีวิตความเป็นอยู่) อยู่ในระดับใด					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเรื่อง การใช้
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ถือบัตรในจังหวัดตรัง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา
สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผายนีย์ ช. บุญพันธ์
สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา หลีกภัย
คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นายพลช อินทรเศรษฐ์	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	6110520506	
วุฒิการศึกษา		
	วุฒิ	ชื่อสถาบัน
	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
	(การจัดการรัฐกิจและวิสาหกิจ)	วิทยาเขตตรัง
		ปีที่สำเร็จการศึกษา
		2560

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารจัดการ ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564 วันที่ 22 พฤษภาคม 2564 ณ อาคารวิจัยและพัฒนางานองค์ความรู้เพื่อการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.